

Ελληνική Ευρωπαϊκή Προεδρία Αφετηρία νέων αξιών για την προστασία του περιβάλλοντος

Βιο-Τουρισμός

Μύθος Βουνά & Ποτάμια της Ελλάδας
Νέο Cd-Rom της Β.Ι.Ο.

Τουρισμός με όραμα και μέριμνα για το βιο-περιβάλλον μπορεί να λειτουργήσει σαν πρότυπο οικονομικής ανάπτυξης με προσοτική χλιετιά. Ο μύθος και η ιστορία, η φυσική και πολιτιστική κληρονομιά της ανθρωπότητας, ενώνουν τους λαούς και οδηγούν σε συνεργασία και ειρήνη.

Για το σκοπό αυτό, η Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής (Β.Ι.Ο.) εκδίδει δύο νέα CD-Rom με θέμα τον Ελληνικό μύθο και το περιβάλλον. Οι διαχρονικές αξίες και ο πολιτισμός αιώνων που διατηρούν ολόκληρο τον Ελληνικό χώρο δύνανται να εμπνεύσουν το παρόν και να οδηγήσουν σ' ένα καλύτερο μέλλον. Για την προσφορά ενός νέου οράματος στο χώρο του τουρισμού, η Β.Ι.Ο. βραβεύθηκε με το Βραβείο Ειρήνης μέσω του Τουρισμού από τον Παγκόσμιο Σύνδεσμο Ταξιδιωτικών Πρακτόρων (WATA).

Cd-Rom της Β.Ι.Ο.
σελ. 8-9

Η Ελληνική Προεδρία της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι τιμή για τη χώρα μας, καθώς και μια πολύτιμη ευκαιρία προώθησης των Ολυμπιακών αξιών και του περιβάλλοντος.

Η Ελληνική σκέψη και το βαθιά ριζωμένο παρελθόν παρέχουν δημιουργικές κατευθύνσεις και καλούν τη χω-

ρα μας να διαδραματίσει εκ νέου έναν οικουμενικό ρόλο με την ανάληψη πρωτοβουλιών παγκόσμιας εμβέλειας. Οι πρωτοβουλίες αυτές μπορούν να συμβάλουν στη διάσωση του βίου και να οδηγήσουν την κοινωνία σ' ένα νέο και ελπιδοφόρο ξεκίνημα.

Αναθεώρηση της βιώσιμης ανάπτυξης

Ο αγώνας της Διεθνούς Οργάνωσης Βιοπολιτικής (Biopolitics International Organisation - B.I.O.) από το 1985 είναι ταγμένος στην αναθεώρηση της έννοιας του κέρδους και στην εισαγωγή των αξιών του βίου σε κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα. Το πραγματικό κέρδος είναι ο πολιτισμός, η υγεία, η ποιότητα ζωής, η βιοποικιλότητα που τόσο βάνανσα απειλείται.

Τράπεζα Ιδεών

Μια Τράπεζα Ιδεών για το Περιβάλλον, όπου κάθε ενδιαφερόμενος πολίτης και κάθε επιστήμονας θα καταθέτει τις ιδέες του, καθώς και πληροφορίες και τεχνολογία που αφορούν την περιβα-

λούλλον για την προστασία των φυσικών πόρων, Γενετικές Τράπεζες, σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, για τη διάσωση γενετικού υλικού ενδημικών ειδών μπορούν να συντείνουν στις προσπάθειες για τη διαφύλαξη της βιοποικιλότητας και κάθε μορφής ζωής στον πλανήτη μας.

Βιο-περιβαλλοντική ηθική

Νέα ηθική με πυρήνα το περιβάλλον είναι κατ'εξοχήν αναγκαία σε κάθε τομέα της κοινωνίας. Για να μην παρασυρόμαστε πλέον από τη δίνη της υπερκαταναλωτικής, χρειάζονται επειγόντως νέα πρότυπα. Στα πλαίσια αυτά, η Βιοπολιτική προωθεί μια εκ βάθρων αναθεώρηση τομέων όπως ο οικονομικός, ο τουριστικός και η εκπαίδευση. Η δια βίου περιβαλλοντική εκ-

παίδευση θέτοντας το περιβάλλον στην καρδιά κάθε ειδικότητας.

Το περιβάλλον συνεπάγεται διαστάσεις που αφορούν στην εμπειρία, τις γνώσεις, την ευαισθησία και τον πολιτισμό κάθε πολίτη. Η ποιότητα του περιβάλλοντος είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ποιότητα ζωής. Τα προβλήματα υγείας, η ελλειψη πόρων και εκπαίδευσης, και η δημόσια ασφάλεια είναι προκλήσεις που θα πρέπει να αντιμετωπιστούν.

Οδηγώντας τις εξελίξεις

Για να προχωρήσουμε με σιγουριά προς το μέλλον χρειάζονται σταβρά θεμέλια. Μια εφημερη, "οριζόντια" αντιμετώπιση των προτεραιοτήτων δεν έχει τη δύναμη να εμπνεύσει την κοινωνία του μέλλοντος. Νέοι δρόμοι χρειάζεται να ανοιχθούν, επιφυλάσσοντας τα θετικά πρότυπα της βιοποικιλότητας με ένα όραμα χλιετίας.

Η Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής έχει σαν στόχο να εμπνεύσει από το όραμα και να δώσει τα κίνητρα για μια βιώσιμη ανάπτυξη

που δεν θα περιορίζεται μόνο στις επιχειρηματικές και οικονομικές δραστηριότητες αλλά θα αφορά κάθε τομέα της κοινωνίας.

Η εκκεντρικότητα κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων, όπως έχει προτείνει από το 1990 η Βιοπολιτική, καθώς και το Παγκόσμιο Δημοφίλημα για το Βιο-Περιβάλλον δίνουν κίνητρα για μια διεθνή συσπείρωση προς όφελος του περιβάλλοντος και της συνέχειας του βίου. Εάν δεν υπάρξει παραγόμενο κίνητροποίηση και συμμετοχή, οι προσπάθειες δεν μπορούν να καρποφορήσουν.

Στις δυναμικές εξελίξεις που πραγματοποιούνται ταχύτατα σε διεθνές επίπεδο, ο Ελληνικός χώρος, με ιστορία που χάνεται στο βάθος των αιώνων, προσφέρει στην ανθρωπότητα μια προσοτική χλιετία. Ο μύθος, ο πολιτισμός, οι γνώσεις, οι παραδόσεις, οι αναμνήσεις, σε συνδυασμό με διαχρονικά ιδανικά και αξίες για τη διαφύλαξη του βίου, του πολιτισμότερου αγαθού στον πλανήτη μας, δίνουν φτερά ελπίδας και οδηγούν την ανθρωπότητα προς μια νέα Αναγέννηση.

*Σ Γαία, Αρχαία Ελληνική Ανέκδοτα

Ρώτησε κάποιος τον Σωκράτη πώς θα μπορούσε να γίνει πλούσιος. Η απάντηση του Σωκράτη ήταν: "Αν γίνεις φτωχός στις επιθυμίες".*

της. Το Διεθνές Πανεπιστήμιο για το Βιο-Περιβάλλον, που ιδρύσαμε το 1990, πιστεύει σε μια ολοκλη-

Περιεχόμενα

Ταυτότητα της Β.Ι.Ο. Στόχοι, Χορηγοί Σημείωμα του Εκδότη	2
Δραστηριότητες	3,4,6,7
Βιο-Εκπαίδευση 10 νέοι τόμοι και CD-ROM	3,4,7,10,11,14
Βιο-Οικονομία Money Show	5,15
Βιο-Ηθική Κρήνη, Ισπανία, Ρωσία	3,6,7
Βιο-Ολυμπιάδα των Νέων Αγία Πετρούπολη	7
Βιο-Τουρισμός Πάτμος Βιο-Περιβάλλον - Βιο-Πολιτισμός	8,9
Βιο-Γεωργία Οργανικές καλλιέργειες Προστασία των εδαφών	11,12,13,14
Εκδόσεις της Β.Ι.Ο. Συνέδρια, επιχειρήσεις, διπλωματία	16

Διεθνές Συνέδριο Οικολογικής Προστασίας του Πλανήτη Γη Βιο-Περιβάλλον - Βιο-Πολιτισμός

Εθνικό Παλάτι Πολιτισμού Σόφια, 5-8 Ιουνίου 2003

Κατόπιν πρόσκλησης του Προέδρου του Διεθνούς Κέντρου Ερευνών, κ. Κωνσταντίνου Μουντζουριδη, η Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής (Biopolitics International Organisation - B.I.O.) συμμετέχει ως συνδιοργανώτριας του διεθνούς συνεδρίου "Οικολογική Προστασία του Πλανήτη Γη - Βιο-Περιβάλλον - Βιο-Πολιτισμός" που θα πραγματοποιηθεί από 5 μέχρι 8 Ιουνίου 2003 στο Εθνικό Παλάτι Πολιτισμού στη Σόφια της Βουλγαρίας, υπό την Αιγίδα του Βουλγαρικού Υπουργείου Περιβάλλοντος και Υδάτινων Πόρων και του Βουλγαρικού Κοινοβουλίου.

Ειδικό από όλο τον κόσμο θα συνηγαθούν για να προωθήσουν μια νέα προοπτική στην περιβαλλοντική προστασία, με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας ζωής σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι εργασίες του συνεδρίου θα δώσουν έμφαση στη διεθνή συνεργασία μεταξύ επιστήμης και τεχνολογίας, εστιάζοντας σε βελτιωμένες λύσεις στα προβλήματα των υδάτινων πόρων, του περιβάλλοντος και της ενέργειας. Στα πλαίσια αυτά, θα πραγματοποιηθεί Έκθεση Εφαρμοσμένων Τεχνολογιών, Εφευρέσεων και Καινοτομιών που θα προσφέρει ευκαιρίες για νέες επενδύσεις και ανάπτυξη.

Μερικά από τα θέματα που θα συζητηθούν περιλαμβάνουν:

- ▶ ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και τεχνολογίες εξοικονόμησης ενέργειας
- ▶ τεχνολογίες απορρίπτοντας
- ▶ περιβαλλοντικός σχεδιασμός κτιρίων
- ▶ διαχείριση υδάτινων πόρων
- ▶ νέες κατευθύνσεις για τους υδάτινους πόρους στην Ευρωπαϊκή Ένωση
- ▶ διεθνής συνεργασία για την αξιοποίηση των υδάτινων πόρων
- ▶ περιβαλλοντική διαχείριση των λιμένων
- ▶ προστασία και εξήγηση του παράκτιου περιβάλλοντος
- ▶ περιβαλλοντική διαχείριση
- ▶ διαχείριση στερεών αποβλήτων
- ▶ IPPC, EMAS, ECOLABEL
- ▶ περιβάλλον και δημόσια υγεία
- ▶ χορηγία και τεχνολογίες ελέγχου
- ▶ πληροφορική και περιβάλλον
- ▶ χρήση GIS και τηλεματικής
- ▶ συστήματα μέτρησης οικολογικών και περιβαλλοντικών παραμέτρων
- ▶ περιβαλλοντική πληροφόρηση
- ▶ ρόλος της κοινωνίας και των ΜΚΟ στην προστασία του περιβάλλοντος
- ▶ περιβάλλον και ποιότητα ζωής
- ▶ βιο-πολιτισμός

Το συνέδριο διοργανώνεται από τους αιολογικούς φορείς: Εργαστήριο Περιβαλλοντικής Τεχνολογίας και Διοίκησης του Τεχνικού Πανεπιστημίου της Σόφιας - Διεθνές Κέντρο Ερευνών - Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης - Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής - Πανεπιστήμιο Sunderland της Μεγάλης Βρετανίας - Τεχνικό Πανεπιστήμιο της Δρέσδης - Πανεπιστήμιο του Rio de Janeiro - Εθνικό Αστεροσκοπείο - Zita Congress & Travel.

Για περισσότερες πληροφορίες και δηλώσεις συμμετοχής, παρακαλούμε απευθυνθείτε στην ηλεκτρονική διεύθυνση της Διεθνούς Οργάνωσης Βιοπολιτικής bio@hol.gr

ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΒΙΟ

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Ίδρυση του Διεθνούς Πανεπιστημίου για το Βιο-Περιβάλλον με στόχο τη μετάβαση από το ανθρωποκεντρικό στο βιοκεντρικό πρόγραμμα σπουδών, θέτοντας τον σεβασμό και την καλύτερη γνώση του περιβάλλοντος στο κέντρο ενός ολοκληρωμένου εκπαιδευτικού συστήματος. Η χρήση δορυφόρων και διατνών ηλεκτρονικών υπολογιστών, όπως το Internet, αποτελεί πρωταρχική διάσταση αυτής της προσπάθειας.

ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

για την προστασία του βίου και του περιβάλλοντος. Το περιβάλλον δεν αναγνωρίζει γεωγραφικά ή ιδεολογικά σύνορα, Βορρά – Νότο, Ανατολή – Δύση, και παρέχει μια δύναμη ενότητας, όπου επιτυγχάνεται η αρμονική συνύπαρξη όλων των μορφών ζωής. Παράλληλα προς τα εσωτερικά τους προβλήματα, τα έθνη θα πρέπει να αναλάβουν από κοινού μια παγκόσμια ευθύνη για τη διάσωση του πλανήτη.

ΔΙΕΘΝΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

για τα δικαιώματα του βίου. Η καταστροφή του περιβάλλοντος συνιστά απειλή για όλες τις μορφές ζωής. Καθώς η τεχνολογική πρόοδος δημιουργεί την ανάγκη για νέους τρόπους αντιμετώπισης του κόσμου, η ανθρώπινη δημιουργικότητα και η οικονομική ανάπτυξη μπορούν να διοχετευθούν στην προστασία και προστατεύουμε όλες τις μορφές ζωής, να ελαττώσουμε τους κινδύνους για το περιβάλλον και να συμβιβασουμε την τεχνολογική ανάπτυξη με τη μέριμνα για το περιβάλλον.

ΒΙΟ-ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΒΙΟ-ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

είναι αλληλένδετες έννοιες. Το πνεύμα του βίου αντανακλά μια παύση ενωτική δύναμη που στο μέλλον θα χαρακτηρίζει την εξέλιξη ανθρώπινου πολιτισμού και περιβάλλοντος και την αρμονική συνύπαρξη όλων των μορφών ζωής.

ΔΙΕΘΝΗΣ ΒΙΟ-ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

με στόχο τη γεφύρωση του χάσματος ανάμεσα στην τεχνολογική πρόοδο και τις κοινωνικές αξίες. Είναι αναγκαία η εξέταση της προόδου υπό το πρίσμα του βίου στην επόμενη χιλιετία για να συγκροτούμε τα στοιχεία εκείνα της τεχνολογίας που συνεισφέρουν στην προστασία του βιο-περιβάλλοντος. Σε μια διαλεκτική ανταλλαγή απόψεων, ηγετικό εκπρόσωπο κάθε ειδικότητας θα παρουσιάζουν τη θέση και την αντίθεση για να καταλήξουν στη σύνθεση των αξιών, που θα οδηγήσουν στο βιο-πολιτισμό, μέσω μιας αρμονικής παγκόσμιας κοινότητας. Η προσπάθεια θα είναι η επισήμανση των παραγόντων που οδηγούν στην κρίση των αξιών και στην υποβάθμιση του περιβάλλοντος, στον αφανισμό βιολογικών ειδών, στη θύπωση της ατιμωσίας και τον υδάντο, στην καταστροφή του στρώματος του όζοντος, στην όξινη βροχή και στα πυρηνικά απόβλητα.

Η ΕΛΛΑΔΑ ΩΣ ΙΔΑΝΙΚΟΣ ΤΟΠΟΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗΣ ΕΙΔΙΚΩΝ

Στα πλαίσια της Πολιτισμικής Ολυμπιάδας, κάθε γωνιά της Ελλάδας, ανάλογα με την πολιτιστική της προσφορά, μπορεί να χρησιμεύσει ως κέντρο αναζήτησης νέων αξιών. Οι Δελφοί για τη διλωματία, η Πάτμος ως κέντρο για τους θεολόγους οι οποίοι θα διερευνούν τις επιστάσεις της τεχνολογίας στις θρησκευτικές αντιλήψεις και θα προτείνουν αξίες για το μέλλον, η Ολυμπία για την αναζήτηση των αξιών του αθλητισμού και της ευγενούς άμιλλας σε κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα, η Ικαρία για την αεροναυπηγική, η Ρόδος για τον τουρισμό κλπ. Η μυθολογία, η ιστορία, η παράδοση, συνδυαζόμενες με την τεχνολογική πρόοδο, μπορούν να δημιουργήσουν τη βάση ενός μέλλοντος, όπου θα επικρατεί η ελπίδα και ο σεβασμός προς το περιβάλλον.

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΕΚΧΕΙΡΙΑ

Η Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής έχει προωθήσει την αναβίωση της αρχαίας ιδέας της εκχειρίας κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων. Η πρόταση αυτή έγινε αποδεκτή με ψήφισμα από 75 χώρες κατά τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ το 1993. Η προστασία του βιο-περιβάλλοντος αποτελεί την ενωτική δύναμη της ανθρωπότητας.

ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΒΡΑΒΕΙΑ ΤΟΥ ΒΙΟΥ

Ένας φόρος τιμής στην ειρήνη και το βιο-περιβάλλον. Θα δίνονται κάθε τέσσερα χρόνια, με την ευκαιρία των Ολυμπιακών Αγώνων. Η λέξη άθλος σημαίνει επίτευγμα, σωματικό και πνευματικό. Τα βραβεία του Βίου, ένας παγκόσμιος θεσμός για την προστασία του περιβάλλοντος θα δίνονται σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας κατά την επόμενη χιλιετία. Το πρώτο βραβείο απενεμήθη το 1996 στον Ζακ Κουατό, σε αναγνώριση της ανεκτίμητης συνεισφοράς του στην κατανόηση του βιο-περιβάλλοντος.

Πρακτικά βήματα για τη διάσωση του περιβάλλοντος:

- Διοργάνωση **Παγκόσμιου Δημοψήφισματος**, που θα επιτρέψει στους πολίτες της Γης να εφάρσουν ομόφωνα την επιθυμία τους "να διασωθεί ο βίος στον πλανήτη".
- **Επαναπροσδιορισμός της έννοιας του κέρδους**, ώστε να περιλάβει διαστάσεις όπως ο εσωτερικός πλούτος, ο πολιτισμός, η διαφύλαξη των φυσικών πόρων ως μετρήσιμο τμήμα του ΑΕΠ, η καλύτερη υγεία και η προστασία της βιοποικιλότητας, οι οποίες αποτελούν ένα "αυθεντικό" κέρδος για τη κοινωνία
- **Πράσινο Μισθός**. Σε αντικατάσταση των επιδομάτων ανεργίας είναι δυνατό να χρησιμοποιούνται πράσινοι μισθοί σε όσους επιθυμούν να εργαστούν για τη διάσωση του περιβάλλοντος.
- **Δημιουργία Τράπεζας Ιδεών**, με τη βοήθεια της πληροφορίας, όπου θα γίνεται "κατάθεση" ιδεών για το περιβάλλον, από κάθε ενδιαφερόμενο άτομο, και θα εμπλουτίζονται διαρκώς τα αποθέματα γνώσεων και αντιλήψεων για τα περιβαλλοντικά θέματα.
- **Ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης στις εξελίξεις του βιολογικού επιστημονίου**, ώστε περισσότεροι άνθρωποι να κατανοήσουν, ότι το περιβάλλον σχετίζεται με το δικό τους τομέα ενδιαφέροντος. Η πρόοδος αυτή δημιουργεί νέους τομείς δραστηριότητας, όπως βιο-νομοθεσία, βιο-ιατρική, βιο-ηθική, βιο-τέχνες, βιο-τουρισμός, βιο-οικονομία, βιο-αθλητισμός, βιο-επικοινωνίες, βιο-ιστορία, βιο-εκπαίδευση, βιο-διπλωματία και πολλούς άλλους. Οι βιολογικές επιστήμες αποτελούν τη μεγαλύτερη επανάσταση των ημερών μας και μέσω αυτών αποκαλύπτεται καθημερινά η ενότητα που επικρατεί στις διάφορες εκδηλώσεις της ζωής.

ΧΟΡΗΓΟΙ

2002 - 2003

Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Υπουργείο Εξωτερικών
Υπηρεσία Διεθνούς Αναπτυξιακής
Συνεργασίας

Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος

Καίτη Π. Κυριακοπούλου

The Michael Marks Charitable Trust

Υπουργείο Πολιτισμού

Alpha Τράπεζα

Ίδρυμα Α.Γ. Λεβέντη

Action Link/Action Synergy A.E.

Ιωάννης Βασιλείου

Lonza Ltd.

Γιώργος Παντελής

Hellas-On-Line

Xerox Hellas A.E.

Η ΒΙΟ

ΣΕ 123 ΧΩΡΕΣ

Αφρική

Αίγυπτος, Λιβησία, Ακτή Ελεφαντόδοντος, Αλγερία, Γκάμπια, Γκάνα, Γουινέα, Ζιμπάμπουε, Κένυα, Κογκό, Μαδαγασκάρη, Μαλάουι, Μάλι, Μαρκό, Μαυρίκιος, Μαυριτανία, Μοζαμβίκη, Μπενίν, Μπουρκίνα Φάσο, Λιβύη, Μπουτσουάνα, Νιγηρία, Ν. Αφρική, Ουγκάντα, Σενεγάλη, Σεϊχέλλες, Σουδάν, Τανζανία, Τσαντ, Τόγκο

Αμερική

Αργεντινή, Άγιος Δομίνικος, Βενεζουέλα, Βερμούδες, Βραζιλία, Γουιάνα, ΗΠΑ, Ισημερινός, Καναδάς, Κολομβία, Κούβα, Μεξικό, Μπαρμπάντος, Μπαχάμες, Ονδούρα, Ουρουγουάη, Παναμάς, Περού, Τζαμάικα, Χιλή

Ασία

Αρμενία, Γεωργία, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, Ιαπωνία, Ιορδανία, Ινδία, Ινδονησία, Ιράν, Ισραήλ, Καμπότζη, Κίνα και Χονγκ Κονγκ, Κορέα, Κουβέιτ, Λίβανος, Μαλαισία, Μπαγκλαντές, Μπαχρέιν, Νεπάλ, Πακιστάν, Σαουδική Αραβία, Σιγκαπούρη, Σρι Λάνκα, Συρία, Ταϊλάνδη, Φιλιππίνες

Ευρώπη

Αλβανία, Αυστρία, Βατικανό, Βέλγιο, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Βουλγαρία, Γαλλία, Γερμανία, Γιουγκοσλαβία, Δανία, Ελβετία, Ελλάδα, Εσθονία, Ιρλανδία, Ιταλία, Ισπανία, Κροατία, Κύπρος, Λετονία, Λευκορωσία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Μεγ. Βρετανία, Μολδαβία, Μονακό, Νορβηγία, Ολλανδία, Ουγγαρία, Ουκρανία, ΠΓΔΜ, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Ρωσία, Σλοβακία, Σλοβενία, Σουηδία, Τουρκία, Τσεχία, Φινλανδία

Ωκεανία

Αυστραλία, Παπούα Νέα Γουινέα, Νέα Ζηλανδία, Σαμόα, Νησ. Σολομώντα

Σημείωμα του Εκδότη

Το 80% της παιδικής θνησιμότητας στις αναπτυσσόμενες χώρες οφείλεται στη μόλυνση των υδάτινων πόρων. Η όξινη βροχή, αποτέλεσμα της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, καταστρέφει εδάφη, δασικές εκτάσεις αλλά και τα ιστορικά μνημεία της ανθρωπότητας. Τα τροπικά δάση αποφυλώνονται για να δώσουν τη θέση τους σε κολλιέργειες, ενώ η διάβρωση του εδάφους απειλεί με ερήμωση τεράστιες περιοχές του πλανήτη. Κάθε 20 λεπτά, μια μορφή ζωής εξαφανίζεται για πάντα.

Δρ. Αγνή Βλαβιανού-Αρβανιτίου
Πρόεδρος και Ίδρυτρια της Β.Ι.Ο.

Με σκοπό να δοθεί ένα τέλος στην αλόγιστη συμπεριφορά του ανθρώπου προς το περιβάλλον, είναι σημαντικό να αντιληφθούμε τη θέση μας στην πορεία της εξέλιξης του βίου. Το βιο-περιβάλλον εκτείνεται από το μικρόκοσμο, τον κόσμο του κυττάρου και των βιοχημικών διεργασιών, ως το μακρο-περιβάλλον, που αγκαλιάζει το μακρόκοσμο, το οικοσύστημα του πλανήτη, και επηρεάζεται από ολόκληρο το σύμπαν. Αλλά και από τη σκοπιά της διάσπασης του χρόνου, η ζωή εξελίχθηκε στον πλανήτη μας στη διάρκεια διακεκομμένων ετών. Έχει πολύ μεγάλη σημασία, να συνειδητοποιήσουμε ότι έχουμε υπάρξει στη Γη για ένα ασήμαντο διάστημα του χρόνου, σε σύγκριση με την πορεία του βίου.

Για 17 χρόνια, το έργο της Βιοπολιτικής έχει σαν στόχο η κοινωνία του μέλλοντος να μεταποτίσει το κέντρο βάρους προς την κατεύθυνση της συνέχισης της αλυσίδας της ζωής και την διασφάλιση σωματικής και πνευματικής υγείας στο σύνολο της ανθρωπότητας. Αποβλέπουμε στην παγκόσμια αφύπνιση και εκπαίδευση για κάθε πολίτη της Γης, θέτοντας το περιβάλλον στον πυρήνα λήψης των αποφάσεων. Έχουμε εμπνεύσει την εξέλιξη της βιώσιμης ανάπτυξης με πρότυπα χιλιετίας, ώστε η περιβαλλοντική προστασία να αποτελέσει προτεραιότητα κάθε ειδικότητας. Ελπίζουμε ότι εάν αντιληφθούμε τη θέση μας στο σύμπαν και εμβαθύνουμε στην κατανόηση του βίου, θα μπορέσουμε να επανακαθηρώσουμε την αρμονική συνύπαρξη με όλες τις μορφές ζωής, το πιο θαυμαστό δώρο στον πλανήτη μας.

Νετρόνια ή Γαλαξίας

Γαλαξία ή μάλλον γαλαξίες είναι μικρές διαστάσεις δεν είναι το άπειρο

Νετρόνια είναι μικρά πολύ μικρά δεν είναι το άπειρο

Περισσότερο τι είμαι ένα νετρόνιο στο γαλαξία ή ένας γαλαξίας στο νετρόνιο;

ΑΒΑ, Συλλογή Ταλαντώσεις 1982

Bio News

Έκδοση της Διεθνούς Οργάνωσης Βιοπολιτικής
Biopolitics International Organisation (B.I.O.)

Εκδότης - Αρχισυντάκτης – Αγνή Βλαβιανού-Αρβανιτίου
Επιμέλεια Σύνταξης – Λένα Παπαδημητρίου
Επιμέλεια Έκδοσης – Θανάσιος Κοντογιάννης
Σύμβουλοι Έκδοσης – Αναστάσιος Βουμβάκης, Χριστόφορος Δημόπουλος, Ιφιγένεια Βρεττοπούλου

ISSN 1106 - 5117

ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΒΙΟΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Τημ. Βάσσου 10, 115 21 Αθήνα

ΤΗΛ: (210) 64.32.419, FAX: (210) 64.34.093

E-MAIL: bio@hol.gr • URL: http://www.biopolitics.gr

Προστασία των πολύτιμων ορεινών πόρων του κόσμου - Συλλογική ευθύνη για το μέλλον

Εορτασμός της ημέρας των Ηνωμένων Εθνών και του Διεθνούς Έτους Ορέων 2002, Ένωση Ηνωμένων Εθνών της Σιγκαπούρης

Ο Καθηγητής Seong Chee Tham, Πρόεδρος της Ένωσης Ηνωμένων Εθνών της Σιγκαπούρης (UNAS) και διακεκριμένο Μέλος της Β.Ι.Ο., προσκάλεσε την Πρόεδρο της Β.Ι.Ο. να συμμετέχει με χαριτωμένο στο αναμνηστικό λείψανο που προετοίμασε το UNAS για τον εορτασμό της ημέρας των Ηνωμένων Εθνών και του Διεθνούς Έτους Ορέων το 2002 στις 24 Οκτωβρίου 2002. Μεταξύ των λοιπών διαπρεπών συμμετεχόντων ανακαταλόγεται: ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ **Kofi Annan**, ο Γενικός Διευθυντής του FAO, ο **Dr. Jacques Diouf**, ο Γραμματέας του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού **Francesco Frangialli**, ο Διευθύνων Γραμματέας της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την Ασία και τον Ειρηνικό, ο **Kim Hak-Su** και ο Αναπληρωτής Γενικός Γραμματέας και Διευθύνων Σύμβουλος της UNEP, **Klaus Topfer**.

Στο χαριτωμένο της, η Πρόεδρος της Β.Ι.Ο. υπογράμμισε πόσο μεγάλη τιμή και προνόμιο αποτελεί η πρόσκληση του Καθηγητή Tham Seong Chee να λάβει μέρος σε αυτήν τη διακεκριμένη συνέντευξη της Ένωσης των Ηνωμένων Εθνών της Σιγκαπούρης για τον εορτασμό της Ημέρας των Ηνωμένων Εθνών και του Διεθνούς Έτους Ορέων.

“Αυτό το γεγονός ήλθε την καταλληλότερη στιγμή. Για να ενισχύσουμε την ανταπόκριση μας στις αυξανόμενες περιβαλλοντικές προκλήσεις, είναι απαραίτητο ένα όραμα ενότητας. Αυτή η επείγουσα ανάγκη καλεί τα Ηνωμένα Έθνη και τους παγκόσμιους ηγέτες να συνεργαστούν για να αντιμετωπίσουν τα περιβαλλοντικά ζητήματα και για να προωθήσουν τους εργασιακούς δεσμούς μεταξύ των κυβερνήσεων, των φορέων λήψης αποφάσεων, του ι-

διωτικού τομέα και της κοινωνίας των πολιτών προς όφελος του περιβάλλοντος και της ζωής στον πλανήτη μας.

Τα βουνά, που παρέχουν το μεγαλύτερο μέρος του παγκόσμιου πόσιμου νερού και φιλοξενούν μέρος της πλουσιότερης βιοποικιλότητας, αποτελούν πολύτιμους πόρους που βρίσκονται

σε κίνδυνο. Η κλιματική αλλαγή, η ρύπανση, η υπερβολική εκμετάλλευση των μεταλλίων, η γεωργία και ο τουρισμός ασκούν τεράστιες πιέσεις στα ορεινά περιβάλλοντα οι οποίες οδηγούν σε ευρύτερη υποβάθμιση και αυξάνουν τον κίνδυνο δασικών πυρκαγιών, διάβρωσης του εδάφους, πλημμύρων και λοιμών. Το Διεθνές Έτος Ορέων είναι μια αξιόπληνη πρωτοβουλία των Ηνωμένων Εθνών και μια εξαιρετική ευκαιρία να επικεντρωθεί η προσοχή όλου του πλανήτη στην προστασία των ορεινών περιβαλλόντων και τον περιβάλλον ιστό της ζωής τον οποίο στηρίζουν τα βουνά. Μεριμνώντας για τα βουνά μας, εξασφαλίζουμε τη μακροχρόνια ασφάλεια και ευβιωσιμότητα.

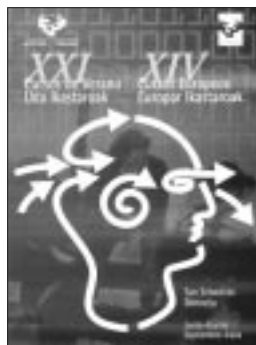
Είναι σημαντικό όχι μόνο να αλλάξουν νοοτροπίες, αλλά και να παραεκινήθουν και να εξουσιοδοτηθούν οι άνθρωποι παντού να δραστηριοποιηθούν στην υπεράσπιση του περιβάλλοντος. Τα ορεινά δάση - οι ‘πνεύμονες’ του σώματος του βίου - διαδραμα-

τίζουν βασικό ρόλο στην παραγωγή οξυγόνου και στην προστασία του στρώματος του όζοντος της ατμόσφαιρας τα οποία είναι αμφοτέρω ζωτικής σημασίας για την επιβίωσή μας στον πλανήτη. Η καταστροφή αυτών των δασικών οικοσυστημάτων θέτει ολόκληρο το μέλλον της ανθρωπότητας σε κίνδυνο. Για να αντιμετωπιστεί αυτός ο κίνδυνος, ‘η άμυνα για το περιβάλλον’ πρέπει να καταστεί διεθνής προτεραιότητα. Εάν τα στρατιωτικά αεροσκάφη, αντί της ρύπανσης των βωμών, χρησιμοποιούνταν για να ρίχνουν σπόρους για αναδάσωση, τα πολεμικά καθεστώτα θα μετατρέπονταν σε προφυλάκια για την προστασία του περιβάλλοντος και θα επαφαινόταν ολόκληρο ο πλανήτης.”

Και η Πρόεδρος της Β.Ι.Ο. ολοκλήρωσε λέγοντας: “Από την ίδρυσή της το 1985, η Β.Ι.Ο. έχει προωθήσει τη διεθνή συνεργασία στην προστασία του περιβάλλοντος και έχει επιδιώξει να εμπλουτίσει κάθε ανθρώπινη προσπάθεια με τις περιβαλλοντικές διαστάσεις. Η ελπίδα μας για τη νέα γλιετία είναι να δούμε μια κοινωνία θεμελιωμένη σε αξίες που ενισχύουν το βίο, όπου κάθε άτομο θα συμμετάσχει στον αγώνα για τη διάσωση του περιβάλλοντος. Το Ολυμπιακό Πνεύμα και η εφευρετικότητα κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων, μια πρόταση που υπερέβη στη διεθνή κοινότητα η Β.Ι.Ο. το 1992, μπορούν να βοηθήσουν την ανθρωπότητα να εξέλθει από την παρούσα κρίση αξιών που έχει οδηγήσει σε σοβαρή υποβάθμιση του περιβάλλον και να εγκαταλείψει ένα βιοκεντρικό όραμα ελιπίδας και ειρήνης. Η ιστορία, ο πολιτισμός και άλλα διαχρονικά ιδανικά, μαζί με μια παγκόσμια προσπάθεια προστασίας του περιβάλλοντος, μπορούν να οδηγήσουν την ανθρωπότητα προς ένα φωτεινότερο μέλλον.”

Βιοηθική και περιβάλλον - Πρόγραμμα βιο-εκπαίδευσης

Ευρωπαϊκοί θερινό κύκλο μαθημάτων στο Βασικό Πανεπιστήμιο - San Sebastian, Ισπανία, 3-5 Σεπτεμβρίου 2002

κτικές με στόχο μεγαλύτερο σεβασμό προς το περιβάλλον

- ▶ αναπτύξουν την περιβαλλοντική συνείδηση σε κάθε επάγγελμα με στόχο ένα νέο σύστημα αξιών στην κοινωνία
- ▶ ενσωματώσουν την περιβαλλοντική εκπαίδευση στα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης

Οι φοιτητές επίμησαν βαθύτατα τη φιλοσοφία της Β.Ι.Ο. και οι διαλέξεις προβάλλαν με επιτυχία την ανάγκη για περιβαλλοντική ηθική στην ανάπτυξη κάθε ανθρώπινης προσπάθειας. Οι διαλέξεις τόνισαν επίσης τη σημασία μιας στενής συνεργασίας μεταξύ τέχνης και τεχνολογίας στην περιβαλλοντική προστασία και υπογράμμισαν ότι για να διασώσουμε το βίο απαιτείται μια συλλογική προσπάθεια και η συμμετοχή κάθε ακαδημαϊκού κλάδου και κάθε επαγγέλματος. Η κα. Bordas εξέφρασε την ελπίδα να συνεργαστεί περαιτέρω με τη Β.Ι.Ο. για την πραγματοποίηση παρόμοιων κύκλων μαθημάτων κατά το 2003.

Στα μαθήματα συμμετείχαν με διαλέξεις τους αρκετοί ακόμα διακεκριμένοι επιστήμονες, όπως οι **Καθηγητές Julien Recondo, Jose Luis Duenas, Inaki Antequedad, Inaki Barcelona, και Jose Esquinas Alcazar**, Γραμματέας της Επιτροπής για τους Γενετικούς Πόρους στα Τρόφιμα και τη Γεωργία του Οργανισμού Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών.

Το γενικό συμπέρασμα των μαθημάτων ήταν η κατανόηση της ανάγκης για σφαιρικότερη αντίληψη της βιοηθικής, ώστε να μην περιορίζεται στα βιοαιθικά προβλήματα και να εστιάζει τις προσπάθειές τις στα θέματα περιβάλλοντος. Η βιοηθική κατηγορείται συχνά ότι αναπτύσσεται από και για τις αναπτυσσόμενες χώρες, επικεντρώνοντας σε προβλήματα που δημιουργεί ο εύπορος τρόπος ζωής, όπως η παχυσαρκία, οι αμβλώσεις ή η ευθανασία, όταν, στην υπανάπτυκτο κόσμο, οι άνθρωποι αντιμετωπίζουν δυσκολίες στο να εξασφαλίσουν τουλάχιστον ένα γεύμα την ημέρα ή να έχουν πρόσβαση σε ασφαλή πόσιμο νερό.

Είναι προφανές ότι απαιτείται ένα ανανεωμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, προκειμένου να αναπτυχθούν νέες ηθικές αξίες με το περιβάλλον στον πυρήνα κάθε ανθρώπινης δραστηριότητας. Οι προτάσεις της Β.Ι.Ο. για Πράσινο Μισθό και για την περαιτέρω ανάπτυξη του Διεθνούς Πανεπιστημίου για το Βιο-Περιβάλλον καθίκαν ιδιαίτερα χρήσιμες. Η Πρόεδρος της Β.Ι.Ο. κάλεσε τους φοιτητές που παρακολούθησαν τους κύκλους μαθημάτων να συμμετάσχουν στην Τράπεζα Ιδεών της Β.Ι.Ο. και να ενστερνιστούν το Ολυμπιακό Πνεύμα.

Ζήτηση μεζόντος σημασίας είναι η υποβάθμιση των υδάτινων και των δασικών πόρων και η απώλεια εύφο-

ρου εδάφους, ειδικά στις τροπικές περιοχές οι οποίες φιλοξενούν πάνω από το 80% της παγκόσμιας βιοποικιλότητας και διαδραματίζουν πρωτεύοντα ρόλο στη διατήρηση του πληθυσμού της Γης. Η υπερ-αλίαια, η βιομηχανική γεωργία και οι ανεπαρκείς γεωργικές πρακτικές πρέπει να αναθεω-

ρηθούν σε μεγάλο βαθμό, προκειμένου να εξασφαλίσουμε την πρόσβαση στις βασικές ανάγκες των μελλοντικών γενεών.

Όταν το 50% του παγκόσμιου πληθυσμού επιβιώνει με λιγότερο από 2\$ τη μέρα, δεν μπορούμε να παραμείνουμε οι παθητικοί παρατηρητές της “ηθικής της αγοράς”. Συνιστάται μια σφαιρική αντίληψη της βιοηθικής με τα ιδανικά της Βιοπολιτικής ως προτεραιότητα.

Με τους τρέχοντες ρυθμούς αποψίλωσης των δασών, τα τελευταία εννέα τοις εκατό παρθένα δάση θα μπορούσαν να μετατραπούν σε καλλιεργειές μέσα στα επόμενα 50 χρόνια, προκαλώντας την αμετάκλητη απώλεια εύφορου εδάφους και βιοποικιλότητας. Η ανισόρροπη σχέση μας με το περιβάλλον πρέπει να αναθεωρηθεί επείγοντως και ουσιαστικά. Ο Jose Esquinas από τον FAO υποστήριξε ότι η επιτυχής ανάπτυξη διεθνών συμφωνιών για τα “δικαιώματα των αγροτών” μπορεί να βελτιώσει την κανονική των ωφελειών από την παραγωγική τροφή.

Εκτιμάται ότι πάνω από 160 χιλιάδες άνθρωποι μετακινούνται καθημερινά από αγροτικές σε αστικές περιοχές, λόγω της έλλειψης ισορροπίας μεταξύ της παραγωγής τροφίμων και της διανομίας. Αυτό οδηγεί σε μια σοβαρή αύξηση των μεταναστευτικών μετακινήσεων, της κοινωνικής μετα-

Σειρά θερινών κύκλων μαθημάτων με θέμα “Βιοηθική και Περιβάλλον” στο Βασικό Πανεπιστήμιο πραγματοποιήθηκε με πρωτοβουλία της **Καθηγήτριας Marta Salona Bordas** στο Βασικό Πανεπιστήμιο στο San Sebastian της Ισπανίας, 3-5 Σεπτεμβρίου 2002. Τα μαθήματα, τα οποία διεύθυναν από κοινού η κα. Bordas και η Πρόεδρος της Β.Ι.Ο., είχαν στόχο να εμψύχουν νέες ηθικές ανησυχίες στους φοιτητές εστιάζοντας παράλληλα σε μια καλύτερη και βιώσιμη διαχείριση του περιβάλλοντος. Ειδικότερα, σκοπός των θερινών μαθημάτων ήταν να:

- ▶ εισάγουν μια νέα περιβαλλοντική προσέγγιση στις τρέχουσες αντιλήψεις της βιοηθικής
- ▶ αναθεωρήσουν τις κοινωνικές πρα-

Τρομοκρατία, ΜΜΕ και διεθνείς σχέσεις

Πανεπιστήμιο της Ινδιανάπολης, Αθήνα, 16 Νοεμβρίου 2002

Για να προωθηθεί η καλύτερη γνώση και κατανόηση των ζητημάτων που περιβάλλουν τη δημόσια αντίληψη για την τρομοκρατία, τα Τμήματα Επιστημονικών και Διεθνών Σχέσεων του Πανεπιστημίου της Ινδιανάπολης στην Αθήνα οργάνωσαν συνέδριο με τίτλο “Τρομοκρατία, ΜΜΕ και Διεθνείς Σχέσεις” στις 16 Νοεμβρίου 2002, στο ξενοδοχείο Metropolitan.

Ο πόλεμος ενάντια στην τρομοκρατία που ακολουθήσε τα τραγικά γεγονότα της 11ης Σεπτεμβρίου 2001 στις Ηνωμένες Πολιτείες έχει αυξήσει το παγκόσμιο ενδιαφέρον για τον μεγάλο αντίκτυπο των ΜΜΕ στην κοινή γνώμη και την επίδραση που ασκούν τα ΜΜΕ στις διεθνείς σχέσεις. Τα ΜΜΕ επηρεάζουν σημαντικά τη συμπεριφορά των ανθρώπων, και σε περιόδους κρίσεων, η δύναμή τους αυξάνεται σε τέτοιο σημείο που μπορεί να χαλιναγωγήσει την κοινή γνώμη και να ενθαρρύνει ή να αποτρέπει διεθνείς συρράξεις.

Στόχος του συνεδρίου ήταν, επομένως, να υπογραμμιστεί αυτός ο ισχυρός ρόλος, όπως επίσης και να αξιολογηθεί η τρο-

μοκρατία ως πρόβλημα των διεθνών σχέσεων, να συζητηθεί η κάλυψη των τρομοκρατικών επιθέσεων από τα ΜΜΕ και η επήρσή τους στην κοινή γνώμη, να εξεταστεί ο αντίκτυπος των ΜΜΕ

Μονόδρομος για την ανατροπή της τρομοκρατίας είναι η χαρά και ο σεβασμός. Οι πραγματικοί εχθροί είναι οι περιβαλλοντικές απειλές. Ας εξαλείψουμε τη ρύπανση της βίας προστατεύοντας την αρμονική συνύπαρξη όλων των μορφών ζωής.

σε καταστάσεις σύγκρουσης, να υπογραμμιστεί η διαστρέβλωση των πληροφοριών από τους διαφοροποιήσιμους τους ΜΜΕ, να διερευνηθούν οι τρόποι με τους οποίους η τρομοκρατία διαμορφώνει τις αντιλήψεις και πεποιθήσεις των ανθρώπων, να

αναλυθεί η σχέση μεταξύ της τρομοκρατίας και των ανθρώπινων δικαιωμάτων, να αξιολογηθεί ο μετασχηματισμός των διεθνών σχέσεων, και να εξετασθούν οι νέοι αναδυόμενοι ρόλοι του NATO, του ΟΗΕ και της ΕΕ στα πλαίσια μιας διεθνούς προσπάθειας ενάντια στην τρομοκρατία.

Μετά από πρόσκληση του **Καθηγητή Παναγιώτη Καραφωτιά**, η Πρόεδρος της Β.Ι.Ο. συμμετείχε μαζί με άλλους εμπειρογνώμονες σε συζήτηση στοργαλίας με θέμα την τρομοκρατία ως διεθνές πρόβλημα. Στη συζήτηση συμμετείχαν επίσης οι ακόλουθοι ομιλητές: **Δρ. Θ. Κουλιουμπής**, Καθηγητής Διεθνών Σχέσεων στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, **Δρ. Ι. Πανουτσής**, Καθηγητής Εργλματολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, **Δρ. Σ. Περγάκης**, Καθηγητής Διεθνών Σχέσεων του Πανεπιστημίου Πανεπιστημίου, και **Μ. Σοτηροπούλου**, Πρόεδρος του Ελληνικού Ιατρικού Συλλόγου κατά της Πυρηνικής και Βιοχημικής Απειλής.

Εκδόσεις της ΒΙΟ

Πρακτικά Διεθνών Συνεδρίων

- ΒΙΟΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΤΟ ΒΙΟ-ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ - ΤΟΜΟΣ I. Α. Βλαβιανού-Αρβανίτη, Πρότο Διεθνές Συνέδριο της Β.Ι.Ο., Αθήνα, Μάιος 1987 (Αγγλική έκδοση 352 σελ.) 1988
- ΒΙΟΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΤΟ ΒΙΟ-ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ - ΤΟΜΟΣ II. Α. Βλαβιανού-Αρβανίτη, Δεύτερο Διεθνές Συνέδριο της Β.Ι.Ο., Αθήνα, Οκτώβριος 1988 (Αγγλική έκδοση, 540 σελ.) 1989
- ΒΙΟΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΤΟ ΒΙΟ-ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ - ΤΟΜΟΣ III. Α. Βλαβιανού-Αρβανίτη, Τέταρτο Διεθνές Συνέδριο της Β.Ι.Ο., Αθήνα, Ιανουάριος 1991 (Αγγλική έκδοση, 688 σελ.) 1991
- ΒΙΟΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΤΟ ΒΙΟ-ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ - ΤΟΜΟΣ IV. Α. Βλαβιανού-Αρβανίτη - R. Kales, Πέμπτο Διεθνές Συνέδριο της Β.Ι.Ο., Κωνσταντινούπολη, Μάιος 1992 (Αγγλική έκδοση, 303 σελ.) 1993
- ΒΙΟΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΤΟ ΒΙΟ-ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ - ΤΟΜΟΣ V. Α. Βλαβιανού-Αρβανίτη, Έκτο Διεθνές Συνέδριο της Β.Ι.Ο. Διεθνές Φεστιβάλ Ζωόφιλου, Αθήνα, Ιούλιος 1994 (Αγγλική έκδοση, 671 σελ.) 1996
- ΒΙΟΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΤΟ ΒΙΟ-ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ - ΤΟΜΟΣ VI. Α. Βλαβιανού-Αρβανίτη - J. Morovic, Έβδομο Διεθνές Συνέδριο της Β.Ι.Ο., Μπριτανία, Ιούνιος 1997 (Αγγλική έκδοση, 527 σελ.) 1998
- ΒΙΟΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΤΟ ΒΙΟ-ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ - ΤΟΜΟΣ VII. Α. Βλαβιανού-Αρβανίτη - L. Καρολί, Όγδοο Διεθνές Συνέδριο της Β.Ι.Ο., Βουδαπέστη, Σεπτέμβριος 1998 (Αγγλική έκδοση, 271 σελ.) 1999
- ΒΙΟΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΒΙΟ-ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ - ΟΛΥΜΠΙΑΔΑ ΤΟΥ ΒΙΟΥ, Α. Βλαβιανού-Αρβανίτη, Διεθνές Συνέδριο της Β.Ι.Ο. στην Αρχαία Ολυμπία, Αύγουστος 1999 (Ελληνική έκδοση, 299 σελ.) 2001
- ΒΙΟΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΤΟ ΒΙΟ-ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ - ΤΟΜΟΣ VIII. Α. Βλαβιανού-Αρβανίτη, Διεθνές Συνέδριο της Β.Ι.Ο., Αθήνα 2000-2001 (Αγγλική έκδοση, 335 σελ.) 2001

Επιχειρήσεις

- ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΒΙΟ-ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΟΜΟΣ I. Α. Βλαβιανού-Αρβανίτη, Πρακτικά του Πρώτου Επιχειρηματικού Συμποσίου της Β.Ι.Ο., Νοέμβριος 1992 (Ελληνική έκδοση, 132 σελ.) 1994
- ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΒΙΟ-ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΟΜΟΣ II. Α. Βλαβιανού-Αρβανίτη, Πρακτικά του Δεύτερου Επιχειρηματικού Συμποσίου της Β.Ι.Ο., Δεκέμβριος 1993 (Ελληνική έκδοση, 177 σελ.) 1994
- ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΒΙΟ-ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΟΜΟΣ III. Α. Βλαβιανού-Αρβανίτη, Πρακτικά του Τέτατου Επιχειρηματικού Συμποσίου της Β.Ι.Ο. Κέρδος και Βιο-Περιβάλλον, Οκτώβριος 1995 (Ελληνική έκδοση, 271 σελ.) 1996
- ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΒΙΟ-ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΟΜΟΣ I. Α. Βλαβιανού-Αρβανίτη, Πρακτικά του Δεύτερου Επιχειρηματικού Συμποσίου της Β.Ι.Ο., Δεκέμβριος 1993 (Αγγλική έκδοση, 168 σελ.) 1995
- ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΒΙΟ-ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΟΜΟΣ II. Α. Βλαβιανού-Αρβανίτη, Πρακτικά του Τρίτου Επιχειρηματικού Συμποσίου της Β.Ι.Ο., Harvard Club of New York City, Φεβρουάριος 1995 (Αγγλική έκδοση, 105 σελ.) 1996
- ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΒΙΟ-ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΟΜΟΣ III. Α. Βλαβιανού-Αρβανίτη, Πρακτικά του Τέτατου Επιχειρηματικού Συμποσίου της Β.Ι.Ο. Κέρδος και Βιο-Περιβάλλον, Οκτώβριος 1995 (Αγγλική έκδοση, 239 σελ.) 1996

Διπλωματία

- ΒΙΟΠΟΛΙΤΙΚΗ - Ο ΒΙΟΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΟΜΕΝΗ ΧΙΛΙΕΤΙΑ Α. Βλαβιανού-Αρβανίτη, Πρακτικά του Γαλλόφωνου Συμποσίου, Οκτώβριος 1987 (Γαλλική έκδοση, 47 σελ.) 1987
- ΒΙΟΠΟΛΙΤΙΚΗ - Ο ΒΙΟΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΟΜΕΝΗ ΧΙΛΙΕΤΙΑ Διάλεξη από τον Εξοχότατο Λόρδο Ehnals στο Ελληνο-Γερμανικό Συμπόσιο, Μάιος 1988 (Αγγλική έκδοση, 19 σελ.) 1988
- ΒΙΟΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΒΙΟ-ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ Διάλεξη από τον Πρόεδρο του Ισραήλ, M. Gilboa, στο Τρίτο Διεθνές Συνέδριο, Ιούνιος 1989 (Αγγλική έκδοση, 16 σελ.) 1989
- ΓΝΩΜΑΙ ΕΠΙ ΤΗΣ ΒΙΟΠΟΛΙΤΙΚΗΣ, Παρουσίαση στην Γενική Συνέλευση της Ακαδημίας Αθηνών από τον Ακαδημαϊκό Καθηγητή Κωνσταντίνου Μπότη, Μάρτιος 1990 (Ελληνική έκδοση, 16 σελ.) 1990
- ΒΙΟΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΤΟ ΒΙΟ-ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ, Α. Βλαβιανού-Αρβανίτη, Πρακτικά του Ελληνο-Τουρκικού Συμποσίου, Μάιος 1990 (Αγγλική έκδοση, 79 σελ.) 1990
- ΒΙΟΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΒΙΟ-ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ Α. Βλαβιανού-Αρβανίτη, Πρακτικά του Ελληνο-Ρουσσικού Συμποσίου, Δεκέμβριος 1991 (Αγγλική έκδοση, 75 σελ.) 1993
- ΒΙΟΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΑΥΞΗΣΗ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ, ΑΝΤΙΜΕΤΩΡΙΣΗ ΤΗΣ ΕΝΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ, Α. Βλαβιανού-Αρβανίτη, Ελληνο-Ινδικό Συμπόσιο, Απρίλιος 1993 (Αγγλική έκδοση, 47 σελ.) 1993
- ΒΙΟΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΒΙΟ-ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΟΜΕΝΗ ΧΙΛΙΕΤΙΑ Α. Βλαβιανού-Αρβανίτη, Πρακτικά του Ελληνο-Τουρκικού Συμποσίου, Απρίλιος 1995 (Αγγλική έκδοση, 104 σελ.) 1995

Εγχειρίδια

- ΒΙΟΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΒΙΟΛΟΓΙΑΣ, Α. Βλαβιανού-Αρβανίτη, Ελληνική και Αγγλική έκδοση, 1985
- ΒΙΟΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΦΑΡΜΑΚΟΛΟΓΙΑΣ Α. Βλαβιανού-Αρβανίτη Ελληνική και Αγγλική έκδοση, 1985
- ΒΙΟΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΠΛΑΣΙΟ ΣΠΟΥΔΩΝ (BIO-SYLLABUS) Ενημερωτική Έκδοση (Αγγλική και Ελληνική έκδοση) 1989, 1990
- ΒΙΟΠΟΛΙΤΙΚΗ - Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΒΙΟΥ, Α. Βλαβιανού-Αρβανίτη (Αγγλική και Ελληνική έκδοση) 1989, 1991
- ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΒΙΟ-ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, Περιλήψη δημοσιεύσεων και δραστηριοτήτων και προτάσεις για πλαίσιο σπουδών (Bio-Syllabus), Αγγλική και Ελληνική έκδοση, 1991, 1992, 1993, 1994
- ΒΙΟΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΤΟ ΒΙΟ-ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ - ΒΙΟ-ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ, Α. Βλαβιανού-Αρβανίτη - A. Oleskin (Αγγλική έκδοση, 152 σελ.) 1992 (Ρουσική έκδοση, 180 σελ.) 1993
- ΒΙΟΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΤΟ ΒΙΟ-ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ - ΒΙΟ-ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ Α. Βλαβιανού-Αρβανίτη (Ελληνική έκδοση, 191 σελ.) 1994
- ΒΙΟΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΤΟ ΒΙΟ-ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, Α. Βλαβιανού-Αρβανίτη (Γαλλική έκδοση, 48 σελ.) 1998
- ΒΙΟΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΤΟ ΒΙΟ-ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, Α. Βλαβιανού-Αρβανίτη (Ισπανική έκδοση, 48 σελ.) 1998
- ΟΛΥΜΠΙΑΔΑ ΤΟΥ ΒΙΟΥ, Α. Βλαβιανού-Αρβανίτη (Ελληνική έκδοση, 111 σελ.) 2000

Περιοδικές Εκδόσεις

- BIO NEWS Εφημερίδα (Αγγλική και Ελληνική) 1987, 1994-2002

CD-ROM

- ΒΙΟΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΤΟ ΒΙΟ-ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ (Αγγλική έκδοση) 1999
- ΒΙΟΚΕΝΤΡΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ (Αγγλική έκδοση) 2002
- ΠΑΤΜΟΣ ΒΙΟ-ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΒΙΟ-ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ 2002

Ταινίες

- ΟΛΥΜΠΙΑΔΑ ΚΑΙ ΒΡΑΒΕΙΑ ΤΟΥ ΒΙΟΥ, Αγ. Πετρούπολη, Ρωσία, Σεπτέμβριος 1999 (Ελληνική, Αγγλική) 1999
- ΟΛΥΜΠΙΑΔΑ ΚΑΙ ΒΡΑΒΕΙΑ ΤΟΥ ΒΙΟΥ, Ο. Κογι της Κολομβίας, Οκτώβριος 1999 (Ελληνική, Αγγλική) 1999

Πρόοδος της ΒΙΟ 2002

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ

- Ανανέωση της πρότασης υποψηφιότητας για το Βραβείο Νόμπελ Ειρήνης
- Ανανέωση της υποψηφιότητας για το Βραβείο J. William Fulbright για την Διεθνή Κατανόηση
- Αναγόρευση ως Ιδρυτικό Μέλος της Βαλκανικής Ακαδημίας Επιστημών, Νέου Πολιτισμού και Βιώσιμης Ανάπτυξης
- Αναγόρευση ως Μέλος της Ακαδημαϊκής Επιτροπής του Περιφερειακού Προγράμματος Βιοηθικής της Λατινικής Αμερικής

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ Β.Ι.Ο.

- "Ρίο+10 - Βήματα Πέρα από τη Βιώσιμη Ανάπτυξη" Συζήτηση στοργουλιής τραπέζης ενόψει της σύσκεψης του Γιοχάνεσμπουργκ, Money Show της Αθήνας, Ζάππειο Μέγαρο
- "Κέρδος και Αξίες - Βιο-Περιβάλλον - Βιο-Πολιτισμός" Συζήτηση στοργουλιής τραπέζης στο Money Show της Αθήνας, Αγία Ζαπετίου
- "Κέρδος και Βιο-Περιβάλλον - Όραμα Ελπίδας" Συζήτηση στοργουλιής τραπέζης στο Money Show Θεσσαλονίκης

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΒΙΟ-ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

- Πρόγραμμα "Βίος και Περιβάλλον Διακρατικό Δίκτυο" στα πλαίσια της πρωτοβουλίας Leonardo da Vinci της Ευρωπαϊκής Ένωσης - ανάπτυξη πλούσιου εκπαιδευτικού υλικού και ηλεκτρονικής δικτύωσης για την προώθηση της βιο-εκπαίδευσης
- Το εκπαιδευτικό υλικό της Β.Ι.Ο. μεταφράζεται στα Ρουμάνικα, Σλοβάνικα, Γερμανικά, Ιταλικά, Πορτογαλικά και Ισπανικά στα πλαίσια του προγράμματος "Βιο-Περιβάλλον και Νέα Χιλιετία" της πρωτοβουλίας Leonardo da Vinci της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- "Προστασία του Βιο-Περιβάλλοντος: Προτεραιότητα της Βιοηθικής" και "Βιο-Περιβάλλον - Βιο-Πολιτισμός: Κινητοποίηση Τέχνης και Τεχνολογίας στην Περιβάλλοντική Προστασία" Διάλεξεις Βιοπολιτικής στο Universidad del Pais Vasco, στο San Sebastian της Ισπανίας

ΣΥΝΕΔΡΙΑ, ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ, ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

- Ομιλία στην εκδήλωση του Ιδρύματος για την Ελληνική

Γλώσσα με θέμα "Βιο-Περιβάλλον και Ολυμπιακές Αξίες"

- Συμμετοχή στην ετήσια Γενική Συνέλευση των Μελών της Ακαδημίας του Βατικανού
- Αναρχήτρια ομιλία στο συνέδριο EURO-SUSTAIN, Ρόδος
- Διάλεξη στον Διαλέκτικό Όμιλο Φιλοθέης σε συνεργασία με το Δήμο Φιλοθέης
- Ομιλία με θέμα "Βιο-Πολιτισμός και Διεθνής Συνεργασία" στο διεθνές συνέδριο του Ιδρύματος Μεσογειακής Συνεργασίας, Αθήνα
- Αναρχήτρια ομιλία στο διεθνές συνέδριο περιβάλλοντικής προστασίας του Ιδρύματος Ευρω-Αραβικής Συνεργασίας, Αλεξάνδρεια, Αίγυπτος
- Αναρχήτρια ομιλία στο συνέδριο του ΟΟΣΑ για τη Γεωργία και την Αγροτική Πολιτική, Σμόρνη
- Ομιλία στο Πανεργασιακό Συνέδριο Αναγόρευσης των Ιδρυτικών Μελών της Βαλκανικής Ακαδημίας Επιστημών, Νέου Πολιτισμού και Βιώσιμης Ανάπτυξης, Σόφια
- Συμμετοχή ως Αντιπρόεδρος της Διεθνούς Επιτροπής Βιοηθικής στην επίσημη σύσκεψη της Επιστημονικής Επιτροπής στη Γίjon της Ισπανίας
- Κυρία ομιλία και συντονισμός συζήτησης κατά τη διάρκεια του 2ο Παγκόσμιου Κογκρέσου Βιοηθικής, Γίjon, Ισπανία
- Κυρία ομιλία και συντονισμός συζήτησης στο διεθνές συνέδριο Βιοτεχνολογίας και Βιοηθικής, Μόσχα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ Β.Ι.Ο.

- "Βιοκεντρικό Πρόγραμμα Σπουδών για Ευρωπαϊκή Περιβαλλοντική Εκπαίδευση" CD-ROM
- 11 τόμοι περιβαλλοντικής εκπαίδευσης Βιο-Αρχιτεκτονική, Βιο-Διπλωματία, Βιο-Ενέργεια, Βιο-Ηθική, Βιο-Ιστορία, Βιο-Οικονομία, Βιο-Τεχνολογία, Βιο-Υγεία και Βιο-Τουρισμός (880 σελ., υπό έκδοση)
- "Πάτιμος Βιο-Περιβάλλον - Βιο-Πολιτισμός" CD-ROM
- "Μύθος - Ποτάμια και Βουνά της Ελλάδας, Βιο-Περιβάλλον - Βιο-Πολιτισμός" (υπό έκδοση)
- "Βιοπολιτική - Βιο-Πολιτισμός. Διεθνής συνεργασία για ένα καλύτερο μέλλον" Δημοσίευση στα Πρακτικά της Ακαδημίας του Περιφερειακού Προγράμματος Βιοηθικής της Λατινικής Αμερικής, Αργεντινή

ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

- Τηλεοπτικά και ραδιοφωνικά προγράμματα στην Ελλάδα και το εξωτερικό
- Αρθρογραφία στον Ελληνικό και ξένο Τύπο
- Αρθρογραφία στον Αδόμευτο Τύπο
- Βιο-οικονομία, βιο-νομοθεσία, βιο-διπλωματία, βιο-ηθική, κλπ. παρουσιάζονται στο www.biopolitics.gr

Εκπαιδευτικό CD-Rom και 10 Νέοι Τόμοι Βιοκεντρικό Πρόγραμμα Σπουδών Ευρωπαϊκής Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Εκπαιδευτικό έργο της Β.Ι.Ο.

Δέκα νέοι τόμοι με τίτλο **Βιο-Αρχιτεκτονική, Βιο-Διπλωματία, Βιο-Ενέργεια, Βιο-Ηθική, Βιο-Ιστορία, Βιο-Νομοθεσία, Βιο-Οικονομία, Βιο-Τεχνολογία, Βιο-Υγεία και Βιο-Τουρισμός** μόλις κυκλοφόρησαν σε μορφή εκπαιδευτικού CD-Rom, καθώς και σε

μία ενιαία έκδοση για να αποτελέσουν ένα απαραίτητο εργαλείο περιβαλλοντικής εκπαίδευσης για κάθε ειδικότητα.

Το CD-Rom περιλαμβάνει 10 κύριες ενότητες - "ηλεκτρονικούς τόμους" (βλ. θέματα) - και μία ειδική αναφορά στο έργο και τις δραστηριότητες της Διεθνούς Οργάνωσης Βιοπολιτικής (Β.Ι.Ο.) παραγωγίας. Κάθε ενότητα αποτελείται από επιστημονικές μελέτες, πληροφοριακό υλικό και πλούσιες αναφορές από την ηλεκτρονική βιβλιοθήκη της Β.Ι.Ο. Ο αναγνώστης επιλέγει την ενότητα που τον ενδιαφέρει από την κεντρική σελίδα, ενώ πολυμέτρητοι "ηλεκτρονικοί δεσμοί" καθιστούν δυνατή τη γρήγορη πρόσβαση από θέμα σε θέμα και αποδεικνύουν την αλληλεξάρτηση όλων των ειδικοτήτων στο χώρο της περιβαλλοντικής προστασίας.

Στόχος είναι το CD-Rom αυτό να αποτελέσει ένα αποτελεσματικό και φιλικό για το χρήστη εκπαιδευτικό εργαλείο το οποίο θα τονίσει την πολυδιάσηφη φύση της προστασίας του περιβάλλοντος. Με έντονα ευρωπαϊκά χαρακτηριστικά, το έργο αποτελεί παράδειγμα της εκπαιδευτικής προσπάθειας της Β.Ι.Ο. στην πράξη. Έχει σχεδιαστεί ως μια γενική πηγή πληροφοριών αλλά και ως ένα εξειδικευμένο εργαλείο, έτσι ώστε ερευνητές,

εκπαιδευμένοι, στελέχη επιχειρήσεων, αλλά και κάθε ενδιαφερόμενος πολίτης να μπορούν να ανατρέχουν στο εκπαιδευτικό αρχείο της Β.Ι.Ο. και να αντλούν πληροφορίες για μια πληθώρα περιβαλλοντικών θεμάτων και απόψεων από επιστήμονες και ειδήμονες απ'όλο τον κόσμο.

Σημαντικό τμήμα του CD-Rom αποτελεί και η ηλεκτρονική βιβλιοθήκη της Β.Ι.Ο., βασισμένη σε 17 χρόνια ενεργούς παρουσίας και έργου στον περιβαλλοντικό χώρο. Η ηλεκτρονική βιβλιοθήκη, καλύπτει περισσότερα από 50 επιλεγμένα θέματα και αποτελεί μία από τις πληθέστερες πηγές πληροφόρησης. Βασίζεται σε πρωτότυπες συνοψεις από επιστήμονες, μελετητές και υπεύθυνους κέντρων αποφάσεων από 123 χώρες σε όλον τον κόσμο, και σκοπός έχει να βοηθήσει τον ενδιαφερόμενο να κατανοήσει πώς το περιβάλλον σχετίζεται με το δικό του πεδίο δράσης.

Με το προποιορακό αυτό εκπαιδευτικό έργο η Β.Ι.Ο. ελπίζει να ανταποκριθεί στις ανάγκες και τις προκλήσεις της σημερινής περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, σε συνεργασία με εκπαιδευτικά ιδρύματα, επιχειρήσεις, φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης, κυβερνητικούς παράγοντες και μη-κερδοσκοπικούς οργανισμούς. Προβάλλοντας κινέες πρωτοβουλίες δράσης σε όλους τους κοινωνικούς και οικονομικούς τομείς, η βιο-εκπαίδευση μπορεί να οδηγήσει στην οικοδόμηση μιας κοινωνίας που βεβαιτα και προστατεύει το περιβάλλον.

Φύλοι και συνεργάτες σε κάθε γωνιά της Γης υποδέχθηκαν θερμά το νέο CD-Rom, και τα σχόλιά τους παρατίθενται στις σελίδες 10 και 11.

MONEY SHOW ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Κέρδος και Βιο-Περιβάλλον - Όραμα Ελπίδας

Καθώς οι περιβαλλοντικές καταστροφές μας ξεπερνούν, γίνεται όλο και περισσότερο συνειδητό ότι τα οικονομικά προγράμματα επιχειρήσεων, κυβερνήσεων και διεθνών οργανισμών δεν μπορούν πλέον να θέσουν ως μοναδικό στόχο την απόκτηση των μέγιστων οικονομικών ωφελημάτων. Οι οικονομικοί και κοινωνικοί φορείς αντιλαμβάνονται, σε παγκόσμιο επίπεδο, την επείγουσα ανάγκη επαναπροσδιορισμού της έννοιας του κέρδους, συμπεριλαμβάνοντας, εκτός από την ποσοτική διάσταση, και τη διάσταση της ποιότητας ζωής. Με σκοπό να συμβάλει στη διερεύνηση των αναγκαίων περιβαλλοντικών κατευθύνσεων σε κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα, η Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής (Β.Ι.Ο.) συμμετέχει εδώ και δύο χρόνια σε πολυάριθμες εκδηλώσεις του Money Show στην Ελλάδα και το εξωτερικό, αποβλέποντας στην ευρύτερη κινητοποίηση της κοινωνίας για τη διαφύλαξη του βίου και του περιβάλλοντος. Για να αποβεί καρποφόρα η κινητοποίηση αυτή, χρειάζεται ένα όραμα ελπίδας. Η χαρά που αποπνέει το αγαθό του βίου μπορεί να οδηγήσει την ανθρωπότητα σε ένα καλύτερο μέλλον.

Στις 14 Δεκεμβρίου 2002, η Β.Ι.Ο. διοργάνωσε συζήτηση στο πλαίσιο του Money Show της Θεσσαλονίκης στο Ξενοδοχείο Hyatt. Στη συζήτηση, την οποία συντόνισε η Πρόεδρος της Β.Ι.Ο. **Δρ. Αγνή Βλαβιανού-Αρβανίτη**, συμμετείχαν ως κυρίες ομιλήτριες η Ευρωβουλευτής **Άνα Καραμάνου**, η Πρόεδρος του Κέντρου της Unesco για τη Γυναίκα και την Ειρήνη στα Βαλκάνια **Καίτη Τζηζικόστα**, η εκπρόσωπος του Συνηγόρου του Πολίτη από τον Κύκλο Ποιότητας Ζωής **Αμυλία Λιάσκα**, και ο Διευθυντής του Εργαστηρίου Μετάδοσης Θερμότητας και Περιβαλλοντικής Μηχανικής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης **Καθηγητής Νικόλαος Μουσιόπουλος**.

Γυναίκες και βιώσιμη ανάπτυξη

Άνα Καραμάνου, Ευρωβουλευτής

Όταν το 1999, η Μοζαμβίκη επέληξε από σαρωτικές πλημμύρες, ο δυτικός κόσμος, παρά την ήδη αναστατημένη φύλαξη για το φανερό του θεοκωμικού και τις επιπτώσεις που αναμενόνταν να έχει ανά τον κόσμο, συνέδεσε την καταστροφή αυτή με την έλλειψη οργάνωσης του ίδιου του κράτους. Μόλις τρία χρόνια αργότερα, οι αντιλήψεις αυτές διαφύλαξαν με τραγικό τρόπο: χώρες ανεπτυγμένες, χώρες οργανωμένες, στην καρδιά της Ευρώπης επέληξαν από τα στοιχεία της φύσεως σε τόσο μεγάλο βαθμό ώστε δε μπόρεσαν να αντιμετωπίσουν την καταστροφή.

στη διαμόρφωση του μέλλοντός του. Μιλώ φυσικά για τις γυναίκες. Δεν έχουν, δηλαδή, ακόμη αναγνωριστεί πλήρη δικαιώματα στο μού της ανθρωπότητας. Στη συντριπτική πλειοψηφία των χωρών του κόσμου οι γυναίκες είναι φτωχότερες από τους άντρες, έχουν χαμηλότερη μόρφωση, καθώς και λιγότερα πολιτικά και νομικά δικαιώματα. Οι ανισότητες αυτές έχουν αρνητικές επιπτώσεις στις προσπάθειες για τον περιορισμό της φτώχειας και της υποβάθμισης του περιβάλλοντος. Επιπλέον, οι γυναίκες έχουν μικρό έως ελάχιστο συμμετοχή και επιρροή στα κέντρα λήψης αποφάσεων, με αποτέλεσμα οι αποφάσεις που τις αφορούν να μη λαμβάνουν υπόψη σημαντικές παραμέτρους των αναγκών και των προτεραιοτήτων των γυναικών.

Είναι προφανές πλέον ότι υπάρχει έλλειμμα πολιτικής. Το σοβαρότερο είναι ότι δεν έχουμε επιτρέψει ακόμη σε ένα σημαντικό κομμάτι των κατοίκων της γης μας να συμμετάσχει

συμμετοχή των γυναικών στη διάσωση του πλανήτη μας καταλυτικές σημασίας είναι ο ρόλος που μπορούν να διαδραματίσουν μη κυβερνητικές οργανώσεις, όπως είναι η Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής.

Καμία πρόκληση της εποχής δε μπορεί να αντιμετωπιστεί χωρίς τη συμμετοχή και εκπροσώπηση των γυναικών.

γίνονται Βιοπολιτικής. Ο ρόλος της δεν προσδιορίζεται μόνο από το ότι είναι το αποτέλεσμα της πρωτοβουλίας και της συνεχούς στήριξης μιας γυναίκας, της Προέδρου και Ιδρυτού της Αγνής Βλαβιανού-Αρβανίτη, η οποία κατάφερε να αναδείξει μια οργάνωση με

έδρα την Αθήνα σε κέντρο ανταλλαγής απόψεων για ολόκληρο τον κόσμο, αποκαλύπτοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τον πρωτοπόρο ρόλο που μπορούν να παίξουν οι γυναίκες και την πολυδιάστατη σχέση τους. Η προσφορά της Διεθνούς Οργάνωσης Βιοπολιτικής εδράζεται κυρίως στο ότι δίνει έμφαση σε εναλλακτικές προσεγγίσεις της Ανάπτυξης και του Κέρδους, ενισχύει τη διεθνή συνεργασία (αφού οι συνεργασίες της καλύπτουν 123 χώρες), προσπαθεί να μάθει τους ανθρώπους να είναι ανοιχτόμυαλοι, να ψάξουν και πέρα από τα τετριμμένα για να βρουν τις λύσεις που αναζητούν. Οι προσπάθειες της για την ίδρυση του Διεθνούς Πανεπιστημίου για το Βιο-Περιβάλλον, για τη διοργάνωση Παγκόσμιου Δημοψηφισματος για το Περιβάλλον, για τη δημιουργία Τράπεζας Ιδεών για το

περιβάλλον τονίζουν την ανάγκη να επεκταθεί η παραγωγή συνείδηση για τα περιβαλλοντικά ζητήματα και προς ομάδες πληθυσμού που ως σήμερα δεν είχαν τη δυνατότητα να συμβάλουν με όλες τις δυνάμεις που διαθέτουν στην προσπάθεια διάσωσης του πλανήτη.

Το συμφέρον του πλανήτη μας είναι η καλύτερη δυνατή αξιοποίηση των ανθρωπίνων πόρων, καθώς και η ενσωμάτωσή στο σύνολο της ασκούμενης πολιτικής των αξιών, της δημοκρατικότητας, των προτεραιοτήτων, της φαντασίας, της εννοιασότητας, της κοινωνικής εμπεριείας και των ικανοτήτων του μισού και πλέον πληθυσμού της γης. Καμιά από τις προκλήσεις της εποχής μας δε μπορεί να αντιμετωπιστεί χωρίς τη συμμετοχή, τη συνεισφορά των ιδεών και την ουσιαστική εκπροσώπηση των γυναικών.

Παγκοσμιοποίηση, κοινωνία της πληροφορίας και βιώσιμη ανάπτυξη

Καθηγητής Νικόλαος Μουσιόπουλος, Διευθυντής Εργαστηρίου Περιβαλλοντικής Μηχανικής, Α.Π.Θ.

Στο κατάλοιπο του 21ου αιώνα πρόβλημα είναι η επικοινωνία όσο ποτέ άλλοτε η ανάγκη για την προστασία του περιβάλλοντος. Η επιστημονική κοινότητα και πρόσωπα οι μηχανικοί καλούνται να προτείνουν καινοτόμες τεχνολογικές λύσεις ώστε πρόδοτος και ανάπτυξη να είναι δυνατόν και στο μέλλον υπό την προοπτική ότι θα είναι συμβατές με τη διατήρηση των φυσικών πόρων και την προστασία του περιβάλλοντος.

νονίας που θα διαμορφωθούν τις επόμενες δεκαετίες. Οι τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας δημιουργούν βέλους τη βάση για οικονομική ανάπτυξη και ευμάρεια.

Η υπό διαμόρφωση νέα παγκοσμιοποιημένη οικονομία είναι θεωρητικά σε θέση να οδηγήσει σε μια καλύτερη ζωή στα πλαίσια οικονομικής και κοινωνικής βιωσιμότητας. Όμως αυτό ενδέχεται να απέχει πολύ από την πραγματικότητα.

Είναι πλέον γενικώς παραδεκτό ότι στο μέλλον η περιβαλλοντική βιωσιμότητα θα πρέπει να αποτελεί βασικό χαρακτηριστικό γνώρισμα κάθε παραγωγικής διαδικασίας. Διεργασίες και μέθοδοι διαχείρισης θα πρέπει να αξιολογούνται με γνώμονα την εξοικονόμηση πρώτων υλών και την ελαχιστοποίηση της ρύπανσης του περιβάλλοντος.

Βιώσιμη ανάπτυξη στην παγκοσμιοποιημένη κοινωνία της πληροφορίας είναι αδιανόητη χωρίς ευρεία κοινωνική ανασύνθεση.

Κυρίαρχο παρεπόμενο της εισόδου της ανθρωπότητας στην "εποχή της πληροφορίας" είναι η λεγόμενη "παγκοσμιοποίηση". Οι τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας εμμενίζουν τις αποστάσεις και κάνουν τα όποια σύντομα να φαντάζονται ως παρωχημένη έννοια. Βέβαια αποτελεί μάλλον σύμπτωση ότι η έναρξη της παγκοσμιοποίησης συνέπεσε με τις παγκοσμιοποιητικές αλλαγές στην πολιτική σκακιέρα που συντελέστηκαν με το τέλος του "υπαρχού του σοσιαλισμού" και σηματοδοτήθηκαν από την πτώση του τείχους του Βερολίνου. Ο συνδυασμός όμως αυτών εγκαινιάζει αδιαμφισβήτητα μια νέα ιστορική περίοδο και επιφέρει ουσιαστικές αλλαγές στις παγκόσμιες οικονομικές και κοινωνικές δομές.

Απόστοχος στόχος της κοινωνικής ανασύνθεσης θα πρέπει να είναι η εγκαθίδρυση της λεγόμενης "προληπτικής" δημοκρατίας, δηλαδή ενός πολιτικού συστήματος που θα είναι σε θέση να αντιμετωπίσει έγκαιρα κλυδωνισμούς περιβαλλοντικού, οικονομικού, κοινωνικού ή πολιτισμικού χαρακτήρα.

Τα παραπάνω οδηγούν αναπόφευκτα στο ερώτημα ως προς τη βιωσιμότητα της οικονομίας και της κοι-

φωσης της ιστορίας (στη νέα περίοδο που ήδη διανύουμε (οι άλλοι δύο πόλοι είναι οι κυβερνήσεις και οι οικονομικοί παράγοντες), οι συνειδητοποιημένοι "πολίτες του κόσμου" θα κληθούν να εμποδίσουν κάθε μορφής διαπλοκή και να προσπαθήσουν σ' ένα παραδόξο κοινωνικό διάλογο που θα ασχοληθεί με τη βιωσιμότητα σε όλες τις διαστάσεις, συμπεριλαμβανομένου του περιβάλλοντος, της οικονομίας, της κοινωνίας και του πολιτισμού. Στόχος του παγκόσμιου κοινωνικού διαλόγου οφείλει να είναι η διαμόρφωση ενός παγκόσμιου πλαισίου που θα κατευθύνει την παγκοσμιοποιημένη οικονομία προς τη βιώσιμη ανάπτυξη προς όφελος ολόκληρης της ανθρωπότητας.

Βασικό θεμέλιο μιας νέας παγκόσμιας ηθικής οφείλει να είναι η παιδεία, που παρεμπιπτόντως έχει πολλά να ωφελήσει από τις τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας. Κυρίαρχα χαρακτηριστικά της νέας παγκόσμιας ηθικής πρέπει να είναι η προσήλωση στις δημοκρατικές αρχές και μια νέα πνευματική διάσταση που θα στηριχθεί στις διδαχές της Ευρωπαϊκής πολιτισμικής παράδοσης. Σ' αυτή τη βάση, αποφασιστικό ρόλο στη νέα παγκόσμια ηθική θα παίζει χωρίς άλλο η πολιτιστική κληρονομιά της Αρχαίας Ελλάδας. Μόνο με αυτόν τον τρόπο θα καταστεί

δυνατόν να γεφυρωθούν τα (φαινομενικά ή πραγματικά) χάσματα ανάμεσα στους πλούσιους και τους φτωχούς, την κατανάλωση και τη μέριμνα για το περιβάλλον, το βραχυπρόθεσμο προσανατολισμό του μακροπρόθεσμου σταθερής ανάπτυξης, την παράδοση και την καινοτομία, την αφορέα και την ελευθερία.

Η εγκαθίδρυση της "προληπτικής" δημοκρατίας είναι σε θέση να αντιμετωπίσει έγκαιρα κλυδωνισμούς περιβαλλοντικού, οικονομικού, ή πολιτισμικού χαρακτήρα.

Οι προαναφερόμενες διεργασίες θα αποδείξουν τη σημασία της κοινωνίας των πολιτών την εποχή της παγκοσμιοποιημένης κοινωνίας της πληροφορίας: Ως τρίτος πόλος διαμό-

Περιβάλλον και αναβάθμιση της ποιότητας ζωής

Αμυλία Λιάσκα, Κύκλος Ποιότητας Ζωής, Συνηγόρος του Πολίτη

Στην προστασία του περιβάλλοντος, ο Κύκλος Ποιότητας Ζωής του Συνηγόρου του Πολίτη εξετάζει υποθέσεις που αφορούν σε παραβιάσεις σχετικά με το φυσικό, οικιστικό και πολιτιστικό περιβάλλον και δέχεται σειρά αναφορών. Είναι ο τομέας δραστηριότητας του Συνηγόρου του Πολίτη ο οποίος, λόγω των ειδικών συνθηκών της ελληνικής κοινωνίας και της σχετικής διοικητικής πρακτικής συχνά αντιμετωπίζει τετελεσμένες παραβιάσεις της νομιμότητας αλλά και των κανόνων της τεχνικής από δημόσιες υπηρεσίες και από ιδιώτες. Αντι-

μετωπίζει επίσης και τη σύγκρουση των δικαιωμάτων στην ιδιοκτησία και στο περιβάλλον. Η στάθμιση των δύο αυτών δικαιωμάτων από τις αρμόδιες υπηρεσίες είναι συχνά προβληματική, συνήθως δε, αποβαίνει σε βάρος του φυσικού και οικιστικού περιβάλλοντος.

Ο Κύκλος Ποιότητας Ζωής αποδίδοντας ιδιαίτερη σημασία στο περιβάλλον, δραστηριοποιήθηκε πρόσφατα και στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, διοργανώνοντας στην Αθήνα μια πρώτη συνάντηση εργασίας το Μάιο του 2001 με θέμα το ρόλο του Ombudsman στην προστασία του περιβάλλοντος. Στη συνάντηση αυτή συμμετείχαν Ombudsmen ή στέλεχη αυτών από κράτη-μέλη της Ε.Ε., καθώς και από τα υπομνημα προς ένταξη κράτη στο πλαίσιο της λεγόμενης "πρώτης διεύθυνσης" της Ε.Ε., καθώς και εκπρόσωποι της Γενικής Διεύθυνσης Περιβάλλοντος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Συνηγόρου του Πολίτη. Από τη συζήτηση προέκυψε και επιστημονική η αναγκαιότητα θέσπισης ενός άτυπου μηχανισμού από εκπροσώπους των συμμετεχόντων κρατών, με σκοπό την άμεση και χρονικά διαστήματα συνάντηση, αντα-

λαγή απόψεων και εμπειριών και την ενήμερωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αποσκοπούμενης στην αποδοτικότερη οργάνωση και ευθυγράμμιση των εθνικών νομοθεσιών και πρακτικών για την προστασία του περιβάλλοντος. Σε συνέχεια των παραπάνω, ο Έλληνας Συνηγόρος του Πολίτη κατέθεσε πρόταση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για χρηματοδότηση της δημιουργίας του δικτύου Ombudsmen για το περιβάλλον, πρόταση η οποία έτυχε μεγάλης αποδοχής με ισοδυναμικά μέλη-κράτη τα εξής: Αυστρία, Γαλλία, Δανία, Εσθονία, Ιρλανδία, Ολλανδία, Ουγγαρία, Σουηδία και φυσικά Ελλάδα. Η πρώτη συνάντηση του δικτύου πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα τον περασμένο Απρίλιο και η δεύτερη έγινε στις 22-23 Νοεμβρίου 2002 στην Αθήνα έχοντας ως θέμα το χειρισμό αναφορών που σχετίζονται με τις παραβιάσεις του Natura 2000. Υπήρξε πολύ μεγάλο ενδιαφέρον τόσο από την πλευρά των συμμετεχόντων κρατών όσο και από την ΕΕ και εκφράστηκε η επιθυμία για συνέχιση αυτής της συνεργασίας.

Η πληρέστερη κατανόηση και αποδοχή της διττής ιδιότητας του θεσμού του Συνηγόρου του Πολίτη ως ελεγκτικού αλλά και διαμεσολαβητικού/συμβολοευτικού μηχανισμού - η βέλτιστη αναπόκριση στις προποβούμενες του αυτές, και η αξιοποίηση των ευκαιριών που είναι σε θέση να παράσχει με τη συσσωρευμένη εμπειρία του θα έχει θετικά αποτελέσματα που θα λειτουργήσουν κατά τρόπο πολλαπλασιαστικό προς τη βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών της δημόσιας διοίκησης και τη διεύθυνση του μετώπου στήριξης της νομιμότητας και στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος και ποιότητας ζωής.

Ο Συνηγόρος του Πολίτη διευρύνει το μέτωπο στήριξης της νομιμότητας στον τομέα του περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής.

Ο Συνηγόρος του Πολίτη διευρύνει το μέτωπο στήριξης της νομιμότητας στον τομέα του περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής.

Χριστιανική ανθρωπολογία και βιοτεχνολογική πρόοδος Ορθόδοξος Ακαδημία Κρήτης, 26-29 Σεπτεμβρίου 2002

Οι τρέχουσες εξελίξεις στη βιολογική έρευνα και γνώση προσφέρουν νέα οπτική στις δομικές μονάδες και τις λειτουργίες της ζωής. Οι πολίπλευρες εφαρμογές της βιοτεχνολογίας παρέχουν νέες δυνατότητες για μετατροπή της φυτικής και ζωικής ζωής, συμπεριλαμβανομένης και της ανθρώπινης. Τα αναμενόμενα αποτελέσματα στο περιβάλλον είναι ζωτικής σημασίας και θα οδηγήσουν σε προβλήματα που θα μπορούσαν να αλλάξουν το μέλλον της ανθρωπότητας.

Αυτές οι προοπτικές και απειλές της βιοτεχνολογικής πρόοδος αποτελούν επίσης μια πρόκληση για τη χριστιανική ανθρωπολογία και συζητήθηκαν εκτενώς στη διάσκεψη με θέμα "Χριστιανική Ανθρωπολογία και Βιοτεχνολογική

Πρόοδος" που πραγματοποιήθηκε στην Ορθόδοξη Ακαδημία Κρήτης, 26-29 Σεπτεμβρίου 2002. Η διάσκεψη τέθηκε υπό την αιγίδα της Ορθόδοξης Ακαδημίας Κρήτης, σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Εταιρεία για τη Μελέτη της Επιστήμης και της Θεολογίας και το Πανεπιστήμιο Κρήτης. Συγκέντρωσε επιστήμονες και θεολόγους από διάφορα μέρη του κόσμου για να εξετάσει, σε μια χαλαρή και δημιουργική ατμόσφαιρα, τις επιστημονικές και ηθικές πτυχές της σύγχρονης βιοτεχνολογίας.

Κατόπιν πρόκλησης του Προέδρου της Ορθόδοξης Ακαδημίας Κρήτης **Καθηγητή Αλεξάνδρου Παπαδερού**, η Πρόεδρος της Β.Ι.Ο. συμμετείχε ως κυρία ομιλήτρια στην εκδήλωση

και υπογράμμισε τη σημασία της περιβαλλοντικής ηθικής σε κάθε ανθρώπινη προσπάθεια. "Οι κατευθύνσεις που οι επιστήμονες επέλεξαν να ακολουθήσουν στο έργο τους οδηγούν σε πρόβλημα που επηρεάζουν τα μέγιστα πολλές κοινωνικές πρακτικές και τις κρίσιμες επιλογές ζωής πολλών ανθρώπων," επισήμανε. "Σε αυτήν την προσπάθεια, προσοχή πρέπει να δοθεί στο ρόλο που το περιβάλλον μπορεί να διαδραματίζει στον καθορισμό του μελλοντος της ανθρωπότητας, γι' αυτό και οι αποφάσεις πρέπει να βασιστούν στην αλληλεξάρτηση μεταξύ όλων των μορφών ζωής. Τα ανθρώπινα δικαιώματα, οι βιοιατρικές επιπτώσεις που προκύπτουν από την πρόοδο της επιστήμης, οι ανησυχίες σχετι-

κά με τη ρύπανση και οι φθίνοντες φυσικοί πόροι δε μπορούν να αντιμετωπιστούν μεμονωμένα. Το περιβάλλον ως ένα κοινό σημείο αναφοράς μπορεί να παρέχει έναν ισχυρό δεσμό και να οδηγήσει στην πλήρη και αποτελεσματική αντιμετώπιση των προκλήσεων."

Παγκόσμια δέσμευση για την αξιοπρέπεια του ανθρώπου

II Παγκόσμια Διάσκεψη για τη Βιοηθική - Gijon, Ισπανία, 4 Οκτωβρίου 2002

Παρατηρώντας ότι:

Η ανθρώπινη αξιοπρέπεια, ως ιδιότητα ή αξία η οποία συναντάται μόνο στα ανθρώπινα όντα και από την οποία άλλες αξίες και θεμελιώδη δικαιώματα προκύπτουν, αναγνωρίζεται ή υπαινίσσεται στα διεθνή έγγραφα όπως:

- ▶ Παγκόσμια Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Η.Ε, 10.12.1948)
- ▶ Συνθήκη για την Προστασία των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (4.11.1950)
- ▶ Κοινωνικός Χάρτης της Ευρώπης (18.10.1961)
- ▶ Διεθνής Συμφωνία για τα Πολιτικά Δικαιώματα (16.12.1966)
- ▶ Διεθνής Συμφωνία για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα (16.12.1966)
- ▶ Συνθήκη για τα Δικαιώματα των Παιδιών (20.11.1989)
- ▶ Διακηρύξεις, Συνθήκες και Πρωτόκολλα των Η.Ε για τις γυναίκες (1967..1974..1977..1993..1999)
- ▶ Συνθήκη των Αστουριών για την Προστασία των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων και την Αξιοπρέπεια του Ανθρώπου στην Εφαρμογή της Βιολογίας και της Ιατρικής (Συμβούλιο της Ευρώπης, 4.4.1997)
- ▶ Διακηρύξεις, Συμφωνίες ή Πρωτόκολλα που ακολούθησαν τις Συνόδους Κορυφής του Ρίο (Ιούνιος 1992), του Κιότο (Δεκέμβριος 1997), του Μόντρεαλ (Ιανουάριος 2000) και του Γιοχάνεσμπουργκ (Σεπτέμβριος 2002)

ή οποιαδήποτε άλλα τέτοια έγγραφα των οποίων οι αρχές έχουν ενσωματωθεί, εν γένει, στα συντάγματα και τη νομική και δικαστική χειροτόνηση των δημοκρατικών εθνών, καθώς επίσης και στις ακόλουθες διακηρύξεις:

- ▶ Παγκόσμια Διακήρυξη για το Ανθρώπινο Γονιδίωμα και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (ΟΥΝΕΣΚΟ, 11.11.1997)
- ▶ Διακήρυξη Βιοηθικής Gijon (Πρώτη Παγκόσμια Διάσκεψη για τη Βιοηθική, SIBI, 24.6.00)
- ▶ Διακήρυξη Βιοηθικής του Καράκας (Πρώτη Ιβηρο-Αμερικανική Διάσκεψη για τη Βιοηθική (9.2. 2001)

Η πλήρης αξιοπρέπεια του ανθρώπου είναι ένα θεμελιώδες δικαίωμα για κάθε άτομο το οποίο πρέπει να γίνεται σεβαστό και να προστατεύεται.

Η Δεύτερη Παγκόσμια Διάσκεψη για τη Βιοηθική πραγματοποιήθηκε με μεγάλη επιτυχία στη Gijon της Ισπανίας από 30 Σεπτεμβρίου έως 4 Οκτωβρίου 2002. Τη Διάσκεψη διοργάνωσε η Διεθνής Εταιρεία Βιοηθικής (SIBI), με πρωτοβουλία του Προέδρου της Καθηγητή Marcelo Palacios. Η Διάσκεψη έλαβε χώρα υπό την αιγίδα του Προέδρου της Κυβέρνησης του Πριγκιπάτου των Αστουριών, Vicente Alvarez Areces, και της Προέδρου του Αυτόνομου Κοινοβουλίου του Πριγκιπάτου των Αστουριών, Maria Jesus Alvarez.

Ως Αντιπρόεδρος της Επιστημονικής Επιτροπής της SIBI, η Πρόεδρος

της Β.Ι.Ο. συμμετείχε στην ολομέλεια με θέμα "Τα Τρόφιμα στον Κόσμο." Στην ομιλία της τόνισε τους ηθικούς προβληματισμούς της περιβαλλοντικής υποβάθμισης και τους άμεσα καταναγμένους πόρους τροφίμων, καθώς επίσης και την ηθική ευθύνη της ανθρωπότητας να προστατεύσουμε τη βιοποικιλότητα και να εγερθούμε τη συνέχεια του βίου.

Η Διάσκεψη κατέληξε σε μια "Παγκόσμια Δέσμευση για την Αξιοπρέπεια του Ανθρώπου," ένα έγγραφο που θα αναγγελθεί σε κυβερνήσεις, κοινοβουλία και διεθνή ιδρύματα σε όλον τον κόσμο.

ρινές πράξεις που έχουν επιπτώσεις σε όλα τα στάδια και που τομείς της ανθρώπινης ζωής. Πράξεις που αυξάνουν σε αριθμό και ένταση και που συχνά πραγματοποιούνται παραμενώντας τελείως ατιμώρητες.

Βεβαιώνεται ότι η ατομική και συλλογική αξιοπρέπεια είναι εικονική εάν:

- ▶ Αποτρίχουμε να αποτρέψουμε αυτά τα εκατομμύρια ανθρώπων που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση να συνεχίζουν να υποφέρουν από την πείνα, το χρόνιο υποσιτισμό και την έλλειψη πόσιμου νερού.
- ▶ Δύσουμε τη συγκατάθεσή μας στα βάσιμα εκατομμυρίων ανθρώπων λόγω ασθενειών που συνδέονται με την ένδεια και την έλλειψη τροφίμων και πόσιμου νερού ή την έλλειψη πρόσβασης σε ουσιαστικές υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης.
- ▶ Αποτρίχουμε να τονίσουμε ότι ο καθένας δικαιούται πρόσβαση στην εκπαίδευση, τη δίκαια κατανομημένη εργασία και σε πληροφόρηση για ζητήματα που τον απασχολούν.
- ▶ Αποτρίχουμε να αποφύγουμε τη διάκριση μεταξύ ατόμων και λαών, την κατοποίηση γυναικών και παιδιών, την εγκατάλειψη των ηλιωμένων ομάδων, τις ταυτότητές τους και το ζωτικό χόρο τους.
- ▶ Ανεχτούμε ή ενθαρρύνουμε με οποιοδήποτε τρόπο το ρατσισμό ή την ξενοφοβία, την ιδεολογική, θρησκευτική, πολιτική ή πολιτιστική δίωξη ή τον εξαναγκασμό σε αποδημία.
- ▶ Αποτρίχουμε να σταματήσουμε την περιβαλλοντική υποβάθμιση, την παραγωγή της φύσης και την αυθαίρετη εξαφάνιση των ειδών (βιοποικιλότητα).
- ▶ Αποτρίχουμε να εξανθρωπιστούμε την επιστήμη και την τεχνολογία, έτσι ώστε να εξυπηρετηθούν το γενικό συμφέρον της ανθρωπότητας και ιδιαίτερα του συμφέρον των αδικημένων από τη ζωή.
- ▶ Συνεχίσουμε να καταφεύγουμε στα όπλα ή τον τρόπο για να λύσουμε τις διαφορές μας αντί να οικοδομήσουμε γέφυρες ανοχής και επικοινωνιακής επικοινωνίας.

Πιστεύοντας:

- ▶ Μόνο με το σεβασμό και την αποτελεσματική άσκηση της ατομικής και συλλογικής ανθρώπινης αξιοπρέπειας σε ολόκληρο τον πλανήτη μπορούν η ειρηνική διαβίωση, η κοινωνική δικαιοσύνη, η δημοκρατία, ο πλουραλισμός, η δικαιοσύνη, η ελευθερία, η ασφάλεια, το ιδιωτικό απόρρητο, η αδελφότητα, η πολιτιστική ποικιλομορφία και η διατήρηση της φύσης να επιτευχθούν και να καθιερωθούν τελικά ως φυσικά δικαιώματα, για να τα απολαύσουμε και να τα κληροδοτήσουμε στις επόμενες γενεές εμείς οι άνθρωποι.
- ▶ Υπάρχει επικείμενη ανάγκη κάθε χώρα να υπογράψει και να επικυρώσει, το συντομότερο δυνατόν, τη Συνθήκη για τους Φυτογενετικούς Πόρους στα Τρόφιμα και τη Γεωργία, καθώς επίσης και να προωθήσει τη δίκαιη κατανομή των οφελών.

Δεσμευόμαστε με επιμονή:

- ▶ Να προωθήσουμε και να εφαρμόσουμε συμπεριφορές που καθιστούν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια ένα παγκοσμίου ασούμενο πολίτιμο αγαθό για μια ειρηνική διαβίωση, την υπεύθυνη άσκηση της ελευθερίας, τον συστημιακό ελευθερισμό και της αυτονομίας, ενός πολίτιμο αγαθού που πρόκειται να αποτελέσει κληρονομιά για τις επόμενες γενεές.
- ▶ Να προχωρήσουμε με αποφασιστικότητα προς μια νέα παγκόσμια τάξη, που προωθεί τη συμμετοχή, την ευθύνη, τη συνεργασία, τη δικαιοσύνη και την αλληλεγγύη, ώστε να δοθεί ένα τέλος στα ανθρώπινα βάσιμα όπως η κοινωνική αδικία, η πείνα και η ένδεια, οι οικονομικές ατυχίες, η ανεργία, η πολιτιστική, ιδεολογική ή θρησκευτική καταπίεση, ο αναλφαριθμητισμός, ο κοινωνικός αποκλεισμός, οι ένοπλες συγκρούσεις και οι πόλεμοι.
- ▶ Να υπερασπίσουμε το δικαίωμα κάθε ανθρώπου στη κατάλληλη διατροφή και υγειονομική περίθαλψη διαμέσου της προώθησης μέσων που θα εξασφαλίσουν αυτό το δικαίωμα και σύμφωνα με τη δίκαιη πρόσβαση στα οφέλη από τα επιστημονικά και τεχνολογικά επιτεύγματα σχετικά με τη διατροφή και την υγειονομική περίθαλψη.
- ▶ Να προστατεύσουμε το περιβάλλον, τη φύση και τη βιοποικιλότητα και να ενισχύσουμε στη γρήγορη αποκατάσταση της ζημίας που έχουμε προκαλέσει ως τώρα σε αυτά τα πολίτιμα αγαθά.
- ▶ Να λάβουμε τα απαιτούμενα μέτρα και να εφαρμόσουμε στάσεις ζωής - ατομικές, συλλογικές, κοινωνικές ή πολιτικές - που βάζουν τέλος σε όλες τις εκφράσεις βίας ώστε να καθιερώσουμε τον αποτελεσματικό σεβασμό της αξιοπρέπειας των ανθρώπων ως έναν αναδυόμενο νέο πολιτισμό που δε μπορούμε να αγνοήσουμε.
- ▶ Να πείσουμε τις κυβερνήσεις να εφαρμόζουν γρήγορα, χωρίς δικαιολογίες, τα μέτρα και τις ενέργειες που απαιτούνται για να καταστεί η παρούσα Δέσμευση αποτελεσματική.

Βιο-θεώρηση της τεχνολογίας - Βιο-ασφάλεια και νέα ηθική

Βιοτεχνολογία - Προόδος και Προοπτικές Ανάπτυξης, Διεθνές Συνέδριο, Μόσχα, 14-18 Οκτωβρίου 2002

Ένα σημαντικό διεθνές συνέδριο με τίτλο "Βιοτεχνολογία - πρόοδος και προοπτικές ανάπτυξης", πραγματοποιήθηκε στη Μόσχα, 14-18 Οκτωβρίου 2002, υπό την αιγίδα της Ρωσικής Ακαδημίας Επιστημών, του Υπουργείου Βιομηχανίας, Επιστήμης και Τεχνολογίας, του Υπουργείου Γεωργίας, του Υπουργείου Παιδείας, του Υπουργείου Υγείας, της Ρωσικής Ακαδημίας Ιατρικών Επιστημών, της Κυβέρνησης της Μόσχας και του Πανεπιστημίου Χημικής Τεχνολογίας Mendeleev της Ρωσίας.

Στόχος του συνεδρίου, το οποίο φιλοξένησε επίσης έξι θεσμοί προορατικών μεθόδων βιοτεχνολογίας, ήταν να συγκεντρώσει κορυφαίους καθηγητές, επιστήμονες και εμπειρογνώμονες για να παρουσιάσουν την εμπειρία τους και να δώσουν απαντήσεις σε θέματα σχετικά με τη βιοτεχνολογία ανάπτυξη. Το συνέδριο στόχευε επίσης στην προώθηση των νέων κυβερνητικών κανονισμών για τη βιοασφάλεια και τη βιοτεχνολογία, καθώς επίσης και να αναδείξει σημαντικά ζητήματα βιοηθικής.

Όπως αναφέρει ο αντιπρόεδρος της Ρωσικής Ακαδημίας Επιστημών, Καθηγητής Ν.Α. Plate "... στη διάρκεια των μεταρρυθμίσεων που πραγματοποιούνται στη Ρωσία επί του παρόντος, η περαιτέρω ανάπτυξη της σύγχρονης βιοτεχνολογίας αποκτά ιδιαίτερη σημασία και οικονομική και επιστημονική. Η χρήση έμβιων οργανισμών και το βιοτεχνολογικό δυναμικό της οικονομικής δραστηριότητας αποτελούν πλεονέκτημα που μπορεί να συμβάλει στην επίλυση προβλημάτων όπως η έλλειψη τροφίμων, η εξάλειψη των φυσικών ενεργειακών πόρων, τα προβλήματα βιοασφάλειας, και η έγκαιρη διάγνωση και θεραπεία επικίνδυνων ασθενειών."

Συζητήθηκαν τα ακόλουθα θέματα:

- ▶ Βιοτεχνολογία και ιατρική, η παραγωγή νέων φαρμάκων, εμβολίων, προτεϊνών και ανοσορυθμιστών
- ▶ Βιοτεχνολογία στη γεωργία και την παραγωγή τροφίμων, γενετικά τροποποιημένοι οργανισμοί, φυτική βιοτεχνολογία
- ▶ Βιοκατάλυση και οργανική σύνθεση, τεχνολογίες γενετικής μηχανικής, νανοβιοτεχνολογία και βιοαισθητήρες
- ▶ Βιοτεχνολογία, επεξεργασία αποβλήτων, ανάπτυξη πετρελαίου
- ▶ Βιοτεχνολογία στη βιομηχανία, διαδικασίες και εξοπλισμός μικροβιολογικών βιομηχανιών, άσπτη και μη ζύωση, βιομηχανική χρήση μικροοργανισμών, βιοκατάλυση στη βιομηχανία

- ▶ Βιοτεχνολογία και περιβάλλον, βιοπαράδοση, μετατροπή των οργανικών λυμάτων, επεξεργασία αποβλήτων και επεξεργασία βιομηχανικών και γεωργικών αποβλήτων
- ▶ Βιοασφάλεια και βιοηθική, νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο στη βιοτεχνολογία, νέες κατευθύνσεις στην εκπαίδευση

Η Πρόεδρος της Β.Ι.Ο. προσεζήτησε από τον Συμπρόεδρο του Συνεδρίου και Πρόεδρο του Πανεπιστημίου Χημικής Τεχνολογίας Mendeleev της Ρωσίας, **Καθηγητή Pavel Sarkisov**, για να προεδρεύσει της ολομέλειας για την "Βιοασφάλεια και τη βιοηθική," μαζί με τον **Καθηγητή Α.Α. Kokoshin**, Αναπληρωτή Προϊστάμενο της Επιτροπής Βιομηχανίας, Κατασκευών και Υψηλής Τεχνολογίας της Βουλής της Ρωσικής Ομοσπονδίας, και τον **Καθηγητή G.A. Yagodin**, Πρόεδρο του Διεθνούς Πανεπιστημίου της Μόσχας.

Διεθνές Πανεπιστήμιο για το Βιο-Περιβάλλον Προγράμματα Βιο-Εκπαίδευσης - Αθήνα, Αργεντινή, ΗΠΑ

Βιο-Εκπαίδευση - Διεθνές Πανεπιστήμιο για το Βιο-Περιβάλλον

Τα περιβαλλοντικά προβλήματα έχουν διεθνή χαρακτηριστικά και για να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά χρειάζονται προγράμματα παγκόσμιας εμβέλειας. Το 1990, η Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής ίδρυσε το Διεθνές Πανεπιστήμιο για το Βιο-Περιβάλλον (International University for the Bio-Environment - I.U.B.E.) με σκοπό τη διεθνή συνεργασία και τη βιοεκπαίδευση. Η βιο-εκπαίδευση εμπεδώνει την κατανόηση της ανάγκης για μια νέα, "βιοκεντρική" προσέγγιση στην παιδεία και βοηθάει να ενσωματωθεί το περιβάλλον σε κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα.

Το Διεθνές Πανεπιστήμιο για το Βιο-Περιβάλλον δεν απονεί διπλώματα αλλά προωθεί την περιβαλλοντική σκέψη και τη μέριμνα για το βίο. Σε συνεργασία με επιστήμονες, καθηγητές, διπλωμάτες, επιχειρηματίες και ειδικούς σε 123 χώρες, το I.U.B.E. δρα σαν καταλύτης για την άρση των στεγανών ανάμεσα στις ειδικότητες και τη δημιουργία μιας ολοκληρωμένης περιβαλλοντικής εκπαίδευσης για κάθε πολίτη της Γης. Με σειρά εκδόσεων, βιβλίων, CD-Rom (βλ. σελ. 4,16), σεμιναρίων και προγραμμάτων ανοιχτής μάθησης, το I.U.B.E. προσφέρει νέες διαστάσεις στην παιδεία θέτοντας το περιβάλλον σαν πυρήνα κάθε σκέψης και δράσης.

Βιο-Εκπαίδευση στην Αργεντινή

Ο Διεθνήτης του Διεπιστημονικού Προγράμματος Βιοηθικής στο Εθνικό Πανεπιστήμιο Rosario της Αργεντινής, **Καθηγητής Francisco Parenti**, και ο Κοσμητορ της Σχολής Ανθρωπιστικών Επιστημών και Γραμμάτων, **Καθηγητής Dario Maiorana**, προτείνουν συνεργασία με τη Διεθνή Οργάνωση Βιοπολιτικής προ-

κειμένου να αναδιοργανώσουν τα προγράμματα σπουδών στα τμήματα οικονομικών και κοινωνικών επιστημών του Πανεπιστημίου Rosario, καθώς και να προωθήσουν τις ιδέες της Βιοπολιτικής στο εκπαιδευτικό σύστημα και τα πανεπιστήμια της Αργεντινής.

Τα αυξανόμενα περιβαλλοντικά προβλήματα καθιστούν την περιβαλλοντική εκπαίδευση επιτακτική. Η προστασία του περιβάλλοντος είναι προτεραιότητα για τη νέα χιλιετία και προσφέρει προκλήσεις και ευκαιρίες για μελλοντική εξέλιξη.

Στα πλαίσια αυτά, το Διεθνές Πανεπιστήμιο για το Βιο-Περιβάλλον θα προχωρήσει στην ανάπτυξη νέων προγραμμάτων βιο-εκπαίδευσης στον τομέα της βιο-οικονομίας, της βιο-ηθικής και της βιο-διπλωματίας, με στόχο την εισαγωγή διαστάσεων προστασίας του περιβάλλοντος και περιβαλλοντικής ηθικής στη διδασκαλία των οικονομικών και της δημόσιας διοίκησης.

Πρόγραμμα Ανοιχτής Μάθησης για τις Κλιματολογικές Αλλαγές, Σχολή Νομικής και Διπλωματίας Fletcher, ΗΠΑ

Στις 6 Ιανουαρίου 2003, ο **Καθηγητής William S. Moomaw**, Διεθνήτης του Διεθνούς Περιβαλλοντικού Προγράμματος στη Σχολή Νομικής και Διπλωματίας Fletcher του Πανεπιστημίου Tufts της Βοστώνης, επισκέφθηκε την Αθήνα

στα πλαίσια προγράμματος ανοιχτής μάθησης της Σχολής Fletcher που πραγματοποιήθηκε στο ξενοδοχείο St. George Lycabettus. Το πρόγραμμα είχε στόχο την συζήτηση πρωτοβουλιών για τον περιορισμό των κλιματολογικών αλλαγών και την εφαρμογή των διεθνών συνθηκών. Ο Καθηγητής Moomaw είναι στενός συνεργάτης της Βιοπολιτικής και μέλος του Διεθνούς Συμβουλίου (Board of Trustees).

Journal of Cleaner Production - Καθαρές τεχνολογίες για το περιβάλλον

Ενώπινη της επείγουσας ανάγκης να ανατραπεί η κρίση αξιών που έχει οδηγήσει σε σοβαρές περιβαλλοντικές απειλές και να εξασφαλιστεί η συνέχιση της ζωής στον πλανήτη μας, είναι απαραίτητο να κατανοήσουμε την αλληλεξάρτηση της ανθρωπότητας με το περιβάλλον. Ειδικά οι ανεπτυγμένες βιομηχανικά χώρες χρειάζεται να αναλογιστούν τις ευθύνες τους και να λάβουν επίσης υπόψη ότι για να διασώσουμε το περιβάλλον πρέπει να αντιμετωπίσουμε αντικρουόμενες προτεραιότητες, όπως η ανάγκη για οικονομική ανάπτυξη από τη μία και η διαφύλαξη των φυσικών πόρων από την άλλη. Στην προσπάθεια αυτή, καταλυτικής σημασίας είναι ο ρόλος της τεχνολογίας.

Οι καθαρές τεχνολογίες, η εξοικονόμηση ενέργειας, ο περιορισμός των αποβλήτων, και η εφαρμογή συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης στη βιομηχανία δίνουν κίνητρα για οικονομική ανάπτυξη με μέριμνα για το περιβάλλον. Η περιοδική επιστημονική έκδοση *Journal of Cleaner Production* προωθεί τέτοιες πρωτοβουλίες, καθώς και τη βαθύτερη κατανόηση της περιβαλλοντικής τεχνολογίας, φιλοξενώντας συγγράμματα κορυφαίων επιστημόνων και ειδικών. Στόχος της έκδοσης, που διανέμεται σε πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες και ερευνητικά

κέντρα ανά τον κόσμο, είναι η ενημέρωση τόσο της επιστημονικής όσο και της επιχειρηματικής κοινότητας για τις νέες τεχνολογίες και την εφαρμογή τους στην πρόληψη και την καταπολέμηση της ρύπανσης και στη διαφύλαξη των φυσικών πόρων. Η έκδοση αποτελεί πρωτοβουλία του **Καθηγητή Donald Huisigh**, πολυβραβευμένου περιβαλλοντικού επιστήμονα, ενώ η Πρόεδρος της Β.Ι.Ο. συμμετέχει ως Επιστημονική Σύμβουλος της Συντακτικής Επιτροπής.

Συνεργασία με το Κολλέγιο Huxley του Πανεπιστημίου της Washington, ΗΠΑ

Ο **Καθηγητής Νικόλαος Ζαφεράτος** από το Κολλέγιο Huxley του Πανεπιστημίου της Δυτικής Washington προτείνει συνεργασία με τη Διεθνή Οργάνωση Βιοπολιτικής στην ανάπτυξη και διδασκαλία προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Το Κολλέγιο Huxley ειδικεύεται στις σπουδές περιβάλλοντος, και ο Κοσμητορ του Κολλεγίου, **Καθηγητής Bradley Smith**, είναι στενός συνεργάτης της Βιοπολιτικής και μέλος του Διεθνούς Συμβουλίου (Board of Trustees).

Ο Καθηγητής κος Ζαφεράτος θα επισκεφθεί την Αθήνα το Μάρτιο του 2003, στα πλαίσια εκπαιδευτικού προγράμματος του Κολλεγίου Huxley στην Ελλάδα, και θα συζητήσει από κοντά με την Πρόεδρο της Β.Ι.Ο. την ανάπτυξη και εκπόνηση προγραμμάτων έρευνας και διδασκαλίας στο χώρο της Βιοπολιτικής. Η συνεργασία μεταξύ του Κολλεγίου Huxley και του Διεθνούς Πανεπιστημίου για το Βιο-Περιβάλλον αποβλέπει στην ενίσχυση της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης ενόψει των νέων προκλήσεων που δημιουργούνται σε διεθνές επίπεδο. Η προστασία του περιβάλλοντος απαιτεί την αξιολόγηση πολυάριθμων παραγόντων και είναι ζήτημα παγκόσμιας εμβέλειας.

Χάρη στις δυναμικές προσπάθειες του **Καθηγητή Alexander Shikhin**, Επιμεταρτή του Εργαστηρίου Οικολογικής Τυποποίησης στο Κρατικό Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο της Αγίας Πετρούπολης, η Έβδομη Βιο-Ολυμπιάδα των Νέων πραγματοποιήθηκε με μεγάλη επιτυχία στην Αγία Πετρούπολη, στις 22-25 Σεπτεμβρίου 2002. Σκοπός της Βιο-Ολυμπιάδας των Νέων, στην οποία συμμετείχαν παιδιά και νέοι από τη Ρωσία και άλλες

χώρες, είναι να αφυπνίσει τον κόσμο για τη σπουδαιότητα της συνεργασίας τέχνης και τεχνολογίας στον αγώνα για τη διάσωση του περιβάλλοντος. Μέσω επιστημονικών προγραμμάτων, προφορικών παρουσιάσεων, εκθέσεων αφισών, διαγωνισμών υποκινητικής, χορού και μουσικής οι νέοι συμμετέχοντες αναπτύσσουν τις δεξιότητες και τη δημιουργική σκέψη τους σε σχέση με όλες τις πτυχές του περιβάλλοντος.

Η Έβδομη Βιο-Ολυμπιάδα των Νέων είχε σαν στόχο να προβάλει:

- ▶ Τη δυνατότητα των νέων να αντιμετωπίσουν θέματα περιβάλλοντος και βιοπολιτικής
- ▶ Τη δημιουργία δικτύων για την περιβαλλοντική προστασία και

Έβδομη Βιο-Ολυμπιάδα των Νέων

Αγία Πετρούπολη, Ρωσία, 22-25 Σεπτεμβρίου 2002

- ▶ εκπαίδευση
- ▶ Την περιβαλλοντική ανάπτυξη και την προώθηση βιοκεντρικών αξιών στην κοινωνία
- ▶ Νέες προσεγγίσεις και μεθόδους επίλυσης των περιβαλλοντικών προβλημάτων
- ▶ Ελπιδοφόρα περιβαλλοντικά προγράμματα για νέους
- ▶ Κριτήρια για την βιο-θεώρηση αναπτυξιακών, πολιτιστικών, δημοκρατικών και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων
- ▶ Δημιουργία τραπεζιών πληροφοριών για τις μεθόδους περιβαλλοντικής μελέτης και έρευνας, καθώς επίσης και έργα και προγράμματα για να έρθουν οι νέοι πιο κοντά μέσω της συμμετοχής τους σε ομάδες περιβαλλοντικής δράσης

- ▶ Βιο-περιβαλλοντικές, βιο-πολιτικές και βιο-αθλητικές αξίες

Για την επιτυχία αυτής της προσπάθειας, έννοσαν τις δυνάμεις τους οι ακόλουθοι φορείς: Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής, Διαπεριφερειακή Οικολογική Λέσχη Μεταπτυχιακών, Φοιτητών και Μαθητών της Περιοχής Βαλτικής-Λαντόγια, Επιτροπή Φυσικών Πόρων, Περιβαλλοντικής Προστασίας και Οικολογικής Ασφάλειας της Αγίας Πετρούπολης, Επιτροπή Πολιτικής Νέων της Κυβέρνησης της Αγίας Πετρούπολης, Τμήμα Περιβαλλοντικής Προστασίας της Κυβέρνησης της Περιοχής του Λένινγκραντ, Κρατικό Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο της Αγίας Πετρούπολης για τα Φυσικά Πολυμερή, και Κρατικό Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο της Αγίας Πετρούπολης.

Νέο Cd-rom της Β.Ι.Ο.

Μυθολογία και Παράδοση

Η Πάτμος, το βορειότερο νησί της Δωδεκανήσου, προκρίθηκε δύο φορές από τους θεούς. Γνωστή σήμερα ως το νησί της Αποκάλυψης, η Πάτμος ή Πάτνος, ονομαζόταν αρχικά και Λιτωσία. Αυτή ήταν η μητρωνυμική επίκληση της θεάς Αρτέμιδος, της ισχυρότερης παρουσίας του αρχαίου κόσμου στο νησί, ακόμα και κατά τους βυζαντινούς χρόνους.

Είναι τουλάχιστον παράδοξο πώς μια αφανής, βραχόδης ξέρα 39,62 χλμ. υπήρξε κατάλυμα της περιπλανώμενης θεάς, εξορία και τόπος κατάλυσης του Ιωάννη αργότερα κατά την α-

ποκάλυψη του θεόπνευστου λόγιου. Αυτή η διττή θεϊκή επίνευση εγγράφεται και στην ιστορία του χρόνου, αφού το ύψωμα του μοναστηριακού κάστρου σήμερα θεωρείται ότι σκεπάζει θεία ιερού της Αρτέμιδος.

Ορέστης και Αρτεμής

Σύμφωνα με τη μυθολογία, η Πάτμος αναδύθηκε από τη θάλασσα με τη δύναμη και τη βοήθεια της Αρτέμιδος. Πολλοί πιστοί της θεάς, ως δείγμα αφοσίωσης, πήγαν και κατοίκησαν στο νησί, δίδοντας του το όνομα Λιτωσίας για να την τιμήσουν. Κατά την αρχαία Ελληνική παράδοση, ο Ορέστης, αφού σκότωσε τη μητέρα του, Κλυταμνήστρα, για να εκδικηθεί τον θάνατο του πατέρα του, του Αγαμέμνονα, έφυγε από τις Μυκήνες καταφευγόμενος από τις Ερινύες. Κατέφυγε με μερικούς συντρόφους του στην Πάτμο για να ζητήσει την βοήθεια της Αρτέμι-

δος και εκεί έχτισε προς τιμήν της ένα ιερό, στο σημείο όπου βρίσκεται σήμερα το Μοναστήρι του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου.

Η Πάτμος στην Αρχαιότητα

Η πρωιμότερη κατοίκηση της Πάτμου ανάγεται, σύμφωνα με τα αρχαιολογικά δεδομένα, περί το 2000 π.Χ., άλλως γνωστή και ως Μέση Εποχή του Χαλκού. Όστρακα του ορίζοντα

αυτού εντοπίζονται στο Καστέλι και μοιάζουν με τη Μεσοκλαδική αμαυρόχρωμη κεραμική. Δεδομένης, ωστόσο, της αδιαμφισβήτητης κατοίκησης των γειτονικών νησιών, των Κυκλάδων, της Σάμου ή της Ρόδου, κατά την 3η π.Χ. χιλιετία δεν θα πρέπει να ξενίσει η ανεύρεση προϊμότερων εγκαταστάσεων και στην ίδια την Πάτμο. Ευρήματα της 3ης π.Χ. χιλιετίας προέρχονται εξ άλλου από τους γειτονικούς Λειμνούς και τη Λέρο, ενώ κατάλυτα των Μινωικών χρόνων εντοπίζονται εκτός από τη Ρόδο, στα Πηγάδια Καρπάθου, στην Κω, στη Σάμο, στη Μίλητο και στη Χάλκη. Ο 14ος π.Χ. αι. θεωρείται η περίοδος κατά την οποία η Δωδεκάνησος περνά από τη Μινωική στη Μυκηναϊκή σφαιρα επιρροής.

Προϊστορικοί χρόνοι

Όστρακα μυκηναϊκής εποχής προέρχονται από το Καστέλι, επεκτείνοντας τη συνέχεια της κατοίκησης ως το τέλος της 2ης π.Χ. χιλιετίας.

Στην Ύστερη εποχή του Χαλκού χρονολογείται ενδεχομένως και θέση στο αμμόδες ακρωτήρι Καλλικατσού, όπου βρέθηκαν δείγματα χονδροειδούς κεραμικής καθώς και Μηλιακός ομινός. Στον όμοιο της Δαστης βορειότερα ταυτίζεται και άλλη προϊστορική θέση, από την οποία αναφέρονται, εκτός των αδιαγνώστων οστράκων, ευρήματα εργαλειοτεχνίας, όπως ομινός Μήλου και μυλόλιθος από ανδρόπη.

Υπάρχουν και αρκετές άλλες περιοχές με αρχαιολογικά κατάλοιπα, οι οποίες παραμένουν ανεξερευνήτες, όπως τα Καμινάκια, η Αγία Παρασκευή, ο κόλπος της Μερούνης, η Παναγία του Γερανού στο ομώνυμο λιβάδι, ο κόλπος του Γρίκου με το ψηφιδωτό από λευκές ψηφίδες. Από το Γερανό ειδικότερα προέρχονται δύο δωρικά κινόρρανα, υποδηλώνοντας πιθανή ύπαρξη αρχαίου ιερού, αλλά και κεραμική μεταγενέστερων χρόνων (Ρωμαϊκή και Βυζαντινή του 5ου-6ου μ.Χ. αι.).

Δεν υπάρχουν δυστυχώς αναφορές αρχαίων συγγραφέων ειδικά για το νησί της Πάτμου κατά την προϊστορική περίοδο. Ορισμένα στοιχεία πληροφορούν για τη Δωδεκάνησο γενικά, εμμέσως επόμενος και για την Πάτμο. Άλλα αφορούν στο μεγαλύτερο νησί του συμπλέγματος, τη Ρόδο, στην ιστορική τροχιά της οποίας συμπαράσφεται και η υπόλοιπη περιοχή. Είναι ασφαλές επομένως ποιοι ακριβώς ήταν οι προϊστορικοί Πάτμιοι, αν ήταν δηλαδή αυτόχθονες ετοιμισθέντες από προελληνικά φύλα, όπως οι Κάρες και οι Πελασγοί. Αν εποικίσθησαν από τα Ροδιακά φύλα των Τελχινών και των Ηλιαδών, παιδιών του Ήλιου και της Ρόδου ή Ρόδης. Ο Διόδωρος παραδίδει, ωστόσο, ότι οι Κρήτες εποίκισαν τη Δωδεκάνησο επί Μίνωος, ο οποίος ανέθεσε τη διακυβέρνηση της Καρίας στο γιο Ιωνίας στον αδελφό του Ραδάμανθυ. Σε κάθε περίπτωση, το τέλος των προϊστορικών χρόνων, περί το 1000 π.Χ., χαρακτηρίζεται από μία κοινή αντίληψη περί φυλετικών δεσμών στην περιοχή. Οι Δωδεκάνησοι γενικά πιστεύουν εαυτούς απογόνους ή σχετιζόμενους με τους

ΠΑΤΜΟΣ ΒΙΟ-ΠΕΡΙΒΑΛΛ

Η Πάτμος, το νησί του Αποστόλου Ιωάννη, μπορεί να χρησιμεύσει ως τόπος συνάντησης θεολόγων για την επανεξέταση των επιπτώσεων της τεχνολογίας στη θρησκεία και την πρόταση σύγχρονων αξιών για το "βίο".

Α. Βλαβιανού-Αρβανίτη
Εφημερίδα "Καθημερινή", Ιανουάριος 1986

Με στόχο να προωθήσει τον βιο-τουρισμό και τον βιο-πολιτισμό ως πρότυπα δημιουργικής ανάπτυξης για το παρόν και το μέλλον, η Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτιστικής (Β.Ι.Ο.) ανταποκρίθηκε σε πρόσκληση του

Δήμου Πάτμου να δημιουργήσει ένα CD-Rom με θέμα το "ιερό νησί" της Δωδεκανήσου. Το CD-Rom περιέχει κείμενα (Ελληνικά και Αγγλικά), μουσική και πλούσιο φωτογραφικό και καλλιτεχνικό υλικό, παρουσιάζοντας μια γεωγραφική, ιστορική και πολιτιστική αναδρομή στον θεόπνευστο αυτό τόπο.

Πιστεύουμε ότι η Πάτμος συνδέεται απόλυτα με τα ιδανικά της Βιοπολιτιστικής, που, από το 1985, αγωνίζεται για τη διάσωση του περιβάλλοντος και του αγαθού του βίου στον πλανήτη μας. Η φυσική ομορφιά, η πλούσια παραγωγή και ο πολιτισμός χιλιετιών, καθώς και η ιερή συγγραφή της Αποκάλυψης, καθιστούν το νησί της Πάτμου φάρο αξιών που μας προειδοποιεί για την υποχρέωσή μας να

Αργείους, τους Λακεδαιμονίους ή τους Δωριείς της Επιδάουρου, η δε Πάτμος θεωρείται νήσος Δωριική. Ωστόσο, η Λέρος και η Πάτμος ειδικότερα πιστεύεται ότι εδέχθησαν εκτός από Δωριείς και Ίωνες. Αυτή η σύμμιξη πληθυσμών και δεσμών αποτυπώνεται εύγλωττα στον κατάλογο των νηών της Ομηρικής Ίλιάδας (στ. 653-680), όπου κατά την Τρωϊκή εκστρατεία η Δωδεκάνησος συμμετέχει υπό τον Ηρώκλειδη Πηλοπόλεμο και αυτός υπό τον Αγαμέμνονα.

Νεότερη Ιστορία

Η Πάτμος χρησιμοποιήθηκε ως τόπος εξορίας τόσο κατά την Ρωμαϊκή περίοδο όσο και κατά την πρώιμη Βυζαντινή. Χρησιμοποιήθηκε επίσης επανειλημμένα ως καταφύγιο ή και ορμητήριο Αράβων πειρατών. Το 1088 το νησί παραχωρήθηκε με χρισόβουλο του αυτοκράτορα Αλεξίου Α' Κομνηνού στον όσιο Χριστόδουλο, ο οποίος και ίδρυσε τη Μονή του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου.

Το 1207, μετά την Δ' σταυροφορία, η Πάτμος περιήλθε στους Βενετούς και παρέμεινε σε αυτούς μέχρι την κατάληψή της από τους Τούρκους. Μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης, κατέφυγαν στην Πάτμο πρόσφυγες από την Θράκη, και μετά την υποταγή της Κρήτης στους Τούρκους το 1669, πρόσφυγες από την Κρήτη. Το 1461 ο πάπας έθεσε την Πάτμο υπό την προστασία του. Το νησί προσαρτήθηκε τελικά στην Ελλάδα με την ένωση της Δωδεκάνησου το 1947.

Η Αποκάλυψη του Ιωάννη

Κατά τη διάρκεια των Ρωμαϊκών και πρώτων μ.Χ. αιώνων, το νησί της Πάτμου συνυψαίνεται με το Χριστιανισμό κατά τρόπο άρρηκτο και διαρκή. Τον 1ο μ.Χ. αι. ο ευαγγελιστής Αγιος Ιωάννης ο Θεολόγος εξορίστηκε στην Πάτμο από τον αυτοκράτορα Δομιανό επειδή κήρυσσε το ευαγγέλιο στην Έφεσο.

Στο νησί, σύμφωνα με την παράδοση αλλά και με ιστορικές μαρτυρίες, ο Άγιος Ιωάννης έγραψε την "Αποκάλυψη" σ' ένα σπήλαιο που θεωρείται σήμερα ο πιο σημαντικός ιερός τόπος και βρίσκεται στο δρόμο που οδηγεί από τη Σκάλα (το λιμάνι της Πάτμου) στη Χώρα (την πρωτεύουσα).

Το σπήλαιο της Αποκάλυψης

Στο σπήλαιο της Αποκάλυψης ο Ιωάννης ο Θεολόγος υπαγόρευσε στο μαθητή του Πρόχορο το Βιβλίο της Αποκάλυψης, το οποίο περιγράφει προφητικά οράματα του μέλλοντος. Η ερμηνεία της Αποκάλυψης του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου συνδέθη-

κε με την εσχολογική αναμονή του τέλους του κόσμου. Το σπήλαιο ανακαινίσθηκε από τον όσιο Χριστόδουλο όταν ήρθε στην Πάτμο, για τις ανάγκες της λατρείας των πιστών. Σήμερα το νότιο τμήμα του έχει μετατραπεί σε ναό. Γύρω από αυτό το κέντρο λατρείας κατά καιρούς ήρθαν να προστεθούν το ένα πάνω στο άλλο κελιά, εκκλησάκια, διάδρομοι, κελάρια και να δημιουργήσουν ένα σύνολο πολύπλοκο εσωτερικά και ενδιαφέρον εξωτερικά, καθώς ορθώνεται κάταστρο στη μέση του δρόμου που οδηγεί από το λιμάνι στη Χώρα. Η καρδιά του λατρευτικού συγκροτήματος είναι μία διουπόστατη εκκλησία αφιερωμένη στην Αγία Άννα. Επίσης υπάρχουν τα παρεκκλήσια του Αγίου Νικολάου και του Αγίου Αρτεμίου.

Η Ιερά Μονή του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου

Η Μονή του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου αποτελεί δημιουργημα του Οσίου Χριστόδουλου. Το 1088, άρχισε η οικοδόμησή της Μονής, στην κορυφή του σχεδόν ψηλότερου υψώματος του νησιού.

Η Μονή έχει πραγματικά την όψη φρουρίου με τους πύργους και τα μεταπάργα που την περισφύγγουν με τις γλωσσώτες επάλξεις. Στο εσωτερικό η Μονή παρουσιάζει έναν λαβύρινθο από διαδοχικούς και χώρους σε διάφορα επίπεδα, και δίνει την εντύπωση ενός εξαιρετικά λειτουργικού πλέγματος που δεν διαφέρει από εκείνο των οχυρωμένων παραδοσιακών οικισμών του Αιγαίου. Η κίονα είσοδος της Μονής βρίσκεται στη βόρεια πλευρά του φρουρικού περιβόλου.

Αρχιτεκτονική

Στο εσωτερικό η αρχιτεκτονική που ακολουθείται είναι αρκετά ελεύθερη αν και τα κελιά των μοναχών είναι γιγαντιαία γύρω από το καθολικό, σύμφωνα με την βυζαντινή αρχιτεκτονική. Η Μονή είναι ένα πολυεπίπεδο και δαδιδάλωδες τριγωνικό συγκροτήμα, μια μορφή που είναι αποτέλεσμα προσθηκών και διαμορφώσεων χώρων

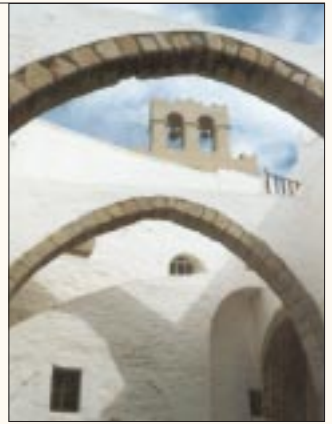
ΛΟΝ - ΒΙΟ-ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

διαφυλάξουμε τα αγαθά που κατέχουμε και θέτουμε σε κίνδυνο με την αλόγιστη καταστροφή του περιβάλλοντος.

Η τεχνολογία, ο σύγχρονος Προμηθέας, είναι η αποκάλυψη της αλήθειας και της μέγιστης υποχρέωσής μας να διαφυλάξουμε τη συνέχισή του βίου στον πλανήτη μας. Όμως μόνη της η τεχνολογία δεν δύναται να οδηγήσει στην οικοδόμηση ενός ελπιδοφόρου μέλλοντος. Χρειάζεται στενή συνεργασία με τον πολιτισμό και τις πνευματικές αξίες, ώστε η πρόοδος να βαδίζει προς όφελος όλης της ανθρωπότητας. Είμαστε βέβαιοι ότι η अपαράμιλλη ομορφιά της Πάτμου μπορεί να χρησιμοποιήσει ως πρότυπο έμπνευσης για την ανάληψη πρωτοβουλιών με προσωπική χιλιετία.

Το έργο αυτό είναι κυρίως ένα μαγευτικό ταξίδι, μια περι-

πλάνηση στο μυθικό νησί της Αρτέμιδος και του Ορέστη, που αναδύθηκε από τα κύματα. Επισκεπτόμαστε τον κατανυκτικό κόσμο του Μοναστηριού του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου. Βλέπουμε γιατί προχρήθηκε δύο φορές το νησί αυτό από τους θεούς και γιατί η θρησκεία πάντα διαδραμάτισε έναν πολύ σημαντικό ρόλο στην ζωή των κατοίκων. Ταξιδεύουμε πίσω στον χρόνο, κι από την εποχή του χαλκού ξεκινούμε το οδοιπορικό μας, περνώντας από τους κλασικούς χρόνους, το βυζάντιο, και την τουρκοκρατία, για να φτάσουμε μέχρι το σήμερα. Περιπατούμε στα πανέμορφα δρομάκια της Σκάλας και της Χώρας, ατενίζουμε τους όρους και τις χρυσαφένιες παραλίες, και αγναντεύουμε το ηλιοβασιλέμα, απολαμβάνοντας τη μοναδική αίσθηση ηρεμίας του καταγάλανου Αιγαίου.

οματος, φυλάσσει έργα προμηθέων περιόδων. Η ιδιαίτερη της δεν εξαντλείται στη συλλεκτική αξία πανταχόθεν συσσωρευμένου υλικού, κατά τα πρότυπα των αντιτοίχων βιβλιοθηκών της Δύσης, αλλά και εξοχήν στα ελληνικά χειρόγραφα που αποτυπώνουν δια μέσου των αιώνων τον πολιτισμό του βίου των ανθρώπων της περιοχής και της ιστορίας του νεότερου ελληνισμού.

Η Πάτμος Σήμερα

σύμφωνα με τις ανάγκες που προέκυπταν, όπως επίσης και λόγω της ιδιαιτερότητας του βραχώδους εδάφους. Τα κτίσματα έχουν πολλά στοιχεία από την παραδοσιακή νησιώτικη αρχιτεκτονική.

Βιβλιοθήκη και θησαυροφυλάκιο

Το καθολικό και τα παρεκκλήσια κοσμούν σημαντικές βυζαντινές αγιογραφίες. Στο θη-

σαυροφυλάκιο της Μονής φυλάσσονται σημαντικά χειρόγραφα και βυζαντινά έργα τέχνης όπως σκεύη αργυροχρυσόχρως, χρυσοποίκιλα άμφια και μια πλουσιότατη συλλογή εικόνων. Σημαντική είναι και η Βιβλιοθήκη της Μονής οργανωμένη με τις σύγχρονες μεθόδους βιβλιοθηκονομίας και περίπου 1000 περιγραμμένες. Η εξαιρετική σπουδαιότητα της Βιβλιοθήκης έγκειται στο γεγονός ότι αποτελεί μια ορθόδοξη, μοναστηριακή βιβλιοθήκη (11ος αι.) με αδιάλειπτη λειτουργία χιλίων περίπου ετών, της οποίας η ύσταση, αν και έπεται χρονικά του εκκλησιαστικού σχί-

σματος, φυλάσσει έργα προμηθέων περιόδων. Η ιδιαίτερη της δεν εξαντλείται στη συλλεκτική αξία πανταχόθεν συσσωρευμένου υλικού, κατά τα πρότυπα των αντιτοίχων βιβλιοθηκών της Δύσης, αλλά και εξοχήν στα ελληνικά χειρόγραφα που αποτυπώνουν δια μέσου των αιώνων τον πολιτισμό του βίου των ανθρώπων της περιοχής και της ιστορίας του νεότερου ελληνισμού.

Σκάλα

Το λιμάνι της Σκάλας ιδρύθηκε το 1600 για την ασφαλή προσέγγιση των πλοίων και την αποθήκευση των υλικών που έφταναν στο νησί. Σήμερα, θεωρείται δίπλα ως η καρδιά του νησιού, το σημαντικότερο τουριστικό και πολιτιστικό κέντρο.

Εύκολα προσανατολίζεται ο επισκέπτης προς την κεντρική πλατεία, όπου βρίσκονται τα περισσότερα καταστήματα με τουριστικά είδη, καθώς και τα ζαχαροπλαστεία, όπου μπορεί κανείς να γευτεί νοστιμότητα τοπικά γλυκίσματα, όπως Πατινιώτικες τυρόπιτες και "πουγκιά". Καθώς το νησί βρέθηκε υπό Ιταλική κατοχή κατά τον 2ο Παγκόσμιο Πόλεμο, πολλά κτίρια κοντά στην πλατεία, όπως το ταχυδρομείο και το τελωνείο, είναι επηρεασμένα από την Ιταλική αρχιτεκτονική και χαρακτηρίζονται από τους θαυμάσιους διαδρόμους που τα κοσμούν.

Χώρα

Η πρωτεύουσα του νησιού, η Χώρα, σκαφαλώνει στις πλαγιές του λόφου και αγκαλιάζει το μοναστήρι του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου. Παντού σπίτια κατάλευκα δεμένα με στοές, περάσματα, δρομάκια, λαβύρινθους, δώματα σκεπασμένα με πλακάκια, σκάλες, πεζούλια. Ανεμιάστος τους μικρές εκκλησίες και αυλές που μοχομιμίζουν από τα πολύχρωμα λουλούδια. Υπάρχουν δυο πλατείες, η μια κοντά στην αγορά, αληθινές εξόστρες με θέα στο πέλαγος. Τα μεγάλα σπίτια, τα καπετανόσπιτα, χτίστηκαν το 16ο αι., όταν η Πάτμος γνώρισε ακμή σαν εμπορική και ναυτική δύναμη.

Πατμιάς Σχολή

Η Πατμιάς Σχολή είναι χτισμένη πλάι στο σπήλαιο της Αποκάλυψης. Ιδρύθηκε το 1713 από τον μοναχό Μακάριο Καλόγερά και υπηρέτησε πνευματικό κέντρο των υπόδουλων Ελλήνων, ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια της Επανάστασης του 1821. Λειτουργήσε σαν εκκλησιαστική σχολή, ενώ μαθητές της κατά καιρούς ανα-

δείχθηκαν σε εκκλησιαστικούς ηγέτες. Απόφοιτος της σχολής υπήρξαν πολλοί ονομαστοί άνδρες όπως ο Εμμανουήλ Ξάνθος, ο Δημήτριος Θέμελης, ο Αδαμάντιος Κοραΐς, και ο Γρηγόριος ο Ε'. Οι Ιταλοί κατακτητές δεν επέτρεψαν την λειτουργία της. Το 1947 με την απελευθέρωση της Δωδεκανήσου ανοικοδομήθηκε και άνοιξε πάλι της πύλες της λειτουργώντας μέχρι σήμερα ως εκκλησιαστικό Γυμνάσιο και Λύκειο με 65 μαθητές και 13 διδασκόντες. Παραμένει ιερατική σχολή αναγνωρισμένη από το κράτος.

Το Λιβάδι των Καλογήρων

Το Λιβάδι των Καλογήρων είναι μια παραθαλάσσια τοποθεσία στη νότια πλευρά του νησιού, που ανήκει στην Μονή του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου. Στην έκταση αυτή υπάρχει ένας

μικρός οικισμός που μπορεί να στεγάσει μέχρι και δώδεκα μοναχούς. Ο οικισμός περιλαμβάνει και εκκλησία αφιερωμένη στην Κοίμηση της Θεοτόκου.

Το Λιβάδι των Καλογήρων υφίσταται σαν μετόχι της Μονής, φιλοξενώντας τους μοναχούς που θέλουν να απομακρυνθούν από τις ορδές τουριστών που κατακλύζουν τη Χώρα. Είναι μία γαλιάνια και ήσυχη περιοχή, που καλλιεργείται από απλούς ανθρώπους με παραδοσιακό τρόπο, χωρίς σύγχρονα μηχανήματα και υλικά, ενώ ένα μέρος της παραγωγής αποδίδεται στη Μονή.

Παραλίες

Η παραλία του Κάμπου είναι εξαιρετικά δημοφιλής και κατά τους καλοκαιρινούς μήνες κατακλύζεται από τουρίστες. Γύρω στα δύο χιλιόμετρα νότια του Κάμπου, βρίσκεται η παραλία Λάμπη. Το όνομά της προέρχεται από τα χρωματιστά της βότσαλα, τα οποία λαμποκοπούν όταν βρέχονται από το κύμα. Στο νοτιοανατολικό τμήμα του νησιού, περίπου τέσσερα χιλιόμετρα από την Σκάλα, βρίσκεται το χωριό Γρίκος, γνωστό για την παραλία του, απ' όπου μπορεί να πάρει κανείς ένα βαρκάκι και να επισκεφθεί την παραλία Ψηλή Άμμος, απρόσβητη από τη στεριά. Το πιο ενδιαφέρον μέρος στο δρόμο προς τον Γρίκο είναι ο βράχος Καλιόστρου, ο οποίος είναι γεμάτος σπηλιές. Στις σπηλιές αυτές λέγεται ότι ζούσαν ερημίτες, πολλά χρόνια πριν ιδρυθεί η Μονή του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου.

Μύθοι και Θρύλοι

Στην νοτιοδυτική πλευρά του νησιού βρίσκεται η σπηλιά του μάγου Κύνουσα. Η παράδοση λέει ότι ο Κύνουσα ήταν ένας ισχυρός μάγος και εχθρός του Αγίου Ιωάννη. Ο μάγος αυτός, προσπαθώντας να προσελκύσει ανθρώπους στην δική του ειδωλολατρική θρησκεία, έλεγε ότι μπορούσε να βρηνθεί στην θάλασσα, να κατε-

βεί στον Άδη και να φέρει πίσω το νεκρό πατέρα εκείνου που θα ήθελε να πιστέψει στους θεούς του Κύνουσα. Όμως οι "ψυχές" που έφεραν πίσω ο Κύνουσα στην πραγματικότητα ήταν δαιμόνια υποταγμένα στον μάγο, τα οποία έπαιρναν την μορφή του νεκρού.

Μία μέρα, ο Άγιος Ιωάννης μαζί με τους μαθητές του κατέβηκε στην ακρογιαλιά για να δει τον Κύνουσα. Ο Κύνουσα είπε τότε στον Ιωάννη ότι θα έφερε πίσω την ψυχή του πατέρα του, εάν εκείνος και οι μαθητές του τον ακολουθούσαν. Ο Κύνουσα βούτηξε μέσα στην θάλασσα, αλλά δεν ξαναβγήκε ποτέ στην επιφάνεια. Την ώρα που ο μάγος βουτούσε, ο Άγιος Ιωάννης τον ενλόγησε και ο Κύνουσα μεταμορφώθηκε σε βράχο. Οι ψαράδες της Πάτμου υποστηρίζουν ότι δεν μπορεί να φαγωθεί ψάρι που έχει κολυμπήσει κοντά στο βράχο του Κύνουσα γιατί βροιάει. Σύμφωνα με την Καινή Διαθήκη, ο Κύνουσα θα ξαναπαύσει την ανθρώπινη μορφή του κατά τη Δευτέρα Παρουσία.

Όταν έχει καθαρό καιρό, ο επισκέπτης του μοναστηριού μπορεί να διακρίνει μακριά στη θάλασσα ένα μικρό βράχο που μοιάζει με την ανα-

ποδογυρισμένη καρίνα πλοίου. Σύμφωνα με την παράδοση, κατά τον 11ο αιώνα, οπότε κτίζονταν το μοναστήρι, ένα περιττικό πλοίο φάνηκε στον ορίζοντα με άγριες διαθέσεις. Ο Όσιος Χριστόδουλος προσευχήθηκε στον Θεό να σώσει το μοναστήρι και τους ληστές τότε κατοίκους της Πάτμου από τους πειρατές. Ο Θεός άκουσε την προσευχή του Οσίου και αναποδογύρισε το πλοίο, ενώ την ίδια στιγμή το πέτρωσε, σώζοντας έτσι το νησί.

Φωτογραφίες: Αλεξάνδρα Τάση

Βιοκεντρικό Πρόγραμμα Σπουδών Ευρωπαϊκής Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Εκπαιδευτικό CD-Rom και νέα έκδοση

Πώς υποδέχθηκαν το νέο CD-Rom φίλοι και συνεργάτες απ'όλον τον κόσμο

Θα μοιραστώ το εξαιρετικό CD-Rom που μου αποστέλλετε με συναδέλφους στον Οργανισμό Τροφίμων και Γεωργίας. Για μια ακόμη φορά, θα ήθελα να εκφράσω το θαυμασμό μου για τη δέσμευσή που έχετε αναλάβει να δημιουργήσετε έναν πιο δίκαιο κόσμο για τις σημερινές και μελλοντικές γενιές. Συμφωνώ απόλυτα με τη σπουδαιότητα της βιο-εκπαίδευσης. **Jose T. Esquinas-Alcazar, Γραμματέας της Επικρατικής Γενετικής Πόθου του Οργανισμού Τροφίμων και Γεωργίας (FAO) του ΟΗΕ**

Έλαβα σήμερα το καταληκτικό σας CD-Rom. Θεωρώ τα συγχαρητήρια για τη δημιουργία ενός τόσο χρήσιμου εργαλείου. Είναι ένα θεμελιώδες έργο, ιδιαίτερα χρήσιμο στη μελλοντική μας εργασία. **Καθηγητής Alfred Rest, Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου της Κολωνίας, Γερμανία**

Έμεινα πάρα πολύ ευχαριστημένος από το νέο σας CD-Rom το οποίο είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρον και χρήσιμο για την δουλειά μου. Ελπίζω να υπάρξουν και μελλοντικές εκδόσεις. **Δρ. Laszlo Karolyi, Πρόεδρος, System International Foundation, Ουγγαρία**

Πολλές ευχαριστίες για το CD-Rom. Πρόκειται για μια θαυμάσια δουλειά που προβάλλει πολύ άμεσα τη φιλοσοφία της Βιοπολιτικής. Θα σας χρησιμοποιήσω στο νέο μας ακαδημαϊκό πρόγραμμα. Είναι μια πραγματική έμπνευση. **Καθηγητής Saku Machino, Πανεπιστήμιο Sophia, Ιαπωνία**

Σας ευχαριστούμε θερμά για το CD-Rom και το BioNews. Το υλικό αυτό μας είναι πολύτιμο και εκτιμούμε ιδιαίτερα τη συνεργασία σας. **Terezia Davidova, Επιτροπή Περιβάλλοντος της Σλοβακίας**

Με πολλή χαρά έλαβα το εξαιρετικό ενδιαφέρον CD-Rom. Χαιρετώ την τεράστια προσπάθεια που κάνετε για να προωθήσετε τις ενθύνες μας απέναντι στη φύση και λιπάμια που τόσο αξιόλογες ιδέες και προφορικές επισκευάζονται από την τρομοκρατία και τους πολέμους. Ας ελπίσουμε ότι η κατάσταση σύντομα θα αλλάξει και η Βιοπολιτική θα αναλάβει τη θέση που της αξίζει στις παγκόσμιες εξελίξεις. Η επιτυχία σας θα είναι και δική μας. **Καθηγητής Lev Fishelson, Πανεπιστήμιο του Τελ Αβίβ, Ισραήλ**

Σας ευχαριστώ θερμά για το καταληκτικό CD-Rom. Είναι μια πολύ χρήσιμη ανασκόπηση όλων των θεμάτων Βιοπολιτικής και περιβάλλοντος. **Καθηγητής Jaroslav Stoklasa, Ακαδημία Επιστημών της Τσεχίας**

Θεωρώ το νέο σας CD-Rom ιδιαίτερα ενδιαφέρον και μια σπουδαία προσπάθεια για την προώθηση της προσοχής της βιοπολιτικής και του περιβάλλοντος. Σας συγχαίρω για την εργασία σας και σας πληροφορώ ότι ενιμήθησα το Υπουργείο Επιστήμης και Τεχνολογίας στην Αβάνα. **Jorge Quesada, Πρόεδρος της Κούβας**

Θεωρώ ευχαριστίες για το θαυμάσιο CD-Rom που σας στείλατε. **Καθηγητής Santiago Grisolia, Ίδρυμα Προχωρημένων Σπουδών της Βαλένθια, Ισπανία**

Σας συγχαίρω για το εξαιρετικό CD-Rom. Είναι ένα πολύ χρήσιμο εκπαιδευτικό εργαλείο στην προώθηση της περιβαλλοντικής ηθικής σε όλο τον κόσμο. Οποιοδήποτε δεν αποστείλω αντίτυπο στο Υπουργείο Περιβάλλοντος στην Ινδονησία. **F.X. Lopes da Cruz, Πρόεδρος της Ινδονησίας**

Με πολύ μεγάλο ενδιαφέρον λάβαμε τα δύο CD-Rom που στείλατε στην Προεδρία μας. Το ένα αντίτυπο απεστάλη στο Υπουργείο Εσωτερικών και Περιβάλλοντος στη Μάλτα και το άλλο το κρατήσαμε στην Προεδρία. Κρίνοντας ότι το CD-Rom αυτό θα ήταν ιδιαίτερα χρήσιμο στους φοιτητές της Μεσογειακής Ακαδημίας Διπλωματικών Σπουδών του Πανεπιστημίου της Μάλτας, παρακαλούμε όπως μας προμηθεύσετε άλλο ένα αντίτυπο, ώστε να το στείλουμε στην Ακαδημία. **Fiona Formosa, Πρόεδρος της Μάλτας**

Ευχαριστούμε θερμά για το CD-Rom το οποίο μου αποστέλλετε στο Υπουργείο Περιβάλλοντος της Βραζιλίας. **Pery Machado, Πρόεδρος Γραμματέας, Προεδρία της Βραζιλίας**

Για τους σπουδαστές του πανεπιστημίου μου, αυτό το CD-Rom αποτελεί ιδιαίτερα πρόσφορο εργαλείο. Θα το χρησιμοποιήσουμε στα μαθήματα βιοηθικής και περιβαλλοντικής ηθικής. Το περιεχόμενό του CD-Rom αντικατοπτρίζει μια θαυμάσια δουλειά και τη φιλοσοφία της Βιοπολιτικής. **Καθηγητής Kiyoshi Aoki, Πανεπιστήμιο Sophia, Ιαπωνία**

Συγχαρητήρια για το εξαιρετικό CD-Rom και την ιδιαίτερη χρήση και προσοδότηση εκπαιδευτική δουλειά που παρουσιάζει. **Δρ. Julius Ozslanyi, Ακαδημία Επιστημών της Σλοβακίας**

Ευχαριστώ θερμά για το νέο σας CD-Rom που προβάλλει εκπαιδευτικό υλικό για την ηθική και τον πολιτισμό. Θα μας χρησιμοποιήσω σίγουρα. **Καθηγητής Alain Pompidou, Πρόεδρος Επιτροπής για την Επισημοποιητική και Τεχνολογική Αξιολόγηση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου**

Σας προσκαλούμε να επισκεφτείτε το Πανεπιστήμιο του Rosario και να συζητήσετε με ομάδα ερευνητών, οι οποίοι έχουν χρησιμοποιήσει το CD-Rom σας, την ανάπτυξη των προγραμμάτων της Βιοπολιτικής στην Αργεντινή. **Καθηγητής Francisco Parenti, Διευθυντής Διεπιστημονικού Προγράμματος Βιοηθικής, και Καθηγητής Darío Maiorana, Κοσμήτορας, Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών και Γραμμάτων, Εθνικό Πανεπιστήμιο του Rosario, Αργεντινή**

Έλαβα το CD-Rom σας και το μελέτησα προσεκτικά. Πιστεύω ότι είναι ένα άριστο προϊόν και θα το συστήσω περαιτέρω σε φίλους και συναδέλφους που ενδιαφέρονται για θέματα περιβάλλοντος και βιοηθικής. **Shakeel Bhatti, Υπεύθυνος των Προγραμμάτων, Γενετικό Πόθος, Τμήμα Βιοτεχνολογίας και Συνδεδεμένης Ένωσης της Παράδοσης, Διεθνών Διεθνών Θεμάτων Πνευματικής Ιδιοκτησίας, Παγκόσμιος Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας (WIPO), Ελβετία**

Εξ ονόματος της Σχολής Κοινωνικών και Οικονομικών Επιστημών της Μόσχας θα επιθυμούσα να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μας για το CD-Rom που μας στείλατε. Χρησιμοποιούμε αυτό το υλικό στα πλαίσια των μεταπτυχιακών και επιμορφωτικών προγραμμάτων μας στην Κοινωνική Εργασία και

την Πολιτισμική Διεξαγωγή. Εκτιμώ ιδιαίτερα τους στόχους, τους σκοπούς και τις δραστηριότητες της Β.Ι.Ο. **Δρ. Boris Shapiro, Κοσμήτορας Κοινωνικής Εργασίας και Κοινωνικής Διεξαγωγής, Σχολή Κοινωνικών και Οικονομικών Επιστημών της Μόσχας, Ρωσία**

Το CD-Rom αγγίζει πολλά σημαντικά θέματα, ιδιαίτερα όσον αφορά την οικονομία, την ηθική, την υγεία και την τεχνολογία. Ενώ τα εκπαιδευτικά προγράμματα δίνουν έμφαση στη διεπιστημονική προσέγγιση, αυτό που φαίνεται να αποσιώζει είναι μια διδασκαλία κομψού γύρω από την οποία θα στρέφονται όλα αυτά τα ζητήματα. Προ πάντων, η επιθυμία να απομακρυνθούμε από μια καθαρά ανθρωποκεντρική προσέγγιση προς μια βιοκεντρική προσέγγιση είναι βέβαιο ότι θα δημιουργήσει σοβαρά προβλήματα ηθικής. Μα επανεξέταση της ανθρωπιστικής βάσης θα αποτελούσε ασφαλή ισχυρότερο θεμέλιο για το έργο σας στη Πολιτική. **Επίσκοπος Giampaolo Crepaldi, Γραμματέας, Επισκοπική Συμβούλιο για τη Δικαιοσύνη και την Ειρήνη, Βατικανό**

Για πολλά χρόνια, οι ερευνητές συνάδελφοί μου κι εγώ μελετάμε τα προβλήματα των βιολογικών επιστημών

νικό βοήθημα για όλους τους σπουδαστές. **Δρ. Ivan Rynda, Πρόεδρος του Τμήματος Κοινωνικής και Πολιτισμικής Οικολογίας, Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο του Καρόλου Τσεχία**

Σας ευχαριστώ για το CD-Rom που στείλατε στο Τμήμα μας. Είναι μια πραγματικά πρωτοποριακή εργασία, και αποτελεί ενδιαφέρον και χρήσιμο εκπαιδευτικό εργαλείο. Θα το μελετήσω ενθουσιάζοντας τους φοιτητές στη Σχολή Περιβαλλοντικής Μηχανικής και Χημικής Τεχνολογίας. **Καθηγητής Akos Redey, Πρόεδρος του Τμήματος Περιβαλλοντικής Μηχανικής και Χημικής Τεχνολογίας, Πανεπιστήμιο Veszprem, Ουγγαρία**

Μόλις έλαβα το CD "Bio-Syllabus". Εγκιμω βαθύτατα την καλοσύνη σας να μου το στείλετε. Στο εγγύς μέλλον θα το θέσω υπόψη του Διευθυντή μας στο Ινστιτούτο Περιβαλλοντικών Μελετών. **Δρ. Csaba Forgacs, Αντιπρόεδρος, Τμήμα Αγροτικής Οικονομίας και Αγροτικής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Οικονομικών Επιστημών και Δημόσιας Διοίκησης της Βουδαπέστης, Ουγγαρία**

Αισθάνομαι ιδιαίτερα περήφανος που η Β.Ι.Ο. παρήγαγε ένα τέτοιο θαυμάσιο CD-Rom. Είναι ακριβώς το υλικό που χρειαζόμαστε για να διαδώσω στην

Τσακάρτα το έργο της Βιοπολιτικής. Εκμεταλλεύομαι αυτήν την ευκαιρία για να εκφράσω τα συγχαρητήριά μου για το έργο που έχετε προσφέρει στην ανθρωπότητα και σας εύχομαι ότι καλύτερο και κάθε επιτυχία. **Πρόεδρος Irawan Abidin, Πρόεδρος και Διευθυντής, PT Multiguna Bhakti, Ινδονησία**

Το CD-Rom "Bio-Syllabus" είναι θαυμάσιο και πολύτιμο. Έχετε τις καλύτερες ενθύνες μου. **Καθηγητής Giovanni Conso, Επίτιμος Πρόεδρος, Συνταγματικό Δικαστήριο, Ιταλία**

Θα ήθελα να σας ευχαριστήσω για την αποστολή του CD-Rom "Bio-Syllabus", το οποίο αποτελεί μία ακόμα μαρτυρία της δέσμευσής σας στον τομέα της Βιοπολιτικής. Συγχαρητήρια για αυτήν την προσπάθεια. **Καθηγήτρια Eleonora Barbieri Masini, Σχολή Κοινωνικών Επιστημών, Γρηγοριανό Πανεπιστήμιο, Ρώμη, Ιταλία**

Σας ευχαριστούμε πάρα πολύ για την αποστολή στην Προεδρία του CD-Rom "Bio-Syllabus for European Environmental Education". Όπως μας ζητήσατε, έχουμε ήδη διαβιβάζει στο Ιταλικό Υπουργείο Περιβάλλοντος το δεύτερο αντίγραφο του CD-Rom. Εκμεταλλεύομαι αυτήν την ευκαιρία για να σας διαβιβάσω μαζί με την εκτίμησή μου για την εργασία σας και τους φιλικούς χειρισμούς μου. **Agostino Mathis, Πρόεδρος της Ιταλίας**

Περιεγράψατε για το CD-Rom της Β.Ι.Ο. και επιθυμώ να σας συγχαρώ για το εξαιρετικό έργο σας. Υπάρχει πλούσιος πληροφοριών για όλους τους τομείς του περιβάλλοντος και της ζωής στον πλανήτη μας. Και όλες αυτές οι πληροφορίες παρουσιάζονται με έναν πολύ ενδιαφέροντα και ενανδρικό τρόπο. Χρεια-

ζόμαστε πολύ χρόνο να γνωρίσουμε αναλυτικά όλες τις δημοσιεύσεις στο CD, και αυτό θα είναι πολύ ενδιαφέρον και χρήσιμο για μας. Καθηρώσαμε μια νέα σειρά μεταπτυχιακών μαθημάτων για την περιβαλλοντική προστασία με τίτλο "Τεχνολογία της Περιβαλλοντικής Προστασίας". Τα θέματα που θίγονται στο CD-Rom σας θα φανούν πολύ χρήσιμα στους σπουδαστές μας. Οι πληροφορίες στο CD-Rom της Β.Ι.Ο. θα είναι πολύ ενδιαφέροντες και απαραίτητες για την εργασία των συναδέλφων μου στο Εργαστήριο Περιβαλλοντικής Τεχνολογίας και Διαχείρισης. Πρόκειται να θέσουμε το CD-Rom της Β.Ι.Ο. στη διάθεση της βιβλιοθήκης του Εργαστηρίου Περιβαλλοντικής Τεχνολογίας και Διαχείρισης. **Καθηγητής Luben Tzankov, Επιχειρηματίας του Εργαστηρίου Περιβαλλοντικής Τεχνολογίας και Διαχείρισης, Τεχνικό Πανεπιστήμιο της Σόφια, Βουλγαρία**

Μαθαίνω πολλά από το όραμα που προωθεί το CD-Rom της Β.Ι.Ο. και γ' αυτό μου άρεσε πάρα πολύ. **Καθηγητής Li Kangmin, Πεμφερειακό Κέντρο Έρευνας και Κατάργησης Ασίας-Ευρηνικού για Ολοκληρωμένες Γεωκαλλιέργειες, Wuji, Κίνα**

Επιτρέψτε μου να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου για το ιδιαίτερα καποφόρο CD-Rom που εξετάζει δέκα θέματα διδασκαλίας. Εκφράζουμε τις ειλικρινείς μας ευχαριστίες και θαυμάζουμε τις προσπάθειές σας στον τομέα της περιβαλλοντικής πολιτικής στον πλανήτη μας. Μια τέτοια περιβαλλοντική εργαλειοθήκη χρειάζεται πολλή εργασία, αλλά εσείς διαθέτετε με το παραπάνω για αυτό για να αποκομίζονται έργο. Είμαστε ιδιαίτερα ευγνώμονες το δώρο σας. Αγαπητή συνάδελφε, παρακάτω κινείτο ότι καλύτερο μπορείτε και συνεχίστε τις δραστηριότητες πέρα από τις ενθύνες της Β.Ι.Ο. Το έργο σας αποτελεί φωτεινό παράδειγμα στις προσπάθειες να προστατευθεί η ζωή στον πλανήτη μας. **Καθηγητής Ahmed Hamad, Σύμβουλος του Προέδρου σε Περιβαλλοντικές Υποθέσεις, Πανεπιστήμιο Assiut, Αίγυπτος**

Ανοίγετε νέους δρόμους σ'έναν κόσμο που έχει ιδιαίτερη ανάγκη από ηγεία με ήθος. Συνεργηθείτε την προσφορά σας. **Brian Rosborough, Ιδρυτής και Πρόεδρος, Ινστιτούτο Earthwatch, ΗΠΑ**

Συγχαρητήρια για το επιτυχές CD-Rom σας. **Lence Kurcinea, Υπουργείο Περιβάλλοντος και Φυσικού Σχεδιασμού, ΠΓΔΜ**

Ο Πρίγκιπας Αλβέρτος σας ευχαριστεί που τον κρατάτε ενήμερο για τις δραστηριότητές σας και για την αποστολή του CD-Rom με θέμα τη βιο-εκπαίδευση, το οποίο μόλις εκδόσατε και το οποίο αποτελεί άριστο τρόπο να μεταδοθεί σε κάθε πλάνη μια αίσθηση ενθύνες προς το περιβάλλον μας. Η Υψηλότητά του σας εύχεται κάθε επιτυχία σε όλες τις προσπάθειές σας να προστατεύετε το βιο-περιβάλλον. **Mireille Viale, Γραμματέας της Αυτού Υψηλότητας Πρίγκιπα Αλβέρτου του Μονακό**

Σας ευχαριστούμε πάρα πολύ για το CD "Bio-Syllabus". Συγχαρητήρια γ' αυτό το αξιοσημείωτο. Θα δώσει αξία μεγαλύτερη άδηση στο έργο της Β.Ι.Ο. **Καθηγητής Tam Seong Chee, Πρόεδρος, Ένωση Ηνωμένων Εθνών Στρατούσης**

Με χαρά επιβεβαιώνουμε την παραλαβή του CD-Rom σας με τα εκπαιδευτικά προγράμματα για σημαντικά

Οργανικές Καλλιέργειες

Η βιολογική γεωργία είναι μια φιλική προς το περιβάλλον εναλλακτική της συμβατικής γεωργίας. Χρησιμοποιεί τοπικά διαθέσιμους πόρους και αντικαθιστά τη χρήση εξωγενών παραγόντων. Δυστυχώς, ασκείται ακόμα σε μικρή κλίμακα σε σχέση με τη συμβατική γεωργία. Εντούτοις, η τήση για βιολογικά καλλιεργημένα τρόφιμα αυξάνεται σε όλο τον κόσμο, και υπολογίζεται ότι όλο και περισσότεροι αγρότες θα μετατρέψουν τις καλλιέργειές τους σε βιολογικές, αυξάνοντας έτσι την αγροτική απασχόληση και προστατεύοντας το περιβάλλον.

Ορισμός της βιολογικής γεωργίας

Βιολογική γεωργία είναι η καλλιέργεια που βασίζεται σε οικολογικές αρχές - εξ ου και οι όροι βιολογική ή οικολογική γεωργία που χρησιμοποιούνται για να περιγράψουν αυτήν τη μέθοδο παραγωγής. Ο στόχος της βιολογικής γεωργίας είναι να δημιουργηθεί ένα βιώσιμο σύστημα γεωργίας. Ευνόει τους ανανεώσιμους πόρους και την ανακύκλωση επιστρέφοντας στο έδαφος θρεπτικές ουσίες που βρίσκονται στα προϊόντα αποβλήτων. Όσον αφορά το ζωικό κεφάλαιο, η παραγωγή χρέατος και ποιολογικών ρυθμίζεται με ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την ευμάρεια των ζώων και με τη χρησιμοποίηση φυσικών ζωοτροφών.

Η βιολογική καλλιέργεια σεβεται τα συστήματα του ίδιου του περιβάλλοντος στην αντιμετώπιση βλαβερών οργανισμών και ασθενειών κατά την φροντίδα των καλλιεργειών και του ζωικού κεφαλαίου. Αρχίζει επίσης να εξετάζει τις πιθανές περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιπτώσεις με την εξαίρεση της χρήσης συνθετικών προϊόντων, όπως τα φυτοφάρμακα, τα ζιζανιοκτόνα, τα χημικά λιπάσματα, οι αυξητικές ορμόνες, τα αντιβιοτικά ή οι γενετικά μεταλλαγμένοι οργανισμοί. Αυτά αντικαθίστανται με εντόπιες πρακτικές διαχείρισης, οι οποίες διατηρούν και αυξάνουν τη μακροπρόθεσμη εδαφολογική γονιμότητα και ενθαρρύνουν τη βιοποικιλότητα στο αγρόκτημα και στην ευρύτερη περιοχή.

Ευρωπαϊκό βιολογικό λογότυπο

Τον Μάρτιο του 2000 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εισήγαγε ένα λογότυπο που φέρει τους όρους "Γεωργία - Σύστημα Ελέγχου της ΕΚ" [Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91] για να χρησιμοποιηθεί σε εθελοντική βάση από τους παραγωγούς των οποίων τα συστήματα και τα προϊόντα έχουν επιβεβαιωθεί και πληρούν τους κανονισμούς της ΕΕ.

Οι καταναλωτές που αγοράζουν τα προϊόντα που φέρουν αυτό το λογότυπο μπορούν να είναι βέβαιοι ότι:
▶ τουλάχιστον το 95% των στατιστικών του προϊόντος έχουν παραχθεί με μεθόδους βιολογικής παραγωγής

- ▶ το προϊόν συμμορφώνεται με τον κανόνα του επίσημου καθεστώςτος επιβεβαίωσης
- ▶ το προϊόν έχει προσέλθει άμεσα από τον παραγωγό ή τον προπαρασκευαστή σε σφραγισμένη συσκευασία
- ▶ το προϊόν φέρει την επωνυμία του παραγωγού, του προπαρασκευαστή ή του προμηθευτή και του ονόματος ή του κώδικα του σώματος επιβεβαίωσης.

(Πηγή: http://easrc.eu.int/comm/agriculture/qual/organic/index_en.htm)

Σήμανση

Βιολογικός είναι ένας όρος που επισήμως μιλούν οι άνθρωποι που έχουν παραχθεί σύμφωνα με τις προδιαγραφές βιολογικής καλλιέργειας σε όλα τα στάδια της παραγωγής: του χειρισμού, της επεξεργασίας και της εμπορικής προώθησης και έχουν πιστοποιηθεί από ένα επίσημο σώμα ή αρχή πιστοποίησης. Η ετικέτα βιολογικής παραγωγής είναι

επομένως μια αξίωση διαδικασίας παρά μια αξίωση προϊόντων.

Οι προδιαγραφές βιολογικής παραγωγής δε θα απαλλάξουν τους παραγωγούς και τους επεξεργαστές από τη συμμόρφωση προς τις γενικές κανονιστικές απαιτήσεις, όπως οι γενικές προδιαγραφές του κώδικα για την επισήμανση του προ το συσκευασίας τροφίμων.

Βιολογική γεωργία ανά τον κόσμο το 2002

Τα βιολογικά τρόφιμα είναι μια ανερχόμενη επιχείρηση με καλές μακροπρόθεσμες προοπτικές. Παρά την τεταμένη προσοχή που η βιολογική γεωργία έχει προσελκύσει κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας, συνεχίζει να κατέχει ένα μικρό ποσοστό των συνολικών καλλιεργησιμων εδαφών. Το 1999 η BIOFACH/Oekowelt GmbH ανέθεσε στην Stiftung Oekologie & Landbau (SOEL), Ίδρυμα Οικολογία & Γεωργία (I) να συγκεντρώσει στατιστικά στοιχεία και γενικές πληροφορίες για την βιολογική γεωργία παγκοσμίως. Η IFOAM, η Διεθνής Ομοσπονδία Κινημάτων Βιολογικής Γεωργίας συμμετείχε επίσης σε αυτό το πρόγραμμα. Το Φεβρουάριο του 2002, τα κείμενα αναθεωρήθηκαν και το στατιστικό υλικό ενημερώθηκε.

Στην Ασία, η βιολογική καλλιέργεια δεν έχει λάβει ακόμα πολλή προσοχή. Για τις περισσότερες χώρες δεν είναι διαθέσιμο κάποιο ακριβές ποσοστό, αλλά μπορεί να θεωρηθεί ότι καμία χώρα δεν έχει φθάσει ακόμα στο 1% της συνολικής γεωργικής παραγωγής της. Τα συνολικά βιολογικά καλλιεργούμενα εδάφη στην Ασία φτάνουν τώρα σχεδόν τα 10.000 εκτάρια. Σε πολλές λατινοαμερικανικές χώρες τα βιολογικά καλλιεργούμενα εδάφη φθάνουν σχεδόν το 0,5%, και ξεκινώντας από ένα χαμηλό επίπεδο, τα ποσοστά αύξησης είναι αξιοπρόσεκτα.

Για την Αφρική δε διαθέτουμε πολλά στοιχεία, αλλά στην Αφρική διάσχυση της IFOAM τον Οκτώβριο του 1999, διευκρίνιστη ότι η βιολογική καλλιέργεια επεκτείνεται με έναν ικανοποιητικό ρυθμό. Ένας σημαντικό παράγοντας για την αύξηση στην Αφρική είναι η ζήτηση για βιολογικά προϊόντα στις ανεπτυγμένες χώρες. Ένα άλλο κίνητρο είναι η συντήρηση και η αύξηση της γονιμότητας σε εδάφη που απειλούνται από την υποβάθμιση και τη διάβρωση. (Πηγή: Yusefi M. και Willer H. - Βιολογική γεωργία παγκοσμίως το 2002 - Στατιστικά στοιχεία και μελλοντικές προοπτικές - Biofach 2002)

Επιθεώρηση και πιστοποίηση

Η αυξανόμενη ζήτηση για τα πιστοποιημένα προϊόντα βιολογικής καλλιέργειας απαιτεί μια διαδικασία που να ανταποκρίνεται στα ανάγκες των εμπόρων, των λιανοπωλητών και των καταναλωτών από την άποψη της ποιότητας, της τακτικότητας και της ποιότητας της προσφοράς. Οι προμηθευτές πρέπει να είναι σε θέση να αποδείξουν ότι τα προϊόντα τους ακολουθούν διεθνώς συμφωνημένες προδιαγραφές βιολογικής παραγωγής. Η εργαλειοθήκη σταθερών συστημάτων πιστοποίησης και επιθεώρησης συνεπάγεται προηγμένες νομικές και τεχνικές γνώσεις και οργανωτικές ικανότητες. Πιστοποίηση σημαίνει επιθεώρηση του αγροκτήματος και των μεθόδων του αγρότη από μια ομάδα πιστοποίησης της ιδιότητας του βιολογικού, προκειμένου να εξασφαλιστούν ότι συμβαδίζουν με τις προδιαγραφές και τις κατευθυντήριες γραμμές για την βιολογική καλλιέργεια. Στην πραγματικότητα, σύμφωνα με τις οδηγίες της ΕΚ και του Κώδικα, η χρήση όρων που υποδηλώνουν ότι έχουν χρησιμοποιηθεί μέθοδοι βιολογικής παραγωγής περιορίζεται σε προϊόντα που παράγονται από επιχειρηματίες υπό την επίβλεψη ενός σώματος ή μιας αρχής πιστοποίησης και υπόκεινται σε ένα τακτικό σύστημα επιθεώρησης που πληρεί τις ελάχιστες απαιτήσεις. Η επιθεώρηση καλύπτει όλα τα στάδια της παραγωγής διαδικασίας, συμπεριλαμβανομένης της αποθήκευσης, της επεξεργασίας και της συσκευασίας. Πραγματοποιούνται επιθεωρήσεις των αγρών τουλάχιστον μία φορά το χρόνο και γίνονται επίσης αφηρημένα ελέγχοι.

Κάθε ομάδα πιστοποίησης έχει έναν κώδικα προδιαγραφών που διατίθεται ελεύθερα προς τον κάθε ενδιαφερόμενο. Κάθε φορέας πιστοποίησης χρησιμοποιεί διαφορετικές μεθόδους και κριτήρια επιθεώρησης, αλλά τα αποτελέσματα είναι παρόμοια.

Τα συστήματα βιολογικής καλλιέργειας και πιστοποίησης υποδεικνύονται από και υπάρχουν σε ρυθμιστικές αρχές των οποίων η ευθύνη συνίσταται στο να εγκρίνουν και να εποπτεύουν τα σχέδια αμερόληπτα και αποτελεσματικά και να εξασφαλίζουν ότι πληρούν όλες τις σχετικές εθνικές και διεθνείς προϋποθέσεις.

Οι κριτικές για την παραβίαση οποιουδήποτε από τους κανόνες προβλέπουν άμεση στήρηση του δικαιώματος αξίωσης του καθεστώςτος βιολογικού προϊόντος και βαρύτερες ποινές προβλέπονται για περιπτώσεις σοβαρότερου παραβιάσεων. Απαιτείται η ληπτομετρική και ακριβήςήρηση αρχείων και στην περίπτωση των κτηνοτρόφων επιπλέον λεπτομερών αρχείων για τα συστήματα διαχείρισης του ζωικού κεφαλαίου τους.

Πώς υποδέχθηκαν το νέο CD-Rom φίλοι και συνεργάτες απ'όλον τον κόσμο

περιβαλλοντικά ζητήματα. Σας ενθαρρύνουμε πάρα πολύ και για το CD και για όλες τις προσπάθειές σας στον τομέα αυτό. Ελπίζουμε ότι πολλές χώρες θα δεχτεί με κατανόηση - αρθίσια οι ικανότεροι από εμάς που μπορούμε να "εξυπνήσουμε συνειδήσεις", που αντίλαμβάνονται την ευθύνη και επιδιώκουν μια θητική και φιλική προς το περιβάλλον κοινωνία. Δρ. Dagmar Kubelova, Ινστιτούτο Δασικής Οικολογίας, Σλοβακική Ακαδημία Επιστημών

Θα θέλαμε να σας ενθαρρύνουμε ιδιαίτερα για τις φιλότιμες προσπάθειές σας για την προστασία του περιβάλλοντος, ένα από τα σημαντικότερα θέματα που αντιμετωπίζει ο πλανήτης. Με μεγάλη μας ενθουσιασμό θα καθιερώσουμε μια καρποφόρα συνεργασία με την οργάνωσή σας στον τομέα του περιβάλλοντος. Και πάλι, σας ενθαρρύνουμε για τις προσπάθειές σας και το πολύτιμο CD-Rom. Δρ. Mohamad Rukieh, Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου, Γενικός Διευθυντής, Γενικός Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών (GORS), Συρία

Έλαβα το CD. Πολύ εντυπωσιακό!!! Μου άρεσε!! Καθηγητής Don Huisingh, Κέντρο για Καθαρά Προϊόντα και Καθαρές Τεχνολογίες του Πανεπιστημίου του Tennessee, ΗΠΑ

Σας ενθαρρύνουμε ακόμα μια φορά για τις δημοσιεύσεις της Β.Ι.Ο. και το CD-Rom που μας αποστείλετε. Παρουσιάζουν μεγάλο ενδιαφέρον και υπηρεζουν ιδιαίτερα χρήσιμα υλικό για τη χώρα μας. Δρ. Khalilulla Sherimbetov, Πρόεδρος, Κρατική Επιτροπή για την Προστασία της Φύσης της Δημοκρατίας του Ουζμπεκιστάν

Μόλις έλαβα το CD "Bio-Syllabus" και σας ενθαρρύνω θερμά. Μόλις θα έχω αρκετό χρόνο να το μελετήσω προσεκτικά, θα σας στείλω περισσότερα σχόλια. Σας ενθαρρύνω από καρδιάς. Τις καλύτερες ευχές μου. Δρ. Stefan Rokem, Τμήμα Μοριακής Γενετικής & Βιοτεχνολογίας, Εβραϊκό Πανεπιστήμιο της Ιερουσαλήμ, Ισραήλ.

Ανοίγεται νέους δρόμους σ'έναν κόσμο που έχει ιδιαίτερη ανάγκη από ηγεσία με ήθος. Συνεχίστε την προσφορά σας. Brian Rosborough, Ίδρυτής και Πρόεδρος, Ινστιτούτο Earthwatch, ΗΠΑ

Αποστολάτος, Εταιρεία Μελέτης Ελληνικής Ιστορίας

Η Οικονομία αντιμετωπίζει σήμερα πολλές προκλήσεις και η παραγωγή σιτηρών για την προστασία του περιβάλλοντος είναι καταλυτικής σημασίας για τη χώρα μας. Θα κάνουμε το παν για να βοηθήσουμε τα ευγενή ιδανικά της Βιοπολιτικής στην κοινωνία μας. Δρ. Stanislav Sokolenko, Πρόεδρος του ΔΣ Ukrimpeks, Ουκρανία

Θεωρώ το CD-Rom της Β.Ι.Ο. εξαιρετικό και πολύ χρήσιμο. Καθηγήτρια Marta Salona Bordas, Τμήμα Ζωολογίας, Βασικό Πανεπιστήμιο, Ισπανία

Σας ενθαρρύνω για το CD-Rom που μου στείλατε. Με εκτίμηση τονίζω τις προσπάθειές που καταβάλλει η οργάνωσή σας για τα περιβαλλοντικά ζητήματα. Θα κάνω ότι μπορώ για να εξασφαλίσω την επιτυχή έκδοση του Γιοχάνεμπουργκ. Δρ. Kezimbra Miyingo, Υπουργός Περιβάλλοντος, Ουγκάντα

Μελέτησα το CD-Rom και το άλλο υλικό με μεγάλο ενδιαφέρον και πεποίθηση και για μία ακόμη φορά ό,τι είναι απαραίτητο να ιδρύσουμε ένα παράρτημα της Βιολογίας στο Ουζμπεκιστάν. Καθηγητής Yusuf Shadimetov, Πρόεδρος, Διεθνές Ταμείο Οικολογίας και Υγείας ECOSAN, Ουζμπεκιστάν

Το έργο που έχετε επιτελέσει είναι πράγματι εντυπωσιακό και ξεπερνά κάθε πρόβλεψη και προσδοκία. Κατορθώσατε πολλά πράγματα από όσα θα επιτύχανε ένα ολόκληρο υπουργείο και ανοίξατε επιστημονικούς ορίζοντες σε παγκόσμια κλίμακα για τη διεύρυνση και τη μελέτη της Βιοπολιτικής. Γεράσιμος

Σας ενθαρρύνω για το άριστο CD-Rom, ένα έργο ενδιαφέρον και πολύ χρήσιμο για το πανεπιστήμιο μας που ασχολείται στενά με την περιβαλλοντική εκπαίδευση. Θα το χρησιμοποιήσουμε στην εργασία μας. Ενθαρρύνουμε και πάλι και ελπίζουμε να συνεχίσουμε τη συνεργασία μας στο μέλλον. Καθηγήτρια M.B. Gueneralov, Πρώτος του Κρατικού Πανεπιστημίου Περιβαλλοντικής Μηχανικής της Μόσχας, Ρωσία

Περιβάλλον και Γεωργία - μια δύσκολη συνεργασία

Η γεωργία και το περιβάλλον είχαν πάντα μια στενή αν και δύσκολη σχέση. Η γεωργική παραγωγή υπόκειται κατά καιρούς στις ιδιοτροπίες του καιρού και σε φαινόμενα όπως οι ξηρασίες, οι πλημμύρες και οι πυρκαγιές. Η έκφραση "γιορτή ή πείνα" περιγράφει απόλυτα τους κινδύνους και τις ανταμοιβές που είναι σύμφυτα με το επάγγελμα του αγρότη. Όμως, η γεωργία δεν επηρεάζεται από περιβαλλοντικές δυνάμεις αλλά αποτελεί η ίδια κυρίαρχο παράγοντα κλιματικών αλλαγών. Η γεωργική δραστηριότητα παγκοσμίως κλιματιζείται ότι ευθύνεται για το 9% των συνολικών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Η γεωργία συμβάλλει στη ρύπανση του αέρα και των υδάτων. Η ευρεία χρήση χημικών λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων και η καταστροφή βιότοπων έχουν επιπτώσεις στην παγκόσμια βιοποικιλότητα και έχουν αλλάξει την οικολογία της.

Ανάπτυξη της γεωργίας

Κατά το μεγαλύτερο μέρος της ιστορίας της, η ανθρώπινη στήριξη στο κτήνη, το ψάρεμα και τη συλλογή καρπών και λαχανικών που φυτρώνουν μόνα τους για να εξασφαλίσει την τροφή της. Μόνο τα τελευταία 10.000 χρόνια η ανθρωπότητα έχει αρχίσει να παράγει τα τρόφιμά της μέσω της φύτευσης καλλιιεργειών και της εξημέρωσης ζώων. Αυτές τις εξελίξεις ακολούθησε η εμφάνιση των πόλεων. Για αιώνες και εμπροχικούς λόγους, οι άνθρωποι επέλεξαν να ζουν κοντά ο ένας στον άλλο. Η ανάπτυξη της γεωργίας, μαζί με την ανάπτυξη των δικτύων μεταφοράς, έθεσαν τα θεμέλια για τη μεγέθυνση και την αστικοποίηση του παγκόσμιου πληθυσμού. Πριν το 1960, η παγκόσμια γεωργία παρήγαγε συνολικά αρκετές θερμίδες τροφίμων για να ταΐσει επαρκώς ολόκληρο τον πληθυσμό του κόσμου,

Τα πλεονασματικά τρόφιμα παράγονται πολύ μακριά από τις περιοχές όπου ζουν οι πεινασμένοι πληθυσμοί που δεν διαθέτουν οικονομικούς πόρους.

υπό την προϋπόθεση ότι αυτές οι θερμίδες θα διανεμηθούν δίκαια.

Από τότε, παράγεται πλεονασμα τροφίμων έως και 20%. Εντούτοις, τα τρόφιμα παράγονται σε μέρη πολύ απομακρυσμένα από τις περιοχές όπου ζουν οι πεινασμένοι πληθυσμοί. Επιπλέον, οι φτωχοί δε διαθέτουν τους απαραίτητους πόρους για να αγοράσουν αυτά τα πλεονασματικά τρόφιμα. Επομένως, υπάρχουν μεγάλες ανισότητες σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο μεταξύ της ζήτησης τροφίμων και της προσφοράς τους.

Κάθε ημέρα, περίπου 800 εκατομμύρια άνθρωποι στον αναπτυσσόμενο κόσμο ή 18% του πληθυσμού, δεν έχουν αρκετή τροφή. Ο υποσιτισμός είναι η κύρια αιτία θανάτων 6 εκατομμυρίων παιδιών ετησίως σε αυτές τις χώρες.

Γεωργία και περιβάλλον

Η γεωργική παραγωγή απορρέει από την καλλιπερίθαλψη της ανθράκινης εργασίας με το έδαφος και το νερό. Η ανάγκη να τροφούν οι μελλοντικοί πληθυσμοί θα απαιτήσει τη μετατροπή πρόσθετων εδαφών σε καλλιεργήσιμες εκτάσεις. Εντούτοις, η διαθεσιμότητα εδάφους καλής ποιότητας για γεωργική ανάπτυξη μειώνεται γοργά. Σε χώρες όπως η Ινδία, η Κίνα, η Ινδονησία και η Αίγυπτος, όλες οι διαθέσιμες γεωργικές εκτάσεις ήδη καλλιεργούνται. Προκειμένου να εξεταστούν τα προβλήματα της ένδειας και της ανεργίας, κάποιες κυβερνήσεις στη Λατινική Αμερική και την Ασία υποστηρίζουν την εκχέρωση εδαφών για καλλιέργειες. Το μεγαλύτερο μέρος του νέου καλλιεργήσιμου εδάφους προέρχεται από την καταστροφή των τροπικών δασών με πυρκαγιές. Αυτή η διαδικασία απελευθερώ-

Η βιοτεχνολογία υπόσχεται μεγαλύτερες αποδόσεις, φθηνότερη παραγωγή, μειωμένες περιβαλλοντικές επιπτώσεις.

νει αέρια που συνδέονται με την κλιματική θέρμανση - διοξείδιο του άνθρακα (CO₂), μονοξείδιο του άνθρακα (CO), νιτρικός οξείδιο (N₂O), μεθάνιο (CH₄) - στην ατμόσφαιρα. Η απώλεια δασικών εκτάσεων επιδρά άμεσα στη βιολογική ποικιλότητα και τη βιωσιμότητα των οικοσυστημάτων. Η καλλιέργεια αυτών των εδαφών, των οποίων τα χώματα είναι γενικώς φτωχά, θα απαιτήσει την εφαρμογή χημικών λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων, τα οποία θα έχουν επιπτώσεις στην ποιότητα των υδάτων και θα απειλήσουν την υγεία των αγροτών, ιδιαίτερα δε όταν οι αγρότες δεν έχουν εκπαιδευθεί στη σωστή χρήση αυτών των χημικών ουσιών. Ακόμη και ελλείψει των λιπασμάτων αζώτου, το όργωμα των εδαφών επιτρέπει την οξείδωση των οργανικών υλικών, παράγοντας διοξείδιο του άνθρακα.

Εδάφη και ύδατα

Η γεωργική παραγωγή εξαρτάται από τη διατήρηση της ποιότητας του εδάφους. Μελέτες έχουν δείξει ότι η ποιότητα των γεωργικών εδαφών στον κόσμο φθίνει. Σχεδόν το 40% των παγκόσμιων αγροτικών εκτάσεων είναι σοβαρά υποβαθμισμένο εξαιτίας της διάβρωσης του εδάφους ή της εξάντλησης των θρεπτικών συστατικών. Η προστασία των αγροτικών εκτάσεων χρίζει της προσοχής των εθνικών κυβερνήσεων και των διεθνών οργανισμών παροχής ενισχύσεων, ώστε η εδαφολογική υποβάθμιση να μη θέσει σε κίνδυνο την παραγωγή τροφίμων στον πλανήτη.

Η χρήση χημικών στη γεωργική παραγωγή αμφισβητείται από έντονες ανησυχίες πολιτών για την υγεία και το περιβάλλον.

35% του παγκόσμιου πληθυσμού. Τιμήματα της Αφρικής και της Νότιας Ασίας είναι ιδιαίτερα φτωχά στην ελλειψη υδάτων. Η γεωργία είναι ο μεγαλύτερος καταναλωτής υδάτων εκπροσωπώντας αυτήν την περίοδο περίπου το 70% της χρήσης υδάτων παγκοσμίως, με τη βιομηχανία και την οικιακή κατανάλωση στην άλλη πλευρά του γιγαντιαίου. Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών προβλέπει μια αύξηση στη γεωργική χρήση του νερού για την άρδευση καλλιιεργειών από 50 ως 100% μέχρι το έτος 2025. Σε πολλές περιοχές, εντούτοις, τα αρδευτικά ύδατα δεν εφαρμόζονται αποτελεσματικά και το 60% του νερού ή και περισσότερο δε φθάνει ποτέ στις καλλιέργειες. Μέθοδοι που ελαχιστοποιούν τη χρήση νερού όπως η άρδευση με σταγόνες πρέπει να εφαρμοστούν σε μεγαλύτερη κλίμακα. Σε πολλές περιοχές, οι πομπίες επιφανειακών και υπόγειων υδάτων λυγιστούν καταστρέφοντας υδροβία οικοσυστήματα και την ίδια την παροχή νερού. Τοξικές ουσίες, άλατα και άλλοι ρύποι συσσωρεύονται στα υπόγεια συστήματα καθιστώντας τα ακατάλληλα για χρήση.

Έδαφος και γεωργία

Επί του παρόντος, περίπου το 11% του παγκόσμιου εδάφους καλλιεργείται και το 25% χρησιμοποιείται ως βοσκότοπος. Από το 1964 ως το 1984, ο αριθμός των γεωργικών εκτάσεων αυξήθηκε μόνο κατά 9%, ενώ ο παγκόσμιος πληθυσμός αυξήθηκε κατά 45%. Ο συνολικός αριθμός εδαφών σε γεωργική χρήση αυξήθηκε από 4,5 δισεκατομμύρια εκτάρια το 1966 σε σχεδόν 5 δισεκατομμύρια το 1996. Ωστόσο η ανάγκη να τραφούν οι επόμενες γενιές θα απαιτήσει τη μετατροπή πρόσθετων εδαφών σε καλλιεργήσιμες εκτάσεις. Η διεύρυνση των αγροτικών εκτάσεων είναι κυρίως εριτική στα τροπικά δάση της Λατινικής Αμερικής, στην Αφρική και σε τμήματα της Ασίας. Εντούτοις, θα εμφανι-

ζόταν εις βάρος άλλων βιολογικών πόρων όπως των δασών και της άγριας φύσης. Στη Λατινική Αμερική και τη Νοτιοανατολική Ασία, η εκτενής μετατροπή δασικών περιοχών σε καλλιεργήσιμες εκτάσεις προκαλεί ανησυχίες για την περιβαλλοντική υποβάθμιση και την απώλεια βιοποικιλότητας. Στον αναπτυσσόμενο κόσμο, η μετατροπή των αστικών περιοχών ασκεί πιέσεις στις υπάρχουσες αγροτικές εκτάσεις. Για να αποφευχθούν μελλοντικές ελλείψεις τροφίμων, πρέπει να βρεθούν τρόποι να προστατευθούν οι υπάρχουσες αγροτικές εκτάσεις και να εισαχθούν νέα εδάφη στην αγροτική παραγωγή με τρόπο που δε βλάπτει τα οικοσυστήματα του πλανήτη.

Πράσινη επανάσταση

Η γεωργία έχει κάνει μεγάλες προόδους στην αύξηση της παραγωγής και της απόδοσης τα τελευταία χρόνια μέσω της λεγόμενης Πράσινης Επανάστασης, δηλαδή της χρήσης λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων, της αυξημένης χρήσης άρδευσης και των βελτιωμένων ποικιλιών καλλιιεργειών. Στη διάρκεια των τελευταίων τριάντα χρόνων, η κατά κεφαλήν αύξηση στην παραγωγή των τριών κυριότερων σιτηρών του κόσμου ήταν η εξής: 37% αύξηση στο καλαμπάκι, 20% αύξηση στο ρύζι και 15% αύξηση στο σιτάρι. Αυτά τα κέρδη ακολούθησαν μειώσεις στην τιμή, προς όφελος των καταναλωτών του κόσμου, ειδικά των φτωχών. Στα προηγούμενα 25 έτη, οι διεθνείς τιμές των τροφίμων μειώθηκαν κατά 40% σε πραγματικούς όρους.

Τα μέγιστα κέρδη παραγωγικότητας έχουν εμφανιστεί στη Βόρεια Αμερική, την Αυστραλία

και την Ευρώπη, οι οποίες συνήθως παράγουν περισσότερο απ' ό,τι απαιτείται από τους πληθυσμούς τους και αποτελούν πηγή επισιτιστικής βοήθειας. Η Νοτιοανατολική Ασία έχει αυξηθεί επιτυχώς την παραγωγή τροφίμων της με τη χρησιμοποίηση των πολλαπλών, μικρής διάρκειας καλλιιεργειών ετήσιων και της άρδευσης. Στην Κίνα, η παραγωγή τροφίμων πρέπει να αυξηθεί κατά 60% μέχρι το 2030 για να συμβαδίσει με την αύξηση του πληθυσμού. Στην Αφρική, η γεωργική παραγωγή είναι στάσιμη λόγω των ανεπαρκών βροχοπτώσεων, της καταπάτησης των ερήμων και της αφθονίας βλαβερών οργανισμών. Στη Λατινική Αμερική, η γεωργία μασιάζεται από την κακή χρήση φυτοφαρμάκων, την αποψίλωση των δασών και τις ελαττωματικές αρδευτικές πρακτικές που οδηγούν στην αύξηση της αλατότητας των υπόγειων υδάτων.

Η ανάπτυξη της βιοτεχνολογίας υπόσχεται μεγαλύτερες αποδόσεις μέσω της ανάπτυξης ειδών ανθεκτικών στα παράσιτα, της μεγαλύτερης ποικιλομορφίας, της φθηνότερης παραγωγής και των μειωμένων περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Εντούτοις, πολυδυσχελεύσεις στον αναπτυσσόμενο κόσμο δείχνουν δυσπιστία προς τα γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα. Κάποια έθνη έχουν αρνηθεί να εισάγουν αυτά τα τρόφιμα φοβούμενοι τις επιπτώσεις τους στους καταναλωτές. Ανησυχίες υπάρχουν και για την τυχαία μεταφορά τροποποιημένων γονιδίων σε άλλα είδη, με αποτέλεσμα να παράδειγμα, έντομα ανθεκτικά στα εντομοκτόνα ή ζιζάνια ανθεκτικά στα ζιζανιοκτόνα.

Προκλήσεις του μέλλοντος

Τα γεωργικά εδάφη απειλούνται από όλες τις πλευρές από τη διάβρωση, την ερήμωση και την αστικοποίηση. Οι παροχές νερού υπόκεινται σε ανταγωνιστικές απαιτήσεις από τους αυξανόμενους πληθυσμούς και την απειλή της μόλυνσης. Η χρήση χημικών ουσιών για λίπανση και αντιμετώπιση των παρσιτών αμφισβητείται από ανησυχίες των πολιτών για την υγεία και την περιβαλλοντική ποιότητα. Η παραγωγή γενετικά τροποποιημένων καλλιιεργειών υπόσχεται αυξημένη παραγωγή με χαμηλότερο κόστος, αλλά συνεχίζει να αμφισβητείται. Η πείνα, η περιβαλλοντική υποβάθμιση και η παροχή νερού είναι αλληλένδετα παγκόσμια προβλήματα. Η παγκόσμια κοινότητα πρέπει να βρει τους τρόπους να θυφεί τους ανθρώπους της χωρίς να προκαλεί ανεπαρκή ζήμιες στο φυσικό περιβάλλον. Η παγκόσμια, περιφερειακή και εθνική διαχείριση της γεωργίας θα απαιτήσουν βελτιωμένο συντονισμό των πολιτικών και καλύτερα εργαλεία, συμπεριλαμβανομένων των βελτιωμένων μεθόδων συλλογής δεδομένων και της ανα-

λυτικής ικανότητας. Τα Ηνωμένα Έθνη ανοίγουν το δρόμο μέσω των προγραμμάτων της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας, της Οργάνωσης για τη Διατροφή και την Υγεία, του Προγράμματος Παγκόσμιας Διατροφής και άλλων οργανισμών. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει υποθέσει μια Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ) που επιδιώκει να εξασφαλίσει ένα δίκαιο βιοτικό επίπεδο σε όλους εκείνους που απασχολούνται στη γεωργία και να αυξήσει την παραγωγή προκειμένου να εξασφαλιστεί μια επαρκής προσφορά τροφίμων στον πληθυσμό και για να ενθαρρύνει τον εκσυγχρονισμό της γεωργίας. Τα οφέλη αυτής της πολιτικής είναι η μεταφορά των κερδών παραγωγικότητας στο υπόλοιπο της οικονομίας και η απελευθέρωση του εργατικού δυναμικού που απαιτείται σε άλλους τομείς ενός φιλικού προς το περιβάλλον πλανήτη. Μια περιφερειακή προσέγγιση της αγροτικής πολιτικής μπορεί να είναι ουσιαστική σε περιοχές όπως η Αφρική, μια ήπειρος που αντιμετωπίζει κρίση στον τομέα της διατροφής.

Εδάφη - ζωτικής σημασίας αλλά παραμελημένα

Αν και το έδαφος έχει εξίσου ζωτική σημασία για την ανθρώπινη ζωή όσο ο αέρας και το νερό, δε λαμβάνει την ανάλογη προσοχή. Το έδαφος παρέχει τη βάση για την παραγωγή περίπου του 90% όλων των ανθρώπινων τροφίμων, της ζωτροφής και των καυσίμων. Σήμερα, η υποβάθμιση του εδάφους έχει γίνει ένα σημαντικό παγκόσμιο πρόβλημα. Ιστορικά, πολλοί πολιτισμοί έχουν αποτύχει ως αποτέλεσμα της αλόγιστης διαχείρισης των εδαφικών πόρων τους. Η διατήρηση της ποιότητας του εδάφους και η χρησιμοποίηση των πόρων του εδάφους του πλανήτη για να τραφεί ο αυξανόμενος πληθυσμός του, χωρίς να καταστρέφονται ουσιαστικά οικοσυστήματα και βιοποικιλότητα συνιστούν σημαντικές προκλήσεις για τους σημερινούς φορείς χάραξης πολιτικής. Απαιτείται μια ενιαία στρατηγική για να επιτευχθεί η βιωσιμότητα των πολύτιμων εδαφολογικών πόρων.

Ποιότητα του εδάφους

Η ποιότητα του εδάφους αντικατοπτρίζει την υγεία ενός οικοσυστήματος. Η εδαφολογική ποιότητα αναφέρεται στην ικανότητα του εδάφους να στηρίζει την ανάπτυξη των φυτών και να δράσει ως ζωτικός υδατοαποθηκευτής που ρυθμίζει τη ροή νερού, θρεπτικών συστατικών και ενέργειας μέσω του οικοσυστήματος. Καθορίζεται από διάφορους παράγοντες, συμπεριλαμβανομένης της σύστασης, της δομής, της υδατο-ικανότητας, του πορώδους, της περιεκτικότητας σε οργανική ύλη, του βάθους, και άλλων.

Τα εδάφη μπορούν να υποβαθμιστούν από τη διάβρωση, τη συμπίεση, την ανεπάρκεια σε οργανική ύλη, την απώλεια εδαφολογικής δομής, τη μικρή υποστράγγιση, την αλάτωση ή την οξύτητα. Η χρήση και η διαχείριση του εδάφους πρέπει να συμπίπτει με την εδαφολογική ποιότητα. Εάν η ποιότητα του εδάφους είναι σταθερή ή βελτιώνεται, αυτό αποτελεί καλή ένδειξη ότι το οικοσύστημα είναι βιώσιμο. Εάν η εδαφολογική ποιότητα επιδεινώνεται, το μεγαλύτερο οικοσύστημα θα παραμείνει επίσης σχεδόν με απόλυτη βεβαιότητα.

Οι πρόσφατες τάσεις στην εδαφολογική ποιότητα είναι ανησυχητικές. Σύμφωνα με μια μελέτη του Διεθνούς Ερευνητικού Ιδρύματος Πολιτικής Τροφίμων, σχεδόν 40% του παγκόσμιου γεωργικού εδάφους έχει υποβαθμιστεί σοβαρά ως αποτέλεσμα της εδαφολογικής διάβρωσης ή της εξάντλησης των θρεπτικών συστατικών. Αυτή η υποβάθμιση έχει επηρεάσει σημαντικά τη γεωργική παραγωγικότητα περίπου 16% των παγκόσμιων γεωργικών εκτάσεων. Η ειρωνεία είναι ότι η υποβάθμιση έχει εμφανιστεί κυρίως στον αναπτυσσόμενο κόσμο, ακριβώς στις περιοχές όπου απαιτείται αυξημένη παραγωγή τροφίμων. Σε πολλά μέρη του αναπτυσσόμενου κόσμου, η δυνατότητα των εδαφών να συνεχίσουν να παράγουν τρόφιμα χρησιμοποιώντας τις σύγχρονες γεωργικές μεθόδους φαίνεται να απειλείται σοβαρά. Στην Κεντρική Αμερική, σχεδόν το 75% των καλλιεργήσιμων εδαφών υποβαθμίζεται σοβαρά. Στις Φιλιππίνες, περίπου ένα τέτατο όλων των καλλιεργήσιμων εδαφών έχει υποβαθμιστεί από την αλόγιστη χρήση φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων.

Αντιμετώπιση της εδαφολογικής διάβρωσης

Μόλις αναλυθούν οι παράγοντες που επηρεάζουν την εδαφολογική διάβρωση σε μια συγκεκριμένη περιοχή, τα κατάλληλα μέτρα διατήρησης μπορούν να εφαρμοστούν για να ελαχιστοποιηθεί η διάβρωση και να προστατευθούν τα εδάφη. Το εύρος των διαθέσιμων μέτρων αντιμετώπισης της εδαφολογικής διάβρωσης περιλαμβάνει πρακτικές οργανωμένες και κλαδέματες, τη συγκράτηση των καλλιεργημένων με χορτάρι περιοχών και του υπο-λεμόσους συγκομιδών, και τον ανεμοφρακτό. Σε λοφώδεις περιοχές, το όργωμα περιγράμματος περιλαμβάνει το όργωμα κατά πλάτος της πλαγιάς του λόφου παρά από την κορυφή προς τη βάση και το αντίθετο. Αν και οι πρακτικές είναι ενεργητικές στην αντιμετώπιση της εδαφολογικής διάβρωσης, μπορούν επίσης να

συνεπάγονται μεγαλύτερο κόστος ή να προκαλέσουν τη μείωση των παραγωγικών εδαφών.

Τα αναπτυσσόμενα έθνη έχουν κρατικές υπηρεσίες που βοηθούν τους αγρότες στην επινοήσιμη αποτελεσματικών σχεδίων ελέγχου της διάβρωσης. Εντούτοις, αυτό δεν ισχύει κατά κανόνα στον αναπτυσσόμενο κόσμο. Ένα παράδειγμα μιας έρευνας αφοσιωμένης στην προώθηση της πιο

Η υποβάθμιση των εδαφών έχει επηρεάσει σημαντικά την παραγωγικότητα περίπου στο 16% των παγκόσμιων γεωργικών εκτάσεων.

βιώσιμης χρήσης του εδάφους είναι το Αφρικανικό Δίκτυο Διατήρησης Οργάνωματος (ACT), μια μη κυβερνητική οργάνωση που επιδιώκει να διαδώσει πληροφορίες και να χρηματοδοτήσει πιλοτικά έργα για πρακτικές διατήρησης της μικρής κλίμακας καλλέργειας σε όλη την Αφρική. Τέτοια προγράμματα είναι απολύτως απαραίτητα στην Αφρική και θα έπρεπε να επεκταθούν.

Ρύπανση του εδάφους

Η εδαφολογική ρύπανση είναι ένας άλλος τύπος εδαφολογικής υποβάθμισης. Μπορεί να προέχεται από γεωργικές, βιομηχανικές ή στρατιωτικές δραστηριότητες, μεταλλεία, ή απόθεση στερεών αποβλήτων.

Τα υψηλά επίπεδα μόλυνσης μπορούν να καταστήσουν το έδαφος τελείως ακατάλληλο για γεωργική χρήση. Για πολλά χρόνια, οι βιομηχανικές επιχειρήσεις ατέρωσαν επιβιβνυτικά υλικά στο έδαφος ή στα ύδατα αδιαφορώντας για τις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις τους στο περιβάλλον.

Πολλές εβιομηχανισμένες χώρες προσπαθούν τώρα να αντιμετωπίσουν το κληροδότημα αυτής της δραστηριότητας. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, 300.000 περιοχές έχουν προσδιοριστεί ως σύγχρονα ή ενδεχομένως μολυσμένες. Τουλάχιστον 1,5 εκατομμύριο περιοχές μπορεί να είναι μολυσμένες, ο όγκος των οποίων δεν έχει προσδιοριστεί ελλιθέρι στοιχείων.

Μια σημαντική πηγή γεωργικής εδαφολογικής ρύπανσης είναι η κακή χρήση του ανόργανου αζώτου, του φωσφόρου, ή λιπασμάτων με βάση το κάλιο. Μια άλλη πηγή είναι τα φυτοφάρμακα, τα οποία χρησιμοποιούνται εκτενώς στη

γύλο χρονικό διάστημα μετά τη χρήση τους. Υπολειμμένα διάφορων φυτοφαρμάκων βρίσκονται στα εδάφη σε επίπεδα που μπορούν να θέσουν σε κίνδυνο την ανθρώπινη υγεία. Διάφορα επικίνδυνα φυτοφάρμακα έχουν απαγορευθεί σε πολλά μέρη του κόσμου, όμως άλλα έχουν αναπτυχθεί για να τα αντικαταστήσουν.

Τα βαριά μέταλλα, τα άλατα, και τα πετρελαιοειδή επίσης μολύνουν τα εδάφη. Τα νερά των βροχών παρασύρουν τη ρύπανση από μια περιοχή που περιέχει επικίνδυνες ουσίες, όπως λιπάσματα και φυτοφάρμακα, και τα αποθέτουν σε εδάφη που μπορεί να βρισκονται και πολλά χιλιόμετρα μακριά.

Πολλοί από τους ρύπους που μολύνουν τον αέρα και τα ύδατα διεισδύουν στο έδαφος. Σε αυτούς περιλαμβάνονται εκπομπές μηχανοκίνητων οχημάτων, όπως ο μόλυβδος, και χημικές ουσίες από εργοστάσια.

Η βροχή και το χιόνι μπορούν να εναποθέσουν αερομεταφερόμενα σωματίδια ή αέρια στο έδαφος. Η όξινη βροχή είναι η απόθεση στο έδαφος οξέων προερχομένων από την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, τη βιομηχανική δραστηριότητα ή τη λειτουργία των μηχανοκίνητων οχημάτων. Στην ατμόσφαιρα, οι εκπομπές μετατρέπονται σε νιτρικό και θειικό οξύ.

Η κατάσταση στην Ευρώπη

Η Ευρώπη αντιμετωπίζει σοβαρό πρόβλημα εδαφολογικής υποβάθμισης λόγω της εδαφολογικής στεγανοποίησης, της εδαφολογικής διάβρωσης, των προβλημάτων σταθερότητας κλίσεων, της ρύπανσης και της οξύτητας. Σύμφωνα με το πρόγραμμα περιβάλλοντος των Ηνωμένων Εθνών και τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος, τα εδαφολογικά προβλήματα σε τμήματα της Ανατολικής και Νότιας Ευρώπης είναι τόσο σοβαρά που τα εδάφη χάνουν τη δυνατότητα τους να υποστηρίξουν τις ανθρώπινες και φυσικές κοινότητες. Σε κάποιες περιοχές παρατηρείται οξεία και ερήμωση. Μια ελλοχεύουσα αιτία είναι η οικονομική ανάπτυξη. Η κάλυψη του εδάφους από την αστική ανάπτυξη είναι μια σημαντική ανησυχία. Στη Γερμανία, για παράδειγμα, η μέση απώλεια εδάφους το 1997 ήταν 120 εκτάρια τη μέρα. Η αστικοποίηση αποτελεί πρόβλημα και στις μεσογειακές χώρες, όπου η ανάπτυξη του τουρισμού καταναλώνει γοργά τα παράκτια εδάφη. Η διάβρωση από τον αέρα και τα ύδατα αποτελούν σοβαρά προβλήματα στη Νότια Ευρώπη λόγω του σκληρού κλίματος, των α-

πότομων κλίσεων, της λεπτής φυτικής κάλυψης και των αναστολεοματικών γεωργικών πρακτικών, όπως η υπερβολική βοσκή. Η εδαφολογική μόλυνση συγκεντρώνεται γύρω από υπάρχουσες και καλύτερες βιομηχανικές και στρατιωτικές περιοχές.

Ο εδαφολογικοί πόροι δεν απολαμβάνουν το ίδιο επίπεδο προστατευτικών πολιτικών όσο η ατμόσφαιρα και οι υδάτινοι πόροι. Μια ευρωπαϊκή πολιτική για το έδαφος απαιτείται ειληγόντως για να παράσχει τη βάση για νομοθεσία και συστήματα για την παρακολούθηση και διαχείριση των εδαφολογικών πόρων. Δύσκολα θα συναντήσουμε καλά στοιχεία για την ποιότητα του εδάφους. Τα περισσότερα στοιχεία για το έδαφος συλλέγονται τοπικά για συγκεκριμένους λόγους και εν γένει δεν ενδεικνύονται για τη χάραξη περιφερειακής πολιτικής. Χρειάζεται καλύτερη περιφερειακή συλλογή εδαφολογικών δεδομένων για να κατανοήσουμε βαθύτερα τις τάσεις στην εδαφολογική ποιότητα και για να βοηθήσουμε στη διαμόρφωση υγιών πολιτικών για την προστασία των εδαφών.

Μια κοινή Ευρωπαϊκή πολιτική για το έδαφος απαιτείται επειγόντως ως βάση για τη νομοθεσία διαχείρισης των εδαφολογικών πόρων.

Διάβρωση

Η διάβρωση του εδάφους είναι μια φυσική διαδικασία κατά την οποία μικρά σωματίδια του εδάφους αποσπώνται με το νερό ή τον αέρα και εναποτίθενται αλλού. Όταν η διάβρωση παρουσιάζει αυξημένους ρυθμούς, δημιουργεί ανησυχίες, ιδιαίτερα στη γεωργία. Εάν το επιφανειακό στρώμα του εδάφους, γνωστό ως χούμος ή καλλιεργήσιμο στρώμα, διαβρώνεται, το έδαφος χάνει την παραγωγικότητά του.

Η εδαφολογική διάβρωση στις γεωργικές εκτάσεις καθορίζεται από την ένταση των βροχοπτώσεων, την τάση του εδάφους να διαβρώνεται, την παρουσία κλίσεων και βλάστησης και τη χρήση χημικών ουσιών και λιπασμάτων από τους καλλιεργητές. Η διάβρωση από τις βροχοπτώσεις είναι μεγαλύτερη σε σχέση με τις μικρές διάρκειες αλλά

μεγάλης έντασης θύελλες, αν και οι μεγαλύτερες διάρκειες καταιγίδες μπορούν επίσης να προκαλέσουν την αφαιρέση ενός σημαντικού ποσού καλλιεργήσιμου στρώματος.

Η διάβρωση από τον αέρα επηρεάζεται από παρόμοιους παράγοντες με εκείνους που ελέγχουν τη διάβρωση από το νερό. Η ταχύτητα και η διάρκεια του αέρα έχουν μια άμεση επίδραση στην ένταση της διάβρωσης. Οι ανεμοφράχτες όπως τα δέντρα και οι θάμνοι μπορούν να περιορίσουν τη διάβρωση από τον αέρα, ενώ η κάλυψη του εδάφους υπό μορφή υπολειμμάτων βλάστησης ή καλλιεργειών επίσης περιορίζει τη διάβρωση. Η διάβρωση από τον αέρα όχι μόνο μειώνει την παραγωγικότητα των εδαφών, αλλά μπορεί και να βλάψει τις καλλιέργειες.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, 300.000 περιοχές έχουν προσδιοριστεί ως σύγχρονα ή ενδεχομένως μολυσμένες.

διάρκεια των τελευταίων 50 ετών για να αντιμετωπίσουν ένα ευρύ φάσμα βλαβερών οργανισμών στις αγροτικές καλλιέργειες. Τείνουν να δεσμεύονται στενά στο έδαφος, συνήθιστα στην επιφάνειά τους, εμμένον στο περιβάλλον και μπορούν να παραμείνουν στο έδαφος για με-

Επιπτώσεις στην ποιότητα του νερού

Η διάβρωση δεν προκαλεί απλά απώλεια πολύτιμου καλλιεργήσιμου στρώματος, αλλά μολύνει και τους υδάτινους πόρους, θοάλλωντας τα νερά και προκαλώντας ασφύξια στην υδρόβια ζωή. Καταστρέφει τα σημεία αναπαραγωγής των ψαριών και υποβαθμίζει την ποιότητα του υδάτων.

Υπερβολικές ποσότητες φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων μπορούν να μεταφερθούν μαζί με τα διαβρομένα χυμάτα μολύνοντας την παροχή νερού σε χαμηλότερες περιοχές. Επι-

πλέον, υλές από τη διάβρωση συσσωρεύονται στα αρδευτικά κανάλια αυξανοντας τον κίνδυνο πλημμυράς.

Η ρύπανση των υδάτων από τις γεωργικές δραστηριότητες αντιμετωπίζεται πολύ δύσκολα, επειδή είναι ευρείας κλίμακας, και εξιστάται από το κλίμα, τα ειδικά χαρακτηριστικά του εδάφους και τις γεωργικές μεθόδους που ακολουθούνται όπως ελιγωγή καλλιεργειών, ένταση της εφαρμογής λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων και πρακτικές διαχείρισης εδαφών.

Περιβάλλον και Γεωργία - Οργανικές Καλλιέργειες

Αναπτυσσόμενες χώρες

Η Επιτροπή του FAO για τη Γεωργία αναγνωρίζει ότι η ζήτηση για βιολογικά προϊόντα έχει δημιουργήσει νέες ευκαιρίες εξαγωγής για τον αναπτυσσόμενο κόσμο. Σύμφωνα με την 22η Περιφερειακή Διάσκεψη του FAO για την Ευρώπη, με θέμα τη βιολογική γεωργία και την ποιότητα των τροφίμων, οι εξαγωγές βιολογικών προϊόντων από τις αναπτυσσόμενες χώρες στα κράτη-μέλη της ΕΕ απαιτεί η χώρα προέλευσης να περιέχεται σε έναν κατάλογο που συντάσσεται από την Επιτροπή. Κατόπιν αιτήσεως, μια τρίτη χώρα μπορεί να συμπεριληφθεί σε αυτόν τον κατάλογο, εάν καταδείξει ότι τα βιολογικά τρόφιμα παράγονται σύμφωνα με κανόνες ισοδύναμους με τους κανόνες βιολογικής παραγωγής προϊόντων που καθορίζονται στην κοινοτική νομοθεσία και υπόκεινται σε μέτρα επιθεώρησης ισοδύναμα με εκείνα που ορίζονται για προϊόντα που προέρχονται από την ΕΕ. Τέτοιου κανονισμού εξαασφαλίζουν ότι οι καταναλωτές στις χώρες της ΕΕ προμηθεύονται με βεβαιότητα βιολογικά προϊόντα αποδε-

κτής ποιότητας ανεξάρτητα από τη χώρα προέλευσης.

Υπάρχουν φόβοι ότι μερικές αναπτυσσόμενες χώρες μπορεί να μη δεχτούν προϊόντα από τις αναπτυσσόμενες χώρες, γιατί μπορεί να μην εμπιστεύονται τη βιολογική πιστοποίηση απόν των προϊόντων. Οι υπεύθυνοι για τη λήψη αποφάσεων στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα στις αναπτυσσόμενες χώρες στερούνται συχνά τις απαραίτητες πληροφορίες για να λάβουν αποφάσεις σχετικά με την ανάπτυξη της βιολογικής παραγωγής προϊόντων. Είναι επομένως ουσιώδικο σε ένα τοπικό επίπεδο οι αναπτυσσόμενες χώρες να επενδύσουν στη βελτίωση της επιθεώρησης και της πιστοποίησης των βιολογικών προϊόντων.

Κανονισμός για τα βιολογικά τρόφιμα

Προκειμένου να ρυθμιστεί η παραγωγή τροφίμων, είναι απαραίτητο να καθιερωθούν αντικειμενικές παραμέτροι σύμφωνα με τις οποίες να μπορούν να ληφθούν ρυθμιστικές αποφάσεις. Εξ ου και η ανάγκη για προδιαγραφές ποιότητας και ασφάλειας τροφίμων, κατευθυντήριες γραμμές και συστάσεις.

τη στην περίπτωση των πολυετών. Το 1999, η Επιτροπή Κώδικα Διατροφής (CAC) υιοθέτησε κατευθυντήριες γραμμές για την παραγωγή, επεξεργασία, σήμανση και εμπορική προώθηση των τροφίμων που παρασκευάζονται με βιολογικό τρόπο, παραλείποντας ωστόσο διατάξεις για το ζωικό κεφάλαιο και τα κτηνοτροφικά προϊόντα.

Αυτοί οι κανονισμοί καθορίζουν τις αρχές της βιολογικής παραγωγής προϊόντων στο στάδιο του αγρού, της παρασκευής, της αποθήκευσης, της μεταφοράς, της επισήμανσης και της εμπορικής προώθησης. Τέλος, το 2001 η Επιτροπή Κώδικα Διατροφής αναθεωρήθηκε, προκειμένου να περιληφθούν οι ενότητες σχετικά με το ζωικό κεφάλαιο, τα κτηνοτροφικά προϊόντα, τη μελισσοκομία και τα μελισσοκομικά προϊόντα.

Ο πρώτος κανονισμός σχετικά με τη βιολογική καλλιέργεια (ο κανονισμός ΕΟΚ αριθ. 2092/91) συντάχθηκε το 1991 και, από την εφαρμογή του το 1992, πολλά αγροκτήματα σε ολόκληρη την ΕΕ έχουν υιοθετήσει τις μεθόδους βιολογικής παραγωγής προϊόντων. Στις περισσότερες εκείνες που οι αγρότες επιθυμούν να διεκδικήσουν την επίσημη αναγνώριση του βιολογικού καθεστώτος τους, η ελάχιστη περίοδος μεταφοράς ορίζεται σε δύο έτη πριν τη οποιαδήποτε καλλιέργειών και τρία έ-

Βιολογικές καλλιέργειες και βιοποικιλότητα

Επιστημονικές και εμπειρογνώμονες ανά τον κόσμο υπολογίζουν ότι η βιοποικιλότητα εξαφανίζεται με ρυθμό 20 έως 75 είδη ημερησίως. Στα επόμενα 25 έτη, μπορούμε να αναμένουμε την εξαφάνιση σχεδόν 1,5 εκατομμυρίων ειδών.

Η στρουφιή προς τη βιολογική γεωργία και τις οργανικές καλλιέργειες θεωρείται το πρώτο βήμα προς έναν σύγχρονο τύπο γεωργίας που όχι μόνο παράγει τρόφιμα αλλά, κυρίως, προστατεύει τη βιολογική ποικιλομορφία των ειδών.

Μακροπρόθεσμα ερευνητικά προγράμματα έχουν συγκεντρώσει ισχυρές αποδείξεις ότι τα συστήματα βιολογικής παραγωγής είναι ενεργητικά

τήρησης μεμονωμένων ειδών ή ενδιαιτημάτων, τα οποία όλο και περισσότερα στρέφονται σε καθεστώς βιολογικής διαχείρισης σε καλλιεργημένες περιοχές.

Στην εφαρμογή συστημάτων διαχείρισης σε αγροκτήματα και εμπνευστικά δόξα σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές για τη βιολογική παραγωγή, υιοθετείται μια φιλοσοφία ανακύκλωσης. Διάφοροι συνδυασμοί φυτών και ζώων βελτιστοποιούν την ανακύκλωση θρεπτικών ουσιών και ενέργειες για τη γεωργική παραγωγή.

Περιβάλλον και Γεωργία

Αυξανόμενος πληθυσμός

Ο παγκόσμιος πληθυσμός αναμένεται να αυξηθεί από περίπου 6 δισεκατομμύρια σήμερα σε 9 δισεκατομμύρια, έως το 2050. Το μεγαλύτερο μέρος της αύξησης αφορά τον αναπτυσσόμενο κόσμο, όπου ο ασιτικός πληθυσμός αυξήθηκε από περίπου 300 εκατομμύρια το 1950 σε 1,7 δισεκατομμύρια σήμερα.

Νταρ Ες Σαλάμι, η Κινδούσα και το Λάγος έχουν επταπλασιασθεί.

Συγχρόνως, παρατηρούμε αύξηση του αστικού πληθυσμού. Μέχρι το 2005, ο μόνος πληθυσμός της γης θα ζει στις

πόλεις. Οι αναπτυσσόμενες χώρες θα έχουν περισσότερους ηλικιωμένους, ενώ οι αναπτυσσόμενες περιοχές θα έχουν νεότερους πληθυσμούς, οι οποίοι κατά κανόνα μεταναστεύουν στις πόλεις ή άλλες χώρες προς αναζήτηση μιας καλύτερης ζωής.

Αυτές οι δημογραφικές τάσεις συνεπάγονται ότι ο αναπτυσσόμενος κόσμος θα έχει περισσότερους ηλικιωμένους, λιγότερους εργαζομένους και αυξημένες ανάγκες υγειονομικής περίθαλψης. Οι αναπτυσσόμενες χώρες θα έχουν περισσότερα στόματα να ταΐσουν και φθίνουσα ποσότητα εργατικών χεριών για τη γεωργία.

Εδάφη - ζωτικής σημασίας αλλά παραμελημένα

Επεμβάσεις σε μολυσμένα εδάφη

Μπορούν να γίνουν επεμβάσεις στα μολυσμένα εδάφη. Αν και αυτό είναι μια πολύδάπανη διαδικασία. Μόλις εντοπιστεί μια μολυσμένη περιοχή, πρέπει να διεξαχθεί προσεκτική ανάλυση και να καταρτιστεί ένα σχέδιο δράσης και προσδιορισμού της καλύτερης προσέγγισης που απαιτείται για να γίνει η επέμβαση.

Η επέμβαση μπορεί να συνεβληθεί στην ανασκαφή και την αερίωση των μολυσμένων εδαφών, την απόπλυση των ρύπων από το έδαφος με νερό, χημικούς διαλύτες ή αέρα, την καταστροφή των ρύπων με αποτέφρωση, την ενίσχυση των φυσικών οργανισμών που διασπούν τους ρύπους ή την προώθηση υλικού στο έδαφος για να αποτραπεί η διάδοσή

των ρύπων. Μετά την επέμβαση, τα εδάφη πρέπει να παρακολουθούνται για κάποια χρονική περίοδο, ώστε

Λόγω του αυξανόμενου αριθμού μολυσμένων περιοχών, αναπτύσσονται νέες χαμηλού κόστους τεχνολογίες καθαρισμού.

να προσδιοριστεί η αποτελεσματικότητα της επέμβασης.

Λόγω του μεγάλου αριθμού μολυσμένων περιοχών στις βιομηχανικές χώρες, αναπτύσσονται διάφορες χαμηλού κόστους τεχνολογίες καθαρισμού. Η "βιοεξόρυξη" ή φυ-

τοθεραπεία, είναι μια καινοτόμος τεχνολογία εδαφολογικού καθαρισμού βασισμένη στη δυνατότητα των φυτών να συγκεντρώνουν ρύπους στους ιστούς τους. Είναι ιδιαίτερα αποτελεσματική με τους ρύπους που έχουν ως βάση το πετρέλαιο. Η βιοεξόρυξη υπερέχει άλλων μεθόδων γιατί γίνεται άμεσα στην προσβεβλημένη περιοχή, με χαμηλότερο κόστος διατηρώντας τη λειτουργικότητα του εδαφολογικού οικοσυστήματος. Με τη "βιοδιάτρηση" ανοίγονται ένα ή περισσότερα φρεάτια στην μολυσμένη περιοχή και εγχύεται οξυγόνο στο φρεάτιο ώστε να ενισχυθούν οι μικροοργανισμοί στο έδαφος και να επιταχυνθεί η βιοδιάσπαση των ρύπων.

Βιο-Γεωργία και Βιο-Υγεία - Ανοιχτή μάθηση

“Βίος και Περιβάλλον Διακρατικό Δίκτυο” Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Leonardo da Vinci

Η βιο-εκπαίδευση δρα σαν καταλύτης για το μπόλιασμα κάθε ακαδημαϊκής και επαγγελματικής δραστηριότητας με περιβαλλοντικές αξίες. Η Β.Ι.Ο. ίδρυσε το Διεθνές Πανεπιστήμιο για το Βιο-Περιβάλλον το 1990 με στόχο να οδηγήσει τα κέντρα αποφάσεων, τον επιχειρηματικό κόσμο, αλλά και κάθε πολίτη της Γης στην ανάληψη πρωτοβουλιών για την προστασία και τη συνέχισή του βίου στον πλανήτη μας.

Το 25% όλων των ασθενειών στον κόσμο οφείλονται στην κακή ποιότητα του περιβάλλοντος.

οια του Κοινοτικού Προγράμματος Δράσης στον τομέα της επαγγελματικής κατάρτισης Leonardo da Vinci της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Το πρόγραμμα, το οποίο συντονίζει η Action Link/Action Synergy A.E., τιτλοφορείται “Βίος και Περιβάλλον Διακρατικό Δίκτυο” και έχει συνεργαστεί 27 εταίρους από 16 διαφορετικές Ευρωπαϊκές χώρες.

Στα πλαίσια της συμμετοχής στο δίκτυο, η Β.Ι.Ο. ετοιμάζει δύο εκτενείς μελέτες υπό τη μορφή εγχειριδίων ηλεκτρονικής και ανοιχτής μάθησης με θέμα “Βιο-Γεωργία” και τη “Βιο-Υγεία”. Τα εγχειρίδια αυτά αποτελούν σημειώματα εργαλείου της βιο-εκπαίδευ-

σης, και αποβλέπουν στην ενημέρωση του αναγνώστη για τη στενή σχέση γεωργίας, υγείας και περιβάλλοντος, καθώς και στην κατανόηση την αλληλεξάρτηση της επιστημονικής προόδου, της ηθικής και της πολιτικής που σχετίζονται με τη γεωργική παραγωγή, την

Χρειάζεται ένα γεωργικό σύστημα βασισμένο στις αρχές της οικολογίας, της σταθερότητας και της βιωσιμότητας.

ποιότητα ζωής και το περιβάλλον. Τα δύο εγχειρίδια θα είναι σύντομα διαθέσιμα στο διαδίκτυο για να χρησιμοποιηθούν σε προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Με την έκδοση αυτών των εγχειριδίων, η Β.Ι.Ο. προωθεί τους ακόλουθους στόχους:

- Ευρύτερη κατανόηση ότι ένα υγιές περιβάλλον είναι προαπαιτούμενο για την βελτίωση της δημόσιας υγείας και της ποιότητας ζωής.
- Επισήμανση των σύγχρονων προβληματισμών σε θέματα γεωργίας, υγείας και περιβάλλοντος.
- Αντίληψη των επιπτώσεων της γεωργικής και εδαφολογικής ρύπανσης στη δημόσια υγεία.
- Εκτίμηση της ανάγκης να αποτελέσουν τα επιστημονικά στοιχεία για τις επιπτώσεις της ρύπανσης στην υγεία βάση για τη χάραξη της περιβαλλοντικής και γεωργικής πολιτικής σε τοπικό και διεθνές επίπεδο.
- Απόκτηση γνώσεων στον ημεμερινό επιστημονικό τόξων και καινοτομιών, όπως εφαρμόζονται σε

θέματα περιβάλλοντος, γεωργίας και δημόσιας υγείας.

- Ανάλυση των σημαντικότερων κινδύνων που προκύπτουν από τη χρήση χημικών ουσιών στην γεωργία και την παραγωγή τροφίμων.
- Εξέταση του ρόλου των διεθνών οργανισμών στην ανάπτυξη αγροτικής πολιτικής και στην προστασία της υγείας του καταναλωτή.

ATHENS MONEY SHOW

Το Περιβάλλον είναι Κέρδος - Αίγλη Ζαπτείου, 2 Νοεμβρίου 2002

Με μεγάλη επιτυχία πραγματοποιήθηκε η εκδήλωση της Διεθνούς Οργάνωσης Βιοπολιτικής με θέμα "Το Περιβάλλον είναι Κέρδος" στα πλαίσια του Money Show στην Αίγλη του Ζαπτείου, το Σάββατο, 2 Νοεμβρίου 2002.

Περιβαλλοντική πολιτική και ποιότητα ζωής

Τη συζήτηση συντόνισε η Πρόεδρος της Β.Ι.Ο. Δρ. Αργή Βλαβιανού-Αρβανίτη, τονίζοντας την ανάγκη για νέα δομή στην κοινωνία με βάση πρότυπα για μια καλύτερη ποιότητα ζωής. Ενόψει της Ολυμπιάδας του 2004, η επιτυχία της οποίας θα κριθεί από τη στάση μας απέναντι στο περιβάλλον, η ανάγκη για νέα πρότυπα επιτελεί. Η Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής προσφέρει από το 1985 τον εμπλουτισμό των Ολυμπιακών Αγώνων με περιβαλλοντική σκέψη, καθώς και την αναβίωση της Ολυμπιακής εχευρίας. Στα πλαίσια αυτά χρειάζεται η ενεργός συμμετοχή κάθε ατόμου σε πρωτοβουλίες για τη δημιουργία μιας ελεύθερης κοινωνίας πολιτών.

Στον τόσον απαραίτητο στις μέρες μας επαναπροσδιορισμό της έννοιας του κέρδους, αξίζει όπως το περιβάλλον, η παιδεία, η υγεία και ο πολιτισμός συμβάλλουν στην ευημερία ολόκληρης της ανθρωπότητας. Με την ίδρυση του Διεθνούς Πανεπιστημίου για το Βιο-Περιβάλλον του 1990, η Βιοπολιτική αποσκοπεί στην περιβαλλοντική επαγρύπνηση κάθε πολίτη της Γης. Η προστασία του περιβάλλοντος είναι "αυθεντικό" κέρδος για την κοινωνία. Ελπίζουμε η κατανόηση αυτής της αλήθειας να συμβάλει ώστε να περιοριστούν οι περιβαλλοντικές απειλές και να αποτελέσει η διαφύλαξη και ο σεβασμός για το βίο πύρινα κάθε ανθρώπινες δραστηριότητες.

Ο Δρ. Μιχάλης Κωδής, Πρόεδρος του Εθνικού Κέντρου Περιβάλλοντος & Αειφόρου Ανάπτυξης, επισήμανε ότι από τη συνάντησή του Johannesburg δεν προέκυψε σημαντική πρόοδος, ενώ παρατηρήθηκε μια γενική ακαμψία. Ελπίζουμε η Ελληνική προεδρία της Ευρωπαϊκής Ένωσης να βελτιώσει την κατάσταση. Στην προσπάθεια αυτή, η ομπρέλα του Johannesburg θα χρησιμοποιεί σαν βάση για την μελλοντική πορεία που θα ακολουθηθεί. Η εκπόνηση ενός δεκαετούς σχεδίου δράσης βιώσιμης παραγωγής και κατανάλωσης περιλαμβάνει πολλά πεδία σε παγκόσμιο, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο. Το φλερτ οικονομίας και οικολογίας για ένα "πρασινοίσιμα" της οικονομίας χρειάζεται να εξελιχθεί σε μια πιο ουσιαστική σχέση. Δεν μπορούν να έχουν μόνο οι λόγοι την ευθύνη και οι πολλοί να εκμεταλλεύονται την κατάσταση. Στην παραφροσύνη των επιδοτήσεων, ο ανταγωνισμός των εταιρειών ολόσυν και αυξάνει.

Δεν είναι αυτονόητο ότι η προστασία του περιβάλλοντος είναι προτεραιότητα για την κοινωνία, ιδίως όταν συγκρούεται με τα οικονομικά συμφέροντα. Για να αποκτήσει ολόκληρος ο κόσμος το δικαίωμα πρότυπο ανάπτυξης, χρειάζονται 7 πλανήτες σαν την Γη. Τα αποτελέσματα του Johannesburg είναι πολύπλοκα, και η ακαμψία που παρατηρήθηκε εκ μέρους της ΕΕ είναι κυρίως αποτέλεσμα έλλειψης συντονισμού και ασυνεννοησίας εντός ΕΕ.

Ολυμπιακοί Αγώνες και περιβάλλον

Ο Γιώργος Καζαντζόπουλος, Διευθυντής Περιβάλλοντος της Οργανωτικής Επιτροπής Ολυμπιακών Αγώνων Αθήνα 2004 τόνισε ότι οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 2004 πρέπει να αποτελέσουν αφορμή και όχημα για την Αθήνα και την Ελλάδα να προβληθεί στην παγκόσμια κοινότητα. Είναι ένα γεγονός με τεράστια αθλητική, πολιτιστική και οικονομική σημασία, και οι επιπτώσεις στο περιβάλλον από την παρουσία τόσοσ ανθρώπων θα είναι κι αυτές εξαιρετικά σοβαρές. Ας αναλογιστούμε μόνο πόσες μεριδές φραγμού θα σεβριούνται τις ημερές αυτές και πόσο νερό και σαπούνι θα καταναλωθούν. Λίγες απλές σκέψεις που ανασφραγίζονται οδηγούν στο συμπέρασμα ότι οι Ολυμπιακοί Αγώνες επιβαρύνουν ιδιαίτερος το περιβάλλον.

Όπως προεβίβει η Βιοπολιτική, για να προστατευθεί το περιβάλλον, χρειάζεται κατεστρατευθεί η περιβαλλοντική ιδιαιτερότητα στον αθλητισμό κάποιου χρησιμοποιούν απαγορευμένες ουσίες, η υποδομή από μόνη της δεν είναι αρκετή. Οι Ολυμπιακοί Αγώνες είναι μια τεράστια αθλητική εκδήλωση που θα μπορούσε να επηρεάσει τον τρόπο παροχής υπηρεσιών σε πολλούς άλλους τομείς. Η βιώσιμη διαχείριση μεγάλων εκδηλώσεων είναι κέρδος για τη βιομηχανία παραγωγής συστημάτων περιβαλλοντικής τεχνολογίας. Οι περιβαλλοντικές δεσμεύσεις της Ελληνικής νομοθεσίας είναι αυστηρότερες από τον Σίδνεϊ. Οι αγώνες του 2004 θα είναι φιλικό προς το περιβάλλον προσφέροντας παράλληλα την ευκαιρία για την αναβάθμιση του Λεκανοπέδιου και στελνώντας ένα ηχηρό μήνυμα προς όλη την ανθρωπότητα.

Τουρισμός και γεωργία

Η Μαρία Βαλέργα, Διευθύντρια Τμήματος Περιβάλλοντος, Grecotel A.E., ανέπτυξε την περιβαλλοντική φιλοσοφία της εταιρείας, τονίζοντας ότι η συναίσθηση της ευθύνης ως με-

γαλύτερη ξενοδοχειακή αλυσίδα στην Ελλάδα για την επιβίωση της τουριστικής και φιλοξενίας της, η πεποίθηση ότι η ποιότητα του προορισμού των διακοπών είναι αλληλένδετη και εξίσου σημαντική με την ποιότητα των ξενοδοχείων, καθώς και το μήνυμα της αυξανόμενης ευαισθητοποίησης του πολίτη για την καταστροφή του περιβάλλοντος, οδήγησαν τη Grecotel να αναπτύξει 3 άξονες δράσης για να προστατεύσει αποτελεσματικότερα το περιβάλλον. Οι άξονες αυτοί περιλαμβάνουν: (1) βελτίωση της περιβαλλοντικής απόδοσης των ξενοδοχείων μέσω εξοικονόμησης νερού και ενέργειας, καλύτερης διαχείρισης απορριμμάτων και ελέγχου και μείωσης της ρύπανσης (2) προστασία και ανάδειξη φυσικών, ιστορικών και γενικά πολιτιστικών περιγραών ή μνημείων σε περιοχές μαζικού τουρισμού και (3) περιβαλλοντική αφύπνιση και επαίδευση, πρωτοβουλία που αναδείχθηκε ως ένας από τους πιο σημαντικούς τομείς δράσης ως και σήμερα.

Η γρήγορη διεθνής αναγνώριση και επιβράβευση του περιβαλλοντικού μας προγράμματος και των αποτελεσμάτων του από μεγάλους τουριστικούς οργανισμούς, πανεπιστήμια του εξωτερικού, Εθνικό Αγροτικό Ινστιτούτο και πάνω από όλα τον πλάτη, οδήγησε σε νέες αποφασιστικές δεσμεύσεις για την εταιρεία, η οποία εξακολουθεί να ενημερώνεται διαρκώς για τις εξελίξεις στο θέμα της προστασίας του περιβάλλοντος ιδιαίτερα στον τουριστικό τομέα.

Ο Κώστας Μπουγιούσης, Γεωπόνος, Ειδικός στην Οικολογική Γεωργία στην Grecotel A.E., επισήμανε την τεράστια οικονομική σημασία του τουρισμού και της γεωργίας για τη χώρα μας, τονίζοντας επίσης ότι, στην προστασία του περιβάλλοντος, οι επιλογές του καταναλωτή έχουν ιδιαίτερη σημασία. Η φιλική προς το περιβάλλον γεωργία είναι κέρδος και για τον αγρότη και για τον καταναλωτή. Ένας μεγάλος καταναλωτής όπως η αλυσίδα της Grecotel αναλάμνη ότι η οργανική γεωργία, που πάει χέρι με χέρι με τον οικολογικό τουρισμό, αποτελεί τεράστιο μακροχρόνιο κέρδος για την εταιρεία.

Κέρδος δεν είναι μόνο η άμεση τοποθέτηση χρημάτων στην τσέπη μας. Με μεγάλες επενδύσεις στην οργανικές καλλιέργειες και τη δημιουργία ενός αγροτικού πάρκου στην Κρήτη, η εταιρεία προβάλλει ένα κοινωνικό και φιλικό προς το περιβάλλον προφίλ. Οι δραστηριότητες της εταιρείας πραγματοποιούνται σε συνεργασία με τους αγρότες εξασφαλίζοντάς τους ένα σταθερό εισόδημα και κίνητρα για την εφαρμογή οργανικών μεθόδων στις καλλιέργειές τους. Από το 1995, η συγκομιδή φυσικών ή απορριμμάτων κήπου από τις εγκαταστάσεις των ξενοδοχείων χρησιμοποιείται στη συνέχεια

για την παραγωγή αρίστης ποιότητας φυτωγώματος για τις οργανικές καλλιέργειες. Οι αγρότες έχουν στη διάθεσή τους δωρεάν υλικό και δεν χρειάζεται να αγοράσουν λιπάσματα ή φυτοφάρμακα. Ακόμα και πρωτοβουλίες με βασικό άξονα το κέρδος μπορούν να συμβαδίσουν με την προστασία του περιβάλλοντος και του αγρότη.

Ποιότητα ζωής και κοινωνία πολιτών

Ο Σταύρος Κάπαρης, Μέλος του Δ.Σ. Πανελληνίου Συλλόγου Παραπληγικών, ανέφερε ότι το περιβάλλον της πόλης είναι κατεχόμενη εχθρική για τα άτομα με κινητικά προβλήματα, καθώς η πρόσβαση είναι πολύ δύσκολη έως πρακτικά αδύνατη. Ο Πανελλήνιος Σύλλογος Παραπληγικών κάνει έκκληση στις αρχές να μεριμνήσουν περισσότερο για τα άτομα με ειδικές ανάγκες και στους πολίτες να σεβαστούν τα μέτρα που λαμβάνονται και να μην παρεμποδίζουν την πρόσβαση στις ράμπες ή να καταλαμβάνουν τους ειδικούς χώρους στάθμευσης.

Η Αιμιλία Λιάσκα, Ειδική Επιστήμονας στον Κύκλο Ποιότητας Ζωής του Συνηγώρου του Πολίτη, τόνισε ότι ο Συνήγορος του Πολίτη, με εξοδισιαστική και διαμεσολαβητική αποστολή, μεριμνά κυρίως για πρωτοβουλίες της πολιτείας που αναβαθμίζουν την ποιότητα ζωής και ενισχύουν τη δημιουργία μιας κοινωνίας πολιτών. Πρόσφατα, πραγματοποιήθηκε μια καταγραφή των αρμοδιοτήτων για το περιβάλλον όλων των Συνηγώρου του Πολίτη στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Επιχειρείται μια διακρατική συνεργασία για το περιβάλλον και η ευθυγράμμιση των περιβαλλοντικών νομοθεσιών όλων των κρατών μελών. Στα πλαίσια αυτά δημιουργήθηκε και το Athens Network of Ombudsmen for the Protection of the Environment, που μεριμνά κυρίως για παραβιάσεις της Οδηγίας Natura 2000, υπογραμμίζοντας τη διττή ιδιότητα του Συνηγώρου του Πολίτη.

Δεν είναι αυτονόητο ότι η προστασία του περιβάλλοντος είναι προτεραιότητα για την κοινωνία, ιδίως όταν συγκρούεται με τα οικονομικά συμφέροντα.

Ενόψει της Ολυμπιάδας του 2004, η επιτυχία της οποίας θα κριθεί από τη στάση μας απέναντι στο περιβάλλον, η ανάγκη για νέα οικονομικά πρότυπα επιτελεί.

MONEY SHOW ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ Κέρδος και Βιο-Περιβάλλον - Όραμα Ελπίδας

συνέχεια από τη σελ. 5

Ποιότητα ζωής και κοινωνία των πολιτών

Καίτη Τζιτζιζώστα, Πρόεδρος Κέντρου της Unesco για τη Γυναίκα και την Ειρήνη στα Βαλκάνια

Η ποιότητα ζωής όλων των μελών της κοινωνίας αποτελεί το μόνιμο ενδιαφέρον των μη κυβερνητικών οργανώσεων και των ομάδων της κοινωνίας των πολιτών. Εντούτοις η κοινωνία των πολιτών πολλές φορές αντιμετωπίζει ένα δίλημμα. Αφενός ενθαρρύνει κάθε μορφή οικονομικής ανάπτυξης σαν βάση για ποιότητα ζωής και αφετέρου αντιδρά σε κάθε μορφή υποβάθμισης του περιβάλλοντος.

Η προστασία του περιβάλλοντος θα πρέπει να αντιμετωπισθεί ως βασική προϋπόθεση για τη βιώσιμη ανάπτυξη.

στόχοι που η κοινωνία μας μπορεί να επιλέξει και να εφαρμόσει. Να δεχτούμε ότι η προστασία του περιβάλλοντος θα πρέπει να αντιμετωπισθεί ως βασική προϋπόθεση για μια ευχάριστη ζωή για μας καθώς επίσης και το ζωτικό θέμα της βιώσιμης ανάπτυξης. Οι Μ.Κ.Ο. μπορούν να ασκήσουν πιέσεις ή να εκφράσουν σταθερά τις θέσεις τους οργανωμένα εκστρατείες ενημέρωσης. Μπορούν ακόμη να οργανώσουν εκστρατείες για τεχνολογική ανάπτυξη με πιο σοφή κατανομή των πόρων καθώς επίσης να αναλάβουν την πληροφόρηση με στόχο ειδικές ομάδες που πληθύνουν όπως η νέα γενιά.

Τέτοιο είδους δράσεις επιφέρουν βαθιές θετικές αλλαγές στα πρότυπα των νέων στην αντιμετώπιση των άμεσων, τοπικών και ευρύτερων στοιχείων του περιβάλλοντος, καθώς επίσης των φυσικών και κοινωνικο-πολιτιστικών στοιχείων. Επιπλέον, τέτοιες δράσεις βοηθούν

στην ανάπτυξη νέων δεοντολογικών και θετικών ανθρωπίνων συμπεριφορών των γενιών που ακολουθούν όσον αφορά την προστασία της υψηλής ποιότητας του περιβάλλοντος.

Ένα καθοριστικό περιβάλλον, ένας πιο ασφαλιστικός τόπος να ζήσεις, μικρότερος κίνδυνος μόλυνσης, υγιέστερος πληθυσμός και υψηλότερο ανθρώπινο δυναμικό αποτελούν πειστικά στοιχεία και συμπληρωματικά κριτήρια επιτυχίας στην βελτίωση της ποιότητας ζωής.

Ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών στην διαδραμάτιση αυτή είναι πολύ σημαντικός και καθώς εκπροσωπώ μια κοινωνική οργάνωση μπορώ να πιο πως οι γυναίκες όλο και περισσότερο γίνονται πρωταγωνιστές της κίνησης αυτής.

Καθώς δε οι γυναίκες σήμερα βρίσκονται πολλές φορές στα κέντρα λήψης αποφάσεων συμμετέχουν περισσότερο και στον σχεδιασμό της περιβαλλοντικής πολιτικής. Επίσης πολλές γυ-

ναίνες συμμετέχουν στην διαδικασια διάδοσης νέων κριτηρίων και αξιών σχετικά με το περιβάλλον, και ως επαγγελματίες και ως εθελοντρες συμμετέχουν στην δια βίου εκπαίδευση στα θέματα αυτά.

Η συζήτηση σήμερα είχε σαν στόχο να καθορίσει και να διευκρινίσει τα σχετικά θέματα, καθώς επίσης να ενθαρρύνει εμάς να τα αντιμετωπίσουμε με την ιδιότητα των ενεργού πολιτών συμμετέχων στην ανάπτυξη της κοινωνίας των πολιτών και που ενδιαφερόμαστε ώστε η ζωή μας να είναι καλύτερη, πιο άδεια, με περισσότερα χρώνα ζωής, και ευτυχέστερη.

Έτσι λοιπόν ήθελα να χαριέσω την πρωτοβουλία της Διεθνούς Οργάνωσης Βιοπολιτικής και την Πρόεδρο και Ιδρύτρια Δρ. Αργή Βλαβιανού-Αρβανίτη που μας βοήθη με το έργο της να προβληματιστούμε και να σχεδιάζουμε ένα καλύτερο μέλλον.

Χαιρετίζω την πρωτοβουλία της Βιοπολιτικής που μας βοηθά με το έργο της να σχεδιάζουμε ένα καλύτερο μέλλον.

